

SLUŽBENE VIJESTI
HRVATSKE BISKUPSKE
KONFERENCIJE

BROJ 2 (36)

GODIŠTE XXIII.

ZAGREB 2024.

SADRŽAJ

DOKUMENTI

<i>Na kršćanskim temeljima, u zajedništvu Crkve, hodočasnici nade, Pastirsko pismo biskupa Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u prigodi Jubilejske godine 2025., 1100. obljetnice splitskih crkvenih sabora i početaka hrvatskoga kraljevstva</i>	3
Dikasterij za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, Sveti Leopold Bogdan Mandić proglašen zaštitnikom oboljelih od tumora u Hrvatskoj	15
Vijeće HBK-a za nauk vjere, <i>Odgovornost prema zajedničkom domu – Odnos kršćana prema svemu stvorenom</i>	17

PORUKE • IZJAVE • PISMA

Poruka svetoga oca Franje za 4. svjetski dan djedova, baka i starijih osoba	24
Poruka svetoga oca Franje za Svjetski dan molitve za skrb o stvorenom svijetu	26
Poruka svetoga oca Franje za 110. svjetski dan selilaca i izbjeglica	28
Poruka svetoga oca Franje za 98. svjetski dan misija	29
Poruka svetoga oca Franje za 39. svjetski dan mladih 2024.	32
Poruka svetoga oca Franje za 8. svjetski dan siromaha	34
Božićna poruka svetoga oca Franje i blagoslov <i>Urbi et orbi</i>	36
Poruka predsjednika Vijeća HBK-a za katehizaciju i novu evangelizaciju na početku školske i katehetske godine 2024./2025.	37
Čestitka-poruka u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom 2024.	39
Poruka pomorcima i ribarima u povodu blagdana sv. Nikole 2024. predsjednika Odbora HBK-a za pastoral pomoraca	40
Poruka predsjednika Hrvatskoga Caritasa za Nedjelju Caritasa	41
Poruka Komisije Hrvatske biskupske konferencije »Iustitia et pax« za predsjedničke izbore 2024.	42

PRIOPĆENJA

Priopćenje sa 69. zasjedanja Sabora HBK-a	44
Priopćenje komisije HBK-a »Iustitia et pax« u povodu najave uvođenja rodnih studija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu	45
Priopćenje sa sastanka predstavnika HBK-a i Vlade RH	49
Priopćenje sa sjednice Pododbora za osobe s invaliditetom pri Vijeću HBK-a za laike	49
Priopćenje sa sastanka Komisije HBK-a »Iustitia et pax«	50
Priopćenje sa sastanka nad/biskupijskih povjerenika za obiteljski pastoral i sjednica Vijeća HBK-a za život i obitelj	50
Priopćenje sa sjednice Upravnog vijeća Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve HBK-a	50
Priopćenje sa sastanka Odbora HBK-a za mlade	51
Priopćenje sa sjednice Vijeća HBK-a za nauk vjere	52

IZDAJE

HRVATSKA BISKUPSKA
KONFERENCIJA

Ksaverska cesta 12A

Tel. 01 5635 001

e-mail: info@hbk.hr

UREDNIK

KRUNOSLAV NOVAK

GRAFIČKA PRIPREMA

SINIŠA KOLAR, HILP

TISAK

DENONA, ZAGREB

ISSN 1332-2354

IMENOVANJA

Mons. Marko Medo imenovan gospićko-senjskim biskupom	53
--	----

VIJESTI

Drugo zasjedanje Biskupske sinode o sinodalnosti.....	54
Papa otvorio Sveta vrata i započeo Jubilarnu godinu	56
Konferencija za novinare o 69. zasjedanju Sabora HBK-a.....	57
Mons. Marko Medo zaređen za gospićko-senjskog biskupa	58
Mons. Mladen Vukšić zaređen za kotorskog biskupa.....	59
Dan hrvatskih mučenika na Udbini.....	60
Jesenski susret ravnatelja katoličkih škola u Hrvatskoj.....	61
Na HKS-u otvorena izložba <i>Susret</i> u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom.....	62
Relikvije svetih Ljudevita i Zelije Martin dane za potrebe pastoralnog života, braka i obitelji u Hrvatskoj.....	63
<i>Socijalni nauk crkve u školi i u župi</i> – nova knjiga Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve HBK-a.....	64

DOKUMENTI

NA KRŠĆANSKIM TEMELJIMA, U ZAJEDNIŠTVU CRKVE, HODOČASNICI NADE

Pastirsko pismo biskupa
Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine
u prigodi Jubilejske godine 2025., 1100. obljetnice splitskih crkvenih sabora
i početaka hrvatskoga kraljevstva

Prva nedjelja došašća, 1. prosinca 2024.

UVOD

Pozdrav i povod

1. Draga braćo i sestre u zajedništvu Božjega naroda, dragi hrvatski vjernici u Domovini i izvan nje!

S Apostolom »zahvaljujemo uvijek Bogu za sve vas i bez prestanka vas se sjećamo u svojim molitvama spominjući se vaše djelotvorne vjere, zauzete ljubavi i postojane nade u Gospodinu našem Isusu Kristu, pred Bogom i Ocem našim« (1 Sol 1,2-3).

Ovo vam *Pastirsko pismo* upućujemo da bismo vas potaknuli na vjerničko življenje vremena pred nama u 2025. godini, koju iščekujemo kao milosno vrijeme nekoliko važnih jubilejskih slavlja, izvorišta za obnovljenje životne snage, misleći pritom poglavito na proslavu redovitoga Jubileja, Svete godine 2025., i na spomen znamenitih Splitskih crkvenih sabora održanih od 925. do 928. godine, za vladavine Tomislava, *kralja Hrvata*, kako ga je u svome pismu 925. godine oslovio papa Ivan X. (914. – 928.).

Zašto slavimo Jubileje?

2. U mnoštvu raznih obljetnica samo se po sebi nameće pitanje zašto slaviti jubileje. Svojim imenom *jubilej* upućuje na: radost, ushićenje, zanos, slavljenje, prizivajući i posadašnjajući spomen na važne događaje.

U Crkvi je slavlje Jubileja iskaz radosne zahvalnosti Gospodinu za njegove milosne darove, ali i darovano vrijeme obraćenja, pomirenja i pokore; vrijeme

osobnoga preuzimanja odgovornosti te ljudskoga i kršćanskoga poslanja da se ovaj svijet, trajno u suradnji s Gospodinom, učini što skladnijim sa Stvoriteljevim naumom mira, pravednosti i istinskoga zajedništva u ljubavi.

Od prvoga Jubileja, koji je 1300. godine proglasio papa Bonifacije VIII., kada se – u tadašnjim okolnostima življenja otajstva Crkve – snažnije osjetila potreba za obnavljanjem vjerničkoga života i pobožnosti snagom oprosta, svake se pedesete, odnosno (od 1450. god.) svake dvadeset pete godine, slave redoviti Jubileji, Svete godine. U posebnim pak trenucima proglašavaju se i izvanredni Jubileji, kakav je bio Jubilej milosrđa (2015. – 2016.).

Slavlje jubileja potrebno nam je da bismo ponovo probudili zapretani žar Božje milosti koji nas potiče da se okrenemo budućnosti i zauzmemo za izgradnju svijeta u novosti evanđelja te konačno ostvarenje kraljevstva Božjega za koje svednevice molimo u molitvi Gospodnjoj: »Dođi Kraljevstvo tvoje.« Ta povezanost nebeskoga i zemaljskoga očituje se u obredu otvaranja i zatvaranja Jubileja, redovito povezanim sa slavljem otajstva utjelovljenja Božjega Sina, u kojemu se susreće božansko i ljudsko, vidljivo i nevidljivo, a prošlost i budućnost živimo kao milosnu sadašnjost.

Svetu godinu koja je pred nama živjet ćemo pod sloganom *Hodočasnici nade*, pri čemu je vrijedno uočiti

da mi vjernici putujemo iz nade u nadu; da mi nosimo darovanu nadu, kao poveznicu između vjere i ljubavi.

Druge važne obljetnice

3. Osim Svete godine i 1100. obljetnice splitskih crkvenih sabora, povod ovom Pismu još su neke važne obljetnice, od kojih izdvajamo:

- a) spomen na 1700 godina od Prvoga sveopćeg, ekumenskog koncila u Niceji 325. godine, važnoga za ispovijedanje prave vjere i za slavljenje središnjega otajstva naše vjere, Kristova vazma;
- b) 60. obljetnica završetka Drugoga vatikanskog koncila (1965.) sa svim što je nosilo i nosi obnovu Crkve;
- c) pedeseta obljetnica od *Pastirskoga pisma* biskupa kojim su 1975. (također Svete godine) pozvali na proslavu i obnovu koja je s naslovom *Trinaest*

stoljeća kršćanstva u Hrvata tijekom devet godina ostvarivana brojnim slavljinama, poukama, susretima i drugim događanjima do 1984. i Nacionalnoga euharistijskog kongresa u Mariji Bistrici;

- d) stota obljetnica od ustanovljenja svetkovine Isusa Krista Kralja svega svijeta;

Iz tih je obljetnica razvidno da se one ne zaustavljaju na prošlome, nego iz svake od njih progovara novost i obnova. U tome je pristupu i razlog zbog kojega se u ovome Pismu već spominje i pogled prema 2033. godini, Svetoj godini Otkupljenja, i prema 2041., što će biti 1400. obljetnica kršćanstva u Hrvata.

U onim dijelovima Pisma u kojima govorimo o povijesti, težište leži na povijesti spasenja koja upravo snagom vjere, nade i ljubavi u Isusu Kristu po Crkvi združuje prošlo, sadašnje i buduće, zbog čega temeljni ustroj Pisma slijedi upravo tu trodjelnost.

I. PROŠLOST – BAŠTINA KOJA POUČAVA I OHRABRUJE

Suodnos povijesti i spasenja

4. Povijest je *teološko mjesto* (*locus theologicus*) Božjega spasenjskog događaja. Napose je ona to u odnosu na utjelovljenje Božje Riječi, Božjega *Logosa*, koji je – uzevši našu ljudsku narav i sjedinivši je sa svojom božanskom u jednoj Osobi – ušao u povijest i s njom ostaje nerazdruživo povezan do njezina svršetka. Njezin će kraj biti ono dovršenje prema kojemu ona nezaustavljivo ide u vremenu i prostoru ovozemaljskoga, dok konačno ne postigne svoj smisao, kada, prema svetopisamskim riječima, Božjemu Sinu »sve bude podloženo« i kada će »i on sam, Sin, sve podložiti Onomu koji je njemu sve podložio, da Bog bude sve u svemu« (1 Kor 15,28).

Povijest, dakle, i njezina zbivanja imaju i onu dublju protežnicu koju nam valja trajno otkrivati i produbljivati kako bi se proniknulo u njezin dublji smisao, značenja i poruke te se još jedanput posvijestilo da čovjek sa svojom naravi i svojim moćima stvara povijest u kojoj je naša ljudskost i vremenitost u trajnome susretanju s Božjim, s vječnim.

S cijelom Crkvom slavimo Svetu godinu

5. Katolička crkva po svemu svijetu 2025. godinu dočekuje kao vrijeme posebna spomen-slavlja. U Jubilejskoj godini želi na osobit način, ne samo izvanjskim događanjima već i obnovljenim navjesticima i svjedočkim žarom te zauzetošću oko unutarnje duhovne obnove vjernika, očitovati jedinstvo kršćanske vjere, nade i ljubavi.

U tome duhu želimo i mi, Kristovi vjernici u hrvatskome narodu, u zajedništvu svih Kristovih učenika, hodeći stopama vjere, posvjedočiti istinsku vjeru, živu nadu i djelotvornu ljubav na koju nas poziva Gospodin.

Papa Franjo, bulom proglašenja Jubileja *Spes non confundit* (*Nada ne razočarava*), poziva cijelu Crkvu na slavlje Jubilejske godine. Ona će u Rimu započeti 24. prosinca 2024. otvaranjem svetih vrata na Bazilici sv. Petra koja simboliziraju otvoren pristup Bogu u Isusu Kristu i trajat će do 6. siječnja 2026. zatvaranjem Svetih vrata.

U partikularnim Crkvama Jubilejska će godina posebnom svečanom postajnom liturgijom u svim katedralama i konkatedralama biti otvorena na blagdan Svete Obitelji Isusa, Marije i Josipa, u nedjelju 29. prosinca 2024. i završiti na isti blagdan iduće godine, 28. prosinca 2025.¹ U svemu je jasan naglasak na vremenu hodočašćenja prema Kristu Otkupitelju, koji je »naša nada« (1 Tim 1,1), nada koja ne postiduje i ne razočarava (usp. Rim 5,5).

Važnost obljetnica Nicejskoga i Drugoga vatikanskog koncila

6. Jubilejska se godina slavi i kao 1700. obljetnica Prvoga sveopćega (ekumenskoga) crkvenog koncila u Niceji, 325. godine. Na Koncilu je oko tristo biskupa potvrdilo vjeru Crkve u Kristovo božanstvo. Utvrđena je vjera Crkve u istobitnost Sina Božjega s Ocem; vjera koju, skupa s vjerom u Duha Svetoga, Gospodina i Životvorca, utvrđenu na Prvome carigradskom koncilu (381.

¹ Usp. Franjo, bula *Spes non confundit*, br. 6.

godine), i tako uobličenu u *Nicejsko-carigradsko vjeronavanje*, ispovijedamo molitvom u svakome nedjeljnome i svetkovinskome euharistijskom slavlju, u kojemu slavimo spomen muke, smrti i uskrsnuća Gospodinova.

Na Nicejskome koncilu donesena su načela i kriteriji za određivanje dana na koji Crkva slavi svetkovinu Uskrsa (*computus paschalis*). Iznimno je lijepa, govornoljiva i poticajna podudarnost da ćemo, Božjom providnosti, mi kršćani Istoka i Zapada u 2025. godini Uskrs slaviti istoga dana, 20. travnja.

»Nicejski je koncil« – naglašava papa Franjo – »prekretnica u povijesti Crkve. Njegova obljetnica poziva kršćane da se ujedine u slavljenju i zahvaljivanju Presvetomu Trojstvu, te Isusu Kristu, Sinu Božjemu, koji je <iste biti s Ocem> i koji nam je objavio to otajstvo ljubavi. No, Niceja je ujedno poziv svim Crkvama i crkvenim zajednicama da nastave koračati putem koji vodi prema vidljivome jedinstvu i da se ne umore tražeći odgovarajuće oblike kako bi u potpunosti odgovorili na Isusovu molitvu: <Da svi budu jedno kao što ti, Oče, u meni i ja u tebi, neka i oni u nama budu da svijet uzvjeruje da si me ti poslao> (Iv 17,21).«²

Godine 2025. navršava se i šezdeset godina od svršetka Drugoga vatikanskog koncila (1962. – 1965.) na kojemu je sudjelovalo oko dvije i pol tisuće biskupa sa svih strana svijeta s drugim nekatoličkim promatračima i slušateljima laicima.

Bio je to događaj koji je snažno oblikovao korake Crkve u dvadesetome stoljeću i dao joj nesporno dalekosežna usmjerenja koja su imala i imaju odraza i u prostorima izvan vidljive Crkve. Valja obnovljenim žarom nastaviti od Koncila započetu obnovu – *renovatio*, tj. sve veću vjernost duhu i nauku evanđelja, i reformu – *reformatio*, povratak trajno važećim formama u Crkvi,³ služeći se Koncilom kao pouzdanim kompasom koji nam pomaže na putu u dvadeset prvome stoljeću.⁴

Po primjeru svjedokā vjere

7. Da bismo istinski proslavili jubilej vjere, itekako nam mogu pomoći primjeri i zagovor Božjih ugodnika, bilo da su proglašeni blaženima i svetima, bilo da nisu na takav način postavljeni za primjer i uzor, ali su u punome zajedništvu nebeske radosti te su i dalje u duhovnoj povezanosti s ovozemaljskom, putujućom Crkvom.

Na prvome se mjestu utječemo Isusovoj tjelesnoj Majci i našoj Majci po milosti, Djevici Bogorodici, Majci Crkve, Utočištu Grješnika i Pomoćnici Kršćana,

koja nas prati na ovozemaljskome hodočašću u nebesku domovinu. Nju je papa Franjo nazvao »Majkom sveopćega Jubileja«. Utječemo se i svetomu Josipu, zaštitniku Djevičinu, zaštitniku Crkve, koga smo izabrali za svetoga zaštitnika Hrvatske i koga rado zazivamo kao zaštitnika hrvatskoga naroda.

Ovdje se svakako spominjemo tolikih svetaca i blaženika našega naroda. Među njima se posebice izdvaja lik bl. Alojzija Stepinca, kojega je papa Benedikt XVI. uvrstio među šesnaest imenom spomenutih svetaca i blaženika, koji su iznimni i uzorni ne samo slušatelji nego i izvršitelji Riječi Božje.⁵ Blaženi Alojzije svojim je primjernim vjerničkim i pastirskim životom te strpljivim podnošenjem nepravde i konačno mučeničkom smrti od ruku bezbožnoga komunističkog režima svim Kristovim vjernicima u hrvatskome narodu svijetli putokaz i ohrabrenje na putu vjere. Njegova vjernost Kristu i odanost Crkvi s Rimskim biskupom na čelu, ustrajnost u molitvi i sinovska odanost Majci Mariji, svima može i treba biti uzorom i u ovim vremenima bujanja raznih ideologija, indiferentizma i praktičnoga ateizma te nastojanja da se ostvari takozvani *novi svijet* s pomoću uređivanja društva mimo i protiv naravnoga moralnog zakona i Božjih zapovijedi.

Evanđelje u našoj povijesti i u našem narodu

8. Radosna vijest, evanđelje, na našim područjima, koji su nekada pripadali zapadnomu Iliriku, tj. na prostoru rimskih pokrajina Dalmacije i Panonije, prisutno je već u prvim stoljećima kršćanstva.

Apostol Pavao u *Poslanici Rimljanima* (15,19) naglašava da je »od Jeruzalema pa uokolo sve do Ilirika pronio evanđelje Kristovo«. U *Poslanici Timoteju* pak veli da je Tit, njegov suradnik, »otišao u Dalmaciju« (2 Tim 4,10). U apostolsko, dakle, ili, najdalje, u prvo poslijepostolsko vrijeme zacijelo su i mnogi drugi vjerovjesnici dolazili, kako morem tako i kopnom, u naše krajeve.

Žestoki progoni kršćana potvrdit će snažnu ukorijenjenost kršćanske vjere i organiziranost crkvenih zajednica i njihovih biskupskih sjedišta kao što su ona najstarija: Salona (Solin), Sirmium (Srijemska Mitrovica), Jadera (Zadar), Absarum (Osor), Vecla (Krk), Arba (Rab), Parentium (Poreč), Pola (Pula), Siscia (Sisak), Cibalae (Vinkovci), Mursa (Osijek), Delminium (Duvno), Sarsenterum (Stolac), Epidaurum (Cavtat), Risinium (Risan), Bistue Nova (nedaleko od Zenice), Bistue Vetus (nedaleko od Bugojna), Baloie

² Isto, br. 17.

³ Usp. Drugi vatikanski koncil, Dekret *Unitatis redintegratio*, br. 6.

⁴ Usp. Ivan Pavao II., Apostolsko pismo *Tertio millennio adveniente*, 1994., br. 36; Isti, Apostolsko pismo *Novo millennio ineunte*, 2001., br. 57.

⁵ Usp. Benedikt XVI., Apostolska pobudnica *Verbum Domini*, 2008., br. 48.

(kod Ključa), Leusinium (Panik, mjesto kod Bileće) i druga. Kršćansku su stvarnost naši stari predci ovdje zatekli te im je naviještena kršćanska vjera i podijeljeno sveto krštenje.

Pouzdanje vijesti o prvim dodirima Hrvata s kršćanstvom nalaze se, kako nam je poznato, u papinskim izvorima. Prema *Liber pontificalis* papa Ivan IV. Dalmatinac (640. – 642.) poslao je benediktinskoga opata Martina da u Istri i Dalmaciji otkupi zarobljene kršćane i kosti kršćanskih mučenika: Anastazija (Staša), Dujma, Maura, Venancija i drugih. Taj ih je papa dao pohraniti u oratoriju uz krsionicu Lateranske bazilike Svetoga Spasitelja (kasnije i sv. Ivana Krstitelja i sv. Ivana Evanđelista) u Rimu, o čemu svjedoči veliki mozaik s njihovim likovima, koji je dao podignuti njegov nasljednik Teodor I. (642. – 649.).

Sv. Agaton, papa (678. – 681.), u svome pismu iz 680. kao obraćene narode navodi Slavene (što se jedino može odnositi na Hrvate) pa se na temelju toga i drugih izvora može razložno zaključiti da su Hrvati upravo s tim papom, godine 679., sklopili mirovni ugovor.

O stoljetnoj povezanosti našega naroda sa Svetom Stolicom svjedoči i bizantski car Konstantin Porfirogenet koji u svome djelu *O upravljanju Carstvom*, u 31. poglavlju piše: »Ovi kršteni Hrvati neće ratovati protiv tuđih zemalja, izvan granica svoje zemlje, jer su primili neku vrstu proročanskoga odgovora i zapovijedi od rimskoga Pape, koji je u vrijeme Heraklija, cara Bizantinaca, poslao svećenike i njih pokrstio. To je zato što su poslije krštenja Hrvati napravili jedan ugovor, potvrđen njihovim vlastitim rukama i čvrstim obećanjem, i jamstvom u ime svetoga Petra apostola, da oni nikada neće poći protiv neke strane zemlje i s njom ratovati, nego će radije živjeti u miru sa svima koji su voljni jednako tako postupati, i oni su od istog rimskog pape primili blagoslov za taj čin, a to je (poruka) ako bi bilo koji stranci pošli u rat protiv zemlje ovih istih Hrvata i nametnuli im rat, tad će moćni Bog ratovati za Hrvate i zaštititi ih, a Petar, Kristov učenik, dat će im pobjedu.«⁶

Sačuvana pak pisma pape Ivana VIII. (872. – 882.) hrvatskim vladarima pokazuju da je tada Hrvatska većinski kršćanska zemlja i da Papa s njom uspostavlja odnos duhovnoga i vjerskoga značaja, tako tipičan za onodobni srednjovjekovni svijet. To je i vrijeme velikodušnoga i dalekovidnoga poslanja svete solunske braće Ćirila i Metoda među Slavene Velike Moravske, čije je djelovanje i u nekim područjima Hrvatske

ostavilo neizbrisive tragove u liturgiji i na jezičnome polju, posebno u glagoljskoj tradiciji.⁷

Poznati su nam srdačni odnosi Hrvata i Svete Stolice za vladara iz hrvatske narodne dinastije, posebice kralja Zvonimira (1076. – 1089.), kojega je u listopadu 1076. izaslanik sv. Grgura VII., pape, (1073. – 1085.), opat Gebizon okrunio za kralja u bazilici sv. Petra i Mojsija u Solinu, kada je primio i znakove kraljevske časti te prisegnuo Papi da će ponajprije poštivati pravdu, braniti Crkvu, brinuti se da svećenstvo živi ispravno, štititi siromahe, udovice i siročad, biti protiv nezakonitih brakova, protiviti se prodaji ljudi i, na kraju, da će u znak priznanja papinskoga primata svake godine uplaćivati iznos od dvjesto bizantskih zlatnika.

Povijesno-spasenjsko iščitavanje našega hoda s Gospodinom u vremenu

9. Evanđelje se, dakle, utjelovilo i u našem narodu, u našu hrvatsku povijest, a to znači u današnje naše vrijeme i u naš prostor. S Gospodinom smo po krštenju ušli u suodnos koji traje već gotovo četrnaest stoljeća. I dok se spominjemo znamenitih događaja, uistinu spomena vrijednih, iz toga suodnosa, želimo naglasiti da tu nije samo riječ o tek nekome obilježavanju povijesnoga i prolaznoga. Kada bi tomu bilo tako, bilo bi to premalo i presiromašno. Riječ je o povijesno-spasenjskome čitanju našega hoda s Gospodinom u vremenu, u kojemu zbilja ima onih događaja koji na poseban način zauzimaju važno mjesto u našoj memoriji, kao naroda i Crkve.

Spomen na bitne događaje naše povijesti nije samo površno pamćenje nego je prepoznavanje našega hoda s Gospodinom te uprisutnjenje našega odnosa s njim koji je u temelju tih povijesnih događanja. Zbog toga su ona za nas otajstvena!

Kristovo evanđelje i njegova Crkva utjelovili su se upravo na ovome našem zemljopisnom prostoru, u našoj kulturi, u našem narodu i jeziku... Oni progovaraju i po povijesnim događajima; progovaraju po njima i danas.

Slavlje naših crkveno-narodnih jubileja upravo tu ima svoje duboko teološko i duhovno utemeljenje. Stoga su ta slavlja uvijek evangelizacijski motivirana, da bismo, spominjući se prošloga i staroga, izrekli, a onda i živjeli iste sadržaje na nov način: *Vetera novo modo*. Njih, dakle, sve obuhvaća evangelizacijsko poslanje kojim i danas želimo konkretno odgovoriti, tako da su ova naša slavlja prekrasan povod upravo za evangelizacijski govor. Takav govor u svjetlu i s gledišta

⁶ Konstantin Porfirogenet, *De administrando imperio*, poglavlje 31.

⁷ Ivan Pavao II., Govor na svečanosti dočeka u međunarodnoj zračnoj luci u Zagrebu 10. rujna 1994., br. 3.

vjere crpi iz povijesnoga i vremenitoga, da bi navijestio neprolazno i vječno, već započeto u vremenu.

Hrvatski jubileji

10. U Jubilejskoj 2025. godini, kako je već naglašeno, slavimo svoj veliki nacionalni jubilej, povezan s crkvenim saborom (sinodom) održanim u splitskoj prvostolnici 925. godine. Te je godine papa Ivan X. uputio pismo »dragomu sinu Tomislavu, kralju Hrvata, i Mihajlu, uzvišenomu knezu Humljana, i prepoštovanomu i presvetomu subratu našem Ivanu, nadbiskupu svete Salonitanske crkve i svim podložnim biskupima, kao i svim županima i svim svećenicima i svemu narodu, koji živi u Sklavoniji i Dalmaciji, predragim našim sinovima«⁸. Za pontifikata toga pape u Splitu su održani od 925. do 928. crkveni sabori (sinode). Iako je minulo jedanaest stoljeća od tih prvih nacionalnih crkvenih sabora, oni nedvojbeno predstavljaju onu baštinu na koju se vrijedi iznova vraćati. U crkvenome smislu utrljali su smjer crkveno-područnoga ustroja naših krajeva, povezavši ga s korijenima prvih kršćanskih početaka na našem ozemlju.

Gledano nacionalno-politički, njihove su odluke zaokružile i uokvirile ondašnji hrvatski prostor te ga se, u širem onodobnom europskom okviru i ozračju, moglo u njegovu razvoju ubrojiti u zrele i dovršene političke stvarnosti koje su u obličju kraljevske vlasti i struktura iz vremena Tomislava, vladara s kraljevskim statusom iz hrvatske narodne dinastije (925. – 928.), supostojale pokraj drugih, njima sličnih i istodobnih.

Te činjenice, promatrane u svjetlu oblikovanja Europe prožete kršćanstvom, vidimo i kao plodove onoga što se danas s pravom naziva »kršćanskim korijenima Europe«. Mada su ti korijeni u hrvatskome narodnom biću vidljivi i nekoliko stoljeća prije, upravo se u tome vremenu očituju u svojoj prepoznatljivosti plodonosnih poveznica, od kojih danas ne smijemo bježati, ako želimo dobro i svomu narodu i cijeloj Europi. Oni nam pomažu i danas na novi način živjeti ljepotu evanđelja u nužnoj povezanosti osobnoga i zajedničkoga.

Podsjećanje na jubilejska slavlja

11. Podsjetimo se i na značenje proslave 1000. obljetnice hrvatskoga kraljevstva⁹, zatim planirane proslave 1300. obljetnice kršćanstva u Hrvata¹⁰ koja se zbog Drugoga svjetskog rata nije mogla ostvariti 1941. godine.

Stoga su biskupi Pastirskim pismom iz 1975. pozvali na sveopću proslavu 1300. obljetnice kršćanstva u Hrvata, koja se pretvorila u *Veliku devetnicu duhovne obnove hrvatskoga naroda*, započetu znakovitim slavljem na Gospinu Otoku u Solinu 1976., nastavljenu proslavama u Biskupiji kod Knina i Branimirovom godinom u Ninu, a završenu velebnim Euharistijskim kongresom u Mariji Bistrici 1984. godine. Ta su slavlja probudila i osnažila duhovne snage u Crkvi i narodu koje će svoj plod donijeti u teškim danima Domovinskoga rata i dovesti do uspostave samostalne hrvatske države.

Sve nam je to poticaj da se svim svojim bićem upravimo prema 2041. godini i proslavi 1400. obljetnice kršćanstva u Hrvata. U taj niz svakako dolazi i 2033. kao važna Jubilejska godina Otkupljenja. »Ta će nas Sveta godina, istodobno, usmjeriti prema još jednom temeljnom događaju za sve kršćane: godine 2033. slaviti će se dvije tisuće godina od otkupljenja mukom, smrću i uskrsnućem Gospodina Isusa. Predstoji nam, dakle, putovanje obilježeno velikim etapama u kojima Božja milost prethodi i prati narod koji korača marljiv u vjeri, djelatno u ljubavi i postojan u nadi (usp. 1 Sol 1,3).«¹¹

Spomen i identitet

12. Slavlje jubileja uvijek je spomen na najvažnije događaje iz prošlosti koji određuju sadašnjost i budućnost. Tako slavlje jubileja može postati istinskom sponom između prošlosti i budućnosti, koja u sadašnjosti ne samo da budi i oživljava uspomene nego također upućuje na ono što je važno, a u određenim trenucima i presudno za život.

Sjećanje pojedinca povezuje sa zajednicom, postajući zajedničkim spomenom koji ukorjenjuje njegov identitet, a zajednicu ojačava i povezuje. Usto valja imati na pameti da je kršćanska vjera ukorijenjena u povijesni slijed Božje objave kao 'povijesti spasenja' koja ima svoj vrhunac u događaju Isusa Krista. U tome pak događaju svoj temelj ima i eshatološka nada obećane budućnosti konačnoga cilja povijesti, prema kojemu su pozvani i upravljani svi ljudi i narodi. Unutar te povijesti spasenja odvija se i povijest hrvatskoga naroda, u korijenima kojega živi prihvaćanje kršćanske vjere u počecima nacionalne povijesti i izgradnja identiteta koji nije odvojiv od kršćanske vjere i Katoličke crkve.

⁸ *Codex Diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, vol. I, str. 33-34, br. 24.

⁹ Usp. Pastirsko pismo hrvatskih biskupa iz 1924.

¹⁰ Usp. Pastirsko pismo hrvatskih biskupa iz 1939.

¹¹ Franjo, *Bula Spes non confundit*, br. 6.

II. SADAŠNJOST – IZAZOV KOJI POTIČE

Dobro nadvladava zlo

13. Naš prvi pogled na sadašnjost, kako to lijepo predlaže Bula proglašenja Jubileja, usmjerimo prema dobru i obratimo pozornost »na puno dobra u svijetu kako ne bismo upali u napast da se smatramo ophrvanima zlom i nasiljem«¹².

Dakle, na prvo mjesto stavljamo predivne znakove života Crkve, kao što su: življenje vjere u obiteljima; istinsko zajedništvo i suradnja u župnim zajednicama; nesebičnost u djelima kršćanske ljubavi i milosrđa; dragovoljnost i zanos, osobito mladih, u pružanju pomoći i očitovanju blizine u trpljenjima, kao plod uronjenosti u Kristovo otajstvo; nastojanje življenja kršćanskoga poziva duhom služenja u raznim zvanjima i zanimanjima u društvu.

Upravo radi ostvarivanja dobra, dužni smo usmjeriti se i na ono što mu se protivi, što guši nadu i sprječava širenje milosnih darova, što zamagluje nosivi smisao i okamenjuje srca, što priprema tlo za sijanje malodušnosti i ubiranje plodova svakovrsnih nemira.

Sadašnji milosni trenutak (kairòs)

14. Riječ Svetoga pisma: »Evo sad je vrijeme – *kairòs* – milosno, sad je vrijeme spasa« (2 Kor 6,2) odnosi se i na trenutak povijesti što ga upravo proživljavamo. Svakomu je od nas i svima zajedno darovano povlašteno vrijeme da ga živimo na dobro i na spasenje.

Upravo u ovome trenutku povijesti odgovorni smo pred Bogom i pred ljudima za darovanost kršćanske vjere, za sve članove Crkve i, konačno, za svakoga čovjeka, ne previđajući da nam je posebna briga povjerena za hrvatski narod. Ta je odgovornost još veća na onima koji su na za društvo osobito odgovornim položajima, kako u Crkvi tako i u državi, u svim granama vlasti (zakonodavne, sudbene i izvršne), i u društvu, u odgojnim, obrazovnim, znanstvenim, umjetničkim, športskim i svim drugim ustanovama, tijelima i sastavnicama koje imaju utjecaj na društvo.

Gledajući prošlost, vidimo kako su prije nas vjernici prepoznavali i prihvaćali *kairos*. Što se tiče nas, ne možemo preslikavati prošlost, nego milosni trenutak za nas živi u sadašnjosti, nama darovanomu vremenu za plodove milosti. On je Božji dar i njegovo zanemarivanje bilo bi neprihvaćanje Božjih nadahnuća, ali i grijeh propustom. Ne postoji za nas drugo vrijeme ni druge okolnosti osim sadašnjih i samo nam je u njima moguće ostvariti svoje ljudsko, kršćansko i narodno poslanje.

Poziv i poslanje

15. A koje je to žurno poslanje? To je najprije poziv da neprestano radimo na osobnome obraćenju. Jubilejska godina poziv je na žurnu promjenu srca (*metanoia*) vraćanjem Bogu, usmjerenošću prema njemu i prema svojim bližnjima, kako nam je Krist rekao:

»Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svim umom svojim (...) Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga« (Mt 22,37-40). Pritom ćemo se naći na putu i s drugim ljudima, kojima je blisko *Zlatno pravilo života*: »Što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima« (Mt 7,12).

Da bi se to moglo ostvariti, potrebna je svijest i iskustvo darovane, primljene ljubavi iz koje niče sposobnost sebedarja. Otajstvo crkvenoga zajedništva, utemeljeno u Kristovu pozivu i njegovoj volji, poziv je na zajedništvo vjere u Crkvi s Petrovim nasljednikom (*cum Petro et sub Petro*). Izvan punoga crkvenog zajedništva nedostaju one sveze koje omogućavaju da mladica izraste iz Istinskoga trsa i donese obilat plod za život vječni.

Svjesni smo izazova pred kojima se nalazi sav svijet i naš hrvatski narod, ali se ne trebamo bojati ako je u nama živa vjera, jer kada je Krist s nama i kada smo mi s njim, možemo sa svetim Pavlom uskliknuti: »Ako je Bog za nas, tko će protiv nas?« (Rim 8,31).

Znak i svjedočanstvo

16. Kao što je to u sveopćoj Crkvi, tako se i Crkva u hrvatskome narodu uvijek treba cjelovito (*in capite et in membris* – i glava i udovi) obnavljati. Bez unutarnje, duhovne obnove pastirā i stada, biskupā, prezbiterā, redovnikā i redovnica, kao i vjernikā laika, slavlje Jubileja može biti prigodničarsko i samo izvanjsko, odjeveno u svečano ruho, ali iznutra prazno i neplodno. Plodnost dolazi od Božje milosti, ali po ljudskim životima, djelima i svjedočenjem. Isus svojim apostolima daje nalog: »Bit ćete mi svjedoci« (Dj 1,8). Ako oni ne ispune taj nalog, sjemenu Božje riječi i milosti otajstva bit će otežano donositi željeni plod za kraljevstvo Božje.

Bogu hvala, u hrvatskome narodu imamo mnoštvo uzora, hrabrih svjedoka vjere sve do primanja mučeničkoga vijenca slave. Upravo zbog njegove crkvene službe i svekolikih okolnosti u kojima je iznimnom predanosti tu službu vršio – kako o tome svjedoče i kler i puk – svakako nam je među svima njima najbliži lik blaženoga Alojzija Stepinca. Kao znak jubilejske obnove i ponovnoga duhovnoga buđenja vjere u hrvatskome narodu, i u ovoj ćemo godini iskreno i ustrajno moliti za njegovo

¹² *Spes non confundit*, br. 7.

proglašenje svetim i za njegov zagovor, posebno za pastire Crkve, da istom hrabrosti s Kristom vode Božji narod u zahtjevnosti vremena.

Stoga nam je zauzeti se za rast u vjeri, nadi i ljubavi, prema Bogu i svojem narodu, svjesni da ljubav nikoga ne isključuje. Neka nam uzor žive vjere u Boga Stvoritelja, Spasitelja i Posvetitelja bude bl. Alojzije i svi sveci i blaženici Crkve u Hrvata: sveti Nikola Tavelić, sveti Leopold Bogdan Mandić, sveti Marko Križevčanin; blaženi Augustin Kažotić, blaženi Julijan iz Bala, blaženi Jakov Zadranin, blaženi Gracija iz Mula, blažena Ozana Kotorska, blaženi Ivan Merz, Drinske mučenice: blažena Jula Ivanišević, blažena Bernadeta Banja, blažena Berchmana Leidenix, blažena Krizina Bojanc i blažena Antonija Fabjan; blažena Marija Propetoga Isusa Petković; blaženi Miroslav Bulešić, blaženi Serafin Glasnović Kodić, blaženi Anton Muzić, blaženi Alojzije Palić i blaženi Anton Durković.

Uzdajući se u njihov moćni zagovor, vjerujući da je Gospodin već primio njihove patnje, zazivamo i zagovor tolike naše braće i sestara svjedoka vjere iz našega naroda, ubijenih *in odium fidei* tijekom naše povijesti, posebice nedavne.

Na našu obvezu da te svjedoke upoznamo i, poglavito svojim življenjem, promičemo svjedočanstvo njihova života te širimo glas njihove svetosti, u novije nas vrijeme osobito pozivaju sveti Ivan Pavao II., Benedikt XVI., papa Franjo, i sami svjedoci krvavih progona mnoštva Kristovih vjernika za strašnih totalitarizama 20. stoljeća.

Što nam je, dakle, činiti?

17. Slavlje Jubilejske godine poziva nas da potvrdimo svoj kršćanski identitet kao pojedinci i kao zajednica Crkve. Papa Franjo snažno naglašava onu stranu našega kršćanstva koja se očituje kao zauzimanja za istinu, za opće dobro, pravednost i mir. To je moguće samo u iskrenoj ljubavi prema Bogu i bližnjemu, potvrđenoj djelima ljubavi prema najpotrebitijima naše ljudske i kršćanske brizi, a s kojima se poistovjetio i sâm Krist Gospodin. Različiti su načini na koje je to moguće učiniti: od osobne i zajedničke molitve, preko zauzetosti za ljude koji trebaju pomoć, do promicanja djela ljubavi i pravednosti u svojoj širini društvenoga života.

To, u kršćanskoj odgovornosti za društvo, također znači: javno se založiti za dostojanstvo ljudske osobe i za potvrdu vrijednosti ljudskoga života od začeca do prirodne smrti; zauzimati se za naravni i za sakramentalni brak i muškarca i žene, u skladu s tim, za obitelj; promicati ispravan odgoj; podupirati nastojanja koja štite

prava djeteta da ima roditelje i prava roditelja na odgajanje svoje djece; zastupati ljudska prava bez ugrožavanja vjerskih uvjerenja i slobode očitovanja vlastita uvjerenja i kulturalnoga, nacionalnoga i vjerničkoga identiteta; promicati kršćansku duhovnost i kulturu te poticati odgovore Božjemu pozivu u duhovna zvanja u Crkvi.

Ne smije se, međutim, nikada zaboraviti da je to moguće samo ako se s Božjom pomoći trajno odupiremo svakomu obliku zla, laži, nasilja, nepravde, pohlepe i manipulacije kojom se želi izobličiti i preokrenuti naravni moralni zakon te tako izopačiti društvene odnose sve do stvaranja humusa za ukorjenjivanje i dalje širenje zala našega vremena, kao što su: pobačaj i eutanazija, materijalizam i pozitivizam, nihilističko beznađe, diktatura relativizma, rodna ideologija i druge opasne zablude o Bogu, čovjeku i svijetu koje se suptilno promiču pa čak i nameću. I prošlost i sadašnjost potvrđuju da ideologije koje stvaraju i donose nepravedne zakone kojima se gazi dostojanstvo čovjeka izrabljuju najsiromašniji, a laž postavlja za nit vodilju u budućnost bez Boga, za posljedicu imaju razdor među ljudima, od obiteljskih razmimoilaženja i do međunarodnih ratnih sukoba.

Kakav humanizam i napredak?

18. I mi, u ovo naše vrijeme, zajedno sa svom Crkvom, želimo zauzeto i ustrajno njegovati kršćanski humanizam koji raste iz Božje ljubavi prema ljudima. Naša predanost razumijevanju, promicanju i obrani života svakoga ljudskog bića crpi svoj poticaj upravo iz te bezuvjetne Božje ljubavi prema čovjeku.¹³

Pred izazovima brzoga tehnološkog napretka, među kojima danas na poseban način svjedočimo razvoju programâ tzv. *umjetne inteligencije*, s Papom naglašavamo: »Da bi potonji bili sredstva za izgradnju dobra i boljega sutra, moraju uvijek biti usmjereni na dobro svakoga čovjeka; moraju imati etičko nadahnuće. Etička odluka, naime, uzima u obzir ne samo ishode nekoga postupka, već i vrijednosti koje su u pitanju i dužnosti koje proizlaze iz tih vrijednosti.«¹⁴

Uza sve navedeno, a potaknuti povijesnom odgovornosti za opstanak hrvatskoga naroda i brigom za njegovu budućnost, kao i za vrjednote koje trebaju resiti državu Hrvatsku, i ranije smo na razne načine upozoravali, a i sada to činimo, na potrebu jasnoga i sustavnoga postupanja u rješavanju duboke *demografske krize*, nazvane i *demografskim slomom* kojemu svjedočimo zbog sve većega pada broja živorođenih; pada broja stanovnika i poremećenosti dobne strukture stanovništva te s njom povezanih pitanja iseljavanja,

¹³ Usp. *Humana communitas*. Pismo pape Franje predsjedniku Papinske akademije za život u povodu XXV. obljetnice njezina ustanovljenja (11. veljače 1994. – 11. veljače 2019.), 6. siječnja 2019.

¹⁴ Govor pape Franje na zasjedanju skupine G7 o umjetnoj inteligenciji, Borgo Egnazia (Puglia), 14. lipnja 2024.

useljavanja i suvremenih migracija. Želimo dati svoj konkretan prinos izradbi i implementaciji primjenjive, dugoročne i cjelovite strategije te nadstranačke politike demografske revitalizacije našega naroda.¹⁵

Bula proglašenja Jubileja poziva nas da u budućnost gledamo s nadom, ispunjeni oduševljenjem koje treba prenositi. To danas nedostaje i u hrvatskome narodu, a prva je posljedica »gubitak želje za prenošenjem života«. Znajući da su posrijedi duboki razlozi, jačani raznim ideologijama materijalizma, mi vjernici trebamo biti prvi u zagovaranju društvenoga povezivanja, štoviše, saveza koji će biti sposoban otklanjati pogubnost individualizma, ogorčenosti i bezosjećajnosti.¹⁶

Poštivanje neotuđivoga ljudskog dostojanstva

19. Crkva u svome nauku upućuje na četiri vidika ljudskoga dostojanstva i razlikuje: ontološko, moralno, društveno i egzistencijalno dostojanstvo. Ontološko dostojanstvo je temeljno, jer pripada osobi samom činjenicom da ju je Bog želio, stvorio na svoju sliku i uz ljubio te se ono nikada ne može poništiti i vrijeti u svim okolnostima u kojima se pojedinci mogu susresti. Ono se na osobit način objavilo u Isusu Kristu, Božjemu Sinu koji je postao čovjekom.

Isus Krist je potvrdio da svaki čovjek posjeduje neprocjenjivo dostojanstvo i da to dostojanstvo nikada ne može biti izgubljeno. U Kristovu otajstvu utjelovljenja potvrđeno je također i dostojanstvo tijela i duše kao bitnih sastavnica koje određuju ljudsko biće, a svaka je osoba pozvana i na moralnoj razini očitovati ontološki značaj svoga dostojanstva i to u onoj mjeri u kojoj se vlastitom slobodom usmjerava prema istinskomu dobru. Papa Franjo, u enciklici *Fratelli tutti*, s posebnom ustrajnošću naglašava da čovjekovo dostojanstvo »nadilazi sve okolnosti« i poziva da ga se brani u svakome trenutku čovjekova postojanja, neovisno o bilo kakvim tjelesnim, psihičkim, društvenim ili čak moralnim nedostatcima.¹⁷

Stoga smo kao kršćani pozvani javno se usprotiviti svemu što je u suprotnosti s dostojanstvom ljudske osobe. To su, ponajprije, čini koji se protive samomu životu i povrjeđuju integritet: ljudske osobe, kao što je oduzimanje života pri pobačaju ili eutanaziji, ali i ona postupanja koja povrjeđuju istinski smisao ljubavi ili su u suprotnosti s dostojanstvom ljudskoga sudjelovanja u nastajanju i rađanju ljudskoga života, kao što je pokušaj nadomještaja (surogatstva) glede majčinstva.

Dužnost nam je protiviti se svakomu obliku nasilja nad bilo kojim čovjekom, nad djecom, ženama i muškarcima. Kršćanstvu su protivni svi oblici iskorištavanja, među kojima su razni oblici trgovanje ljudima i prostitucija. Evanđelje otvara putove za uklanjanje neljudskih uvjeta života i rada, pri čemu je neprihvatljivo na rad i gospodarstvo gledati kao na puka sredstva i načine stjecanja osobnoga probitka.¹⁸ U tome smislu, o kojemu svjedoči cijela povijest i sadašnjost Crkve, zalažemo se za suzbijanje svih oblika bijede, za dostojan život starih i nemoćnih osoba kao i za dostojnu skrb za osobe s posebnim potrebama, čuvajući osjetljivost prema svima koji su na neki način ranjeni ili su lako ranjivi u društvu.

Promicati obiteljske vrjednote i neprihvatljivost rodne ideologije

20. Jedno od važnih pitanja za budućnost našega naroda svakako tiče se prihvaćanja i promicanja smisla koji izvire iz dara života, što je usko povezano s poimanjem braka i obitelji. I ovdje potvrđujemo potrebu zalaganja za poštivanje i vrjednovanje braka kao zajednice muškarca i žene i obiteljskoga zajedništva kao vrela milosti. Na tome počiva i svekolika ljudska civilizacija te želimo podsjetiti da se samo s povjerenjem u Gospodina stječe hrabrost rađanja i odgajanja novih naraštaja, za život Crkve i naroda.

Na osobit način pozivamo vjernike da u svojim obiteljima njeguju duh zajedništva koji se izražava u obiteljskoj molitvi i nedjeljnome euharistijskom zajedništvu. Osim toga, pozivamo sve vjernike da se pojedinačno i zajednički zauzmemo za promicanje odgoja u duhu kršćanskih vrijednosti i prava roditelja da budu prvi i povlašteni odgajatelji svoje djece.

To u konkretnome društvenom životu znači potvrđivanje ljudskih prava, bez ugrožavanja vjerskih uvjerenja i slobode očitovanja vlastitoga uvjerenja i kulturalnoga, nacionalnoga i vjerničkoga identiteta. Stoga nisu prihvatljivi danas rašireni pokušaji da se uvedu neka *nova prava* koja su nedosljedna izvorno definiranim pravima u međunarodnim dokumentima. Riječ je o pokušaju *ideološke kolonizacije* koja većini želi nametnuti određeno antropološko samoodređenje čovjeka i pokušaje da čovjek slobodno raspolaže samim sobom bez ikakvih ograničenja. Za nas kršćane sloboda je dar Božji koja nam omogućava slobodno darivanje drugomu u ljubavi, odricanje od samoga sebe radi drugoga, a ne traženje apsolutne, posvemašnje autonomije koja vodi u razoran subjektivizam i individualizam. Promicanjem

¹⁵ Usp. HBK, *Deklaracija sa Šestoga hrvatskog socijalnog tjedna*, Zagreb, 23. listopada 2021.

¹⁶ Usp. *Spes non confundit*, 9.

¹⁷ Usp. Franjo, Enciklika *Fratelli tutti*, br. 213.

¹⁸ Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *Gaudium et spes*, br. 27.

shvaćanja roda koji je odvojen od spolne danosti, a što posljedično dovodi do mnoštva rodnih identiteta kao samodoživljaja sebe, nameće se antropologija koja ima izrazito ideološka obilježja.

U tome smislu, za nas kršćane je neprihvatljiva rodna ideologija koja nastoji zaniijekati najveću razliku između živih bića, onu spolnu. Nisu prihvatljiva ni razna redukcionistička poimanja ljudske spolnosti koja dovode u pitanje brak kao zajednicu života i ljubavi između muškarca i žene namećući oblike suživota koji su braku suprotni. Za nas kršćane nije prihvatljivo stvaranje društva u kojemu više nema spolnih razlika i naglašavanje da muški i ženski rod više nisu utemeljeni na biološkome spolu, nego se razvijaju unutar određenoga društvenog surječja i kao takvi podliježu različitim socijalnim i drugim utjecajima.

Izjava Dikasterija za nauk vjere *Dignitas infinita* (2024.) jasno naglašava da je neprihvatljivo da se takve ideologije nameću poput određenoga jednoumlja koje određuje također kako treba odgajati djecu.

Svjedočenje vjere s posljedicama u društvu

21. Vjerovati znači prihvatiti preobražavajuću snagu Radosne vijesti u našem životu, jer istinska vjera nije prihvaćanje neke ideje ili ideologije, već susret sa živom Osobom koja duboko preobražava sve nas, otkrivajući nam pravi identitet djece Božje. Susret s Kristom obnavlja naše ljudske odnose, usmjeravajući ih ljubavlju prema većoj solidarnosti i bratstvu. Vjera, koja se rađa iz susreta s Kristom, mijenja sve u nama i otkriva nam buduće određenje, istinu o našem pozivu u povijesti, smislu života, svijesti da smo putnici prema nebeskoj domovini.¹⁹

Istinska vjera nije nikada lagodna i individualistička, jer uvijek podrazumijeva duboku želju za promjenom svijeta, prenošenjem vrjednota, da tako iza sebe ostavimo svijet boljim nego što smo ga zatekli.²⁰ Vjera se očituje u tome da dopustimo da nas Bog ljubi i da na temelju toga iskustva i mi ljubimo Boga onom ljubavi koju nam je On darovao i očitovao. No, Božja ljubav prema nama istodobno izaziva u nama »prvu i temeljnu reakciju: željeti, tražiti i imati na srcu dobro drugih«²¹. Iz vjere u Krista koji je postao siromašan proizlazi i naša briga za cjelovit razvoj onih najugroženijih i najranjivijih u ljudskome društvu.

Vjera, prožeta dvostrukom zapovijedi ljubavi prema Bogu i bližnjemu, služi pravdom, pravu i

miru. U zakonu Kristove ljubavi čovjek pronalazi odgovore na svoja traženja i shvaća zakon koji je upisan u dubinu njegove naravi te tako živi u punini slobodu na koju je pozvan. Mi kršćani pozvani smo uvijek iznova otkrivati novost svoje vjere i njezinu snagu prosudbe pred izazovima koje postavlja današnja kultura, jer vjera nije puki skup propisa koje moramo prihvatiti i potvrditi svojom svijesti, već življena spoznaja Krista, živi spomen njegovih zapovijedi i istina života. Vjera je odluka koja zahvaća sve što živimo; ona je: susret, dijalog, zajedništvo ljubavi i života vjernika s Isusom Kristom koji je Put, Istina i Život. Pozvani smo upravit čvrst pogled na Gospodina Isusa jer samo u raspetome i uskrsnulome Isusu možemo pronaći odgovore na pitanja koja muče današnje ljude.²²

Ispovijedati vjeru podrazumijeva javno svjedočenje i djelovanje u društvu, jer kršćanin nikada ne smije držati vjeru privatnim činom. Papa Benedikt XVI. naglašava da vjera bez ljubavi ne donosi ploda, »a ljubav bez vjere bila bi osjećaj prepušten na milost i nemilost sumnji. Vjera i ljubav uzajamno se zahtijevaju, tako da prva omogućuje drugoj da ostvari svoj put«²³. Upravo u skrbi za one koji su potisnuti na rub društva ili isključeni prepoznavamo lice samoga Krista te smo im pozvani prvi priteći u pomoć svjedočeći snagu kršćanske ljubavi i dobrohotnosti.

Svaki kršćanin i kršćanka snagom vjere neka društvo izgrađuje vrijednosno, osobito živim svjedočenjem kršćanske ljubavi, zauzetošću u promicanju općega dobra i socijalne pravednosti, na što nas osobito poziva socijalni nauk Crkve. U tome smislu, pozivamo poglavito katoličke udruge da se zauzmu za promicanje kršćanskih vrijednosti u društvu. Ne bismo smjeli šutjeti i ostati zatvoreni u neki svoj osobni odnos s Bogom, nego smo pozvani snagom vjere i sakramentalnih darova djelatno se zauzeti za aktualiziranje Evanđelja u složenoj mreži društvenih odnosa. »Nije riječ jednostavno o tome da se dospije do čovjeka u društvu, čovjeka kao primatelja evanđeoskog navještaja, već obogatiti i uskvasati samo društvo s Evanđeljem.«²⁴ Brinuti se za čovjeka znači uključiti i društvo u misijsku i spasenjsku skrb.

Poziv na nov evangelizacijski zamah

22. Svijest da smo Kristovi vjernici potiče nas na evanđeosku hrabrost u suočavanju sa suvremenim

¹⁹ Usp. Benedikt XVI., Kateheza na općoj audijenciji, 17. listopada 2012.; enciklika *Bog je ljubav*.

²⁰ Usp. Franjo, Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, br. 183.

²¹ *Isto*, br. 178.

²² Usp. Ivan Pavao II., Enciklika *Veritatis splendor*, br. 85-87.

²³ Benedikt XVI., Apostolsko pismo *Porta fidei*, br. 14.

²⁴ Papinsko vijeće »Iustitia et pax«, *Kompendij socijalnog nauka Crkve*, br. 62.

izazovima koji nam svednevice kucaju na vrata. Među njima su i migracije iznimnih razmjera koji naš prostor čine novim domom i životnim ozračjem za mnoge useljenike iz drugih krajeva svijeta, iz drugih kultura, drugih jezika i naroda, religijskih i svjetonazorskih vrijednosnih sustava. U svemu što se događa pokušavamo prepoznavati Božje naume i usklađivati ih s našom odgovornosti, uvijek idući putem dobra. Stoga shvaćamo zahtjevnost usklađivanja različitosti koje se susreću.

Zajedničko dobro uključuje mir, tj. postojanost i sigurnost pravedna poretka. Prema tome, pretpostavlja se da mjerodavne vlasti, poštenim sredstvima, jamče sigurnost društva i njegovih članova.²⁵

Treba očekivati da će nositelji odgovornih služba, svjesni višeslojnosti poteškoća, mudro i s potrebnom osjetljivošću provoditi useljeničku politiku koja obogaćuje, a ne ugrožava, kako starosjedioce tako i one koji dolaze. Pred bilo kojom bijedom i potrebama migranata, tamo gdje im je ugrožena egzistencija pa i sigurnost života nema izgovora za nedjelovanje. U svakome čovjeku koji je ugrožen, ugrožen je Isus koji kuca na vrata našega srca.

III. BUDUĆNOST – LJEPOTA KOJA PRIVLAČI I ODUŠEVLJAVA

Djelovanje Duha

23. Spomen obično vežemo za čudesna djela nebeskoga Oca, prisutnost uz Sina koji ostaje s nama do svršetka svijeta (usp. Mt 28,20), a Duh Sveti, koji je sveza ljubavi, očituje se i djeluje u raznolikosti darova raspirujući u nama nadu i otvarajući neslućene prostore budućega, snagom koja nadvladava i smrt, kao posljednjega neprijatelja (usp. 1 Kor 15,26).

Najsnažnija i najuvjerljivija provjera naših težnja i nadanja o postizanju sreće, o ispunjenju čežnja, svakako je susret s granicama među kojima najizazovnijom ostaje smrt. S njom je povezana i konačna prosudba života.

Mi vjerujemo i puni smo pouzdanja, jer smo Kristovi, jer smo s njim i u njemu. Naš je Bog darovao svoga Sina koji se za nas predao u smrt, da bismo po ljubavi iz smrti prešli u život. Snagom ljubavi ostajemo zagledani u vječnost; samo je ljubav istinska ljepota; samo se ona svemu nada, u konačnici sve privlači, sve povezuje i oduševljava.

Zahvalnost i prošnja

24. U zahvalnosti se osvrćući na prošlost u kojoj prepoznajemo svoje kršćanske i narodne korijene, molimo

Kristovi vjernici u hrvatskome narodu koji je tijekom svoje povijesti bio suočen s pojavama i valovima iseljavanja, a i sam je bio proganjan i iseljavan u brojnim svojim sinovima i kćerima, u svakome bratu čovjeku gleda Božje dijete, osobu, stvorenu kao neponovljivo biće, na »sliku i priliku Božju« (Post 1,26-28). Po svome poslanju »Crkva (...) putuje zajedno s čitavim čovječanstvom te sa svijetom proživljava istu zemaljsku sudbinu. Ona postoji kao kvasac i tako reći kao duša ljudskoga društva, koje se treba u Kristu obnoviti i preobraziti u Božju obitelj.«²⁶

U tim novim okolnostima koje imaju obilježja globalnosti, te tako – još i više – zahvaćaju i druge narode i države, mi ne zaboravljamo svoju pozvanost da budemo evangelizacijskim kvascem naših novih sugrađana koji se iz najrazličitijih razloga zakonito useljavaju u našu domovinu. I dok svakomu čovjeku želimo evanđeoskom jasnoćom i čovjekoljubljem posvjedočiti svoju kršćansku vjeru i dati »obrazloženje nade koja je u nama« (1 Pt 3 8-17), istodobno potičemo na sve odgovorne u našoj društvenoj zajednici na trajnu i zauzetu skrb, da bi se svakomu od te novopridošle braće i sestara olakšalo živjeti i štitilo dostojanstven život i rad.

Gospodina da nam sadašnjost bude blagoslovljena, a budućnost usmjerena dobru i istini, u skladu s njegovom voljom.

Nalazeći se na određenoj razmеди vremena u kojemu se mijenjaju obrasci društvenih odnosa, svjesni smo da nas je Bog postavio na mjesto i u vrijeme u kojemu on u svojoj providnosti računa s nama. Sigurno je da će Božja ljubav pobijediti sile zla, jer »na kraju ostaje ljubav« (1Kor 13,13), jer je sâm Bog ljubav (usp. 1 Iv 4,16).

Tijekom stoljetne, kao i nedavne prošlosti naše Crkve i naroda, osvjedočili smo se u snagu ljubavi, molitve, zajedništva i solidarnosti, obiteljskih vrijednosti i kršćanskih krjeposti. Molimo stoga Gospodina, Gospodara povijesti i života, da naš narod podupire i krijepi na putu istine, pravednosti i mira, u izgradnji *kulture života!*

Posveta Presvetomu Srcu Isusovu

25. Isus Krist isti je »jučer, danas i uvijek« (Heb 13,8). Njegovu Presvetom Srcu, iz kojega izvire njegova božanska ljubav prema nama; Srcu, u kojemu je izvor naše vjere i ono vrelo koje održava živima naša kršćanska uvjerenja²⁷, iz svoga srca upravljamo molitve da sadašnji naraštaji ne iznevjere polog vjere i istinsku ljubav

²⁵ Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1909.

²⁶ Drugi vatikanski koncil, Konstitucija *Gaudium et spes*, br. 40.

²⁷ Usp. Franjo, Enciklika *Dilexit nos*, br. 32.

prema Katoličkoj Crkvi, domovini i narodu, koja je plod dara Božje ljubavi u Isusu Kristu, izlivena u naša srca po Duhu Svetome.

Odlučili smo Presvetomu Srcu Isusovu posvetiti sve nas i našu domovinu. Pozivamo, dakle, sav Božji narod i njegove pastire, sve prezbitere i đakone, redovnike i redovnice, sve Bogu posvećene osobe, svakoga vjernika i vjernicu da na svetkovinu Presvetoga Srca Isusova, 27. lipnja Jubilejske 2025. godine, budemo di-onici posvete našega naroda i domovine Presvetomu Srcu Krista Gospodina.

Prema Jubileju 2041. godine

26. Tko ne poznaje povijest spasenja i svoju narodnu povijest, ne poznaje ni svoj pravi identitet i najčešće ponavlja pogrješke prošlih naraštaja. Povijest Hrvata obilježena je kršćanskom kulturom i uskom povezanošću s Katoličkom crkvom. Ovo je prigoda podsjetiti se ne samo na davnu, srednjovjekovnu prošlost Hrvata i Hrvatskoga kraljevstva, kneževine Huma i Bosanskoga kraljevstva, nego i na sve ono što je hrvatski narod prošao u tijeku svoje burne povijesti, od svojih početaka pa sve do uspostave neovisne Hrvatske, novoga življenja slobode u zajedništvu s europskim narodima te njezina ulaska u zajedništvo europskih država.

Koliko li je puta na našim usnama bio vapaj psalmista u hodočasničkoj pjesmi: »Da nije Gospodin za nas bio [...] kad se ljudi digoše proti nama, žive bi nas progutali! [...] Blagoslovljen Gospodin koji nas ne dade za plijen zubima njihovim!« (Ps 124,2-3.6). Obnova vjere zalag je da nas kao naroda neće nestati jer vjera daje snagu za novi život.

S pogledom koji seže i malo dalje, uz Božju ćemo se pomoć, Jubilejske 2041. godine, iznova spominjati misije opata Martina, prvih dodira našega naroda s kršćanskim navještajem i začetaka naših odnosa s Petrovom Stolicom.

Hodočasnici nade

27. U hodu ovom Jubilejskom godinom, kao *hodočasnici nade*, na našim drevnim kršćanskim tragovima i u krilu Crkve, pozivamo sve naše vjernike na hrvatsko nacionalno hodočašće u Rim koje će se, kako se nadamo u Gospodinu, ostvariti od 5. do 12. listopada 2025. Bit će to prigoda da i mi, poput milijuna drugih hodočasnika koji će doći u Vječni Grad, pohodimo njegove Bazilike apostolskih prvaka sv. Petra i sv. Pavla i druga sveta mjesta te još jedanput obnovimo

vjernost Katoličkoj crkvi, Kristovu namjesniku i Petrovu nasljedniku.

Vrijedno je podsjetiti i na stihove Dantea Alighierija koji u *Božanstvenoj komediji* spominje Hrvata u liku ganuta hodočasnika kako motri otisak Kristova lica na Veronikinu rupcu:

»Poput onoga koji možda iz Hrvatske dođe da vidi našu Veroniku,
pa svojom vjekovječnom čežnjom nezasićen,
kaže u misli, dok se pokazuje /rubac/:
‘O Gospode moj, Isuse Kriste, pravi Bože,
tako li je, dakle, izgledalo lice tvoje!’«²⁸

Obnovljeni u vjeri, kao Kristovi vjernici, u svojim ćemo sredinama, u mjesnim Crkvama, u našim društvenim zajednicama, nastaviti i dalje zauzeto izgrađivati svoju uključenost u promicanje istinskoga zajedništva sa svim ljudima, pozorni na ekumenska nastojanja i međureligijski dijalog, na njegovanje mirna i plodnosna sklada te na stvaranje ozračja međusobnoga poštovanja i povjerenja.

U Jubilejsku 2025. godinu i Crkva u Hrvata, kao dio Sveopće Crkve, ulazi pod sigurnim vodstvom Duha Svetoga, u ozračju nedavno zaključene XVI. redovite opće skupštine Biskupske sinode o sinodalnosti. Uistinu: »Cijeli sinodalni hod, ukorijenjen u Predaji Crkve, odvijao se u svjetlu Koncilskoga učiteljstva. Drugi vatikanski koncil bio je zapravo kao sjeme posijano u njivu svijeta i Crkve. Svakodnevni život vjernika, iskustvo Crkava u svakome narodu i kulturi, višestruka svjedočanstva svetosti, promišljanja teologa, bili su tlo na kojemu je ona klijala i rasla. Sinoda 2021. – 2024. nastavlja crpiti energiju toga sjemena i razvijati njegovu nutarnju snagu. Sinodalni hod zapravo provodi ono što je Koncil naučavao o Crkvi kao otajstvu i Božjemu narodu, pozvanomu na svetost s pomoću trajnoga obraćenja koje proizlazi iz slušanja Evanđelja. U tome smislu predstavlja pravi čin daljnega prihvaćanja Koncila; produžuje njegovo nadahnuće i ponovno pokreće njegovu proročku snagu za današnji svijet.«²⁹

Iznova otkrivajući svoje sinodsko poslanje, u sinodskome procesu koji je »i proces učenja, tijekom kojega Crkva bolje upoznaje samu sebe i prepoznaje oblike pastoralnoga djelovanja, najprikladnije za poslanje koje joj je povjerio njezin Gospodin«³⁰, i mi, Crkva u Hrvatā, osjećamo snažan poziv na obnavljanje i potvrđivanje svoje vjere u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu; vjeru u evanđeoski, apostolski i koncilski nauk, vjeru u puninu katoličkoga bogoštovlja

²⁸ Dante, *Raj*, XXXI. pjev., 103 – 108.

²⁹ Završni dokument drugog zasjedanja XVI. redovite opće skupštine Biskupske sinode (2. – 27. listopada 2024.) »Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje, poslanje«, br. 5.

³⁰ Franjo, *Govor na otvaranju prve kongregacije XVI. Redovite opće skupštine Biskupske sinode o sinodalnosti*, 2. listopada 2024.

i u puninu crkvene uprave sa Zborom biskupa s Rimskim prvosvećenikom na čelu.

Upravljeni prema budućnosti

28. Kada u slavlju jubileja upravljamo zahvalan pogled na Isusa Krista, Raspetoga i Uskrsnuloga, oči naše duše upravljene su k blaženoj vječnosti. U nadi darovanoj po otajstvu Kristova uskrsnuća, čvrsto uvjereni u milosrdnu ljubav nebeskoga Oca, upravljani smo budućnosti. Na putu prema vječnoj domovini nosi nas radost Kristovih učenika koji ga susreću u lomljenju euharistijskoga kruha i žele svim ljudima prenijeti poruku radosti: Krist je Gospodin živ i pripravio je dom u zajedništvu konačne ljubavi svima koji mu vjeruju i koji ga ljube.

U krilu Očevu, u zajedništvu Oca, Sina i Duha Svetoga, sa svima svetima i blaženima konačni je cilj, smisao i ostvarenje svakoga djeteta Božjega. Tu nam je budućnost otvorio Krist svojim uskrsnućem od mrtvih i pozvao nas da se ne bojimo poći njegovim putem, sve do sretne vječnosti. Stoga, jer je budućnost u Božjim rukama, onima koji njemu i u njega vjeruju i njega slave ništa ne može konačno nauditi, pa ni sama smrt. A cilj zemaljskoga života nije tek produžiti dane na zemlji, nego doći u život vječni, Božjom milošću i slobodnom suradnjom u božanskoj istini, dobroti i divoti.

Ispovijest vjere Hrvata katolika

29. S pouzdanjem u Božju dobrotu i milosrđe, kao i u zagovor Blažene Djevice Marije i svih svetaca i blaženika hrvatskoga naroda, nadamo se da ćemo godinu sveopćega jubileja, skupa sa spomenom nacionalnoga jubileja, dostojno proslaviti svečanim skupom s obnovom krsnih zavjeta i obećanja koja smo kao narod

toliko puta u povijesti potvrdili, a koja i danas očitujemo dragim nam ispovjednim izriječkom:

Čvrsto vjerujem u Boga Oca i Sina i Duha Svetoga! Životom želim potvrditi svoj krsni savez s Bogom, i tako obnoviti sveti i pradjedovski zavjet vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj Crkvi. Svoju odluku polažem u Bezgrešno Srce Presvete Bogorodice Marije! Najvjernija odvjetnice, na braniku stoj, čuvaj našu svetu vjeru i hrvatski dom!

Čestitka i blagoslov

30. Predraga braćo i sestre, u nadolazećoj svetkovini Božića slavimo Otajstvo vječne Očeve Riječi koja je uzela našu ljudsku narav i ušla u vremenitost, u našu ljudsku povijest. Tim je svjetlom obasjana i prožeta sva naša ljudska stvarnost, sva naša prošlost, sadašnjost i budućnost. Uistinu, u toj Riječi »bijaše život i život bijaše ljudima svjetlo; i svjetlo u tami svijetli i tama ga ne obuze« (Iv 1,4-6).

Po daru novoga života, primljenoga u krštenju, jačanoga Duhom za hod prema vječnosti, hranjenoga euharistijom, hranom besmrtnosti, mi smo znakovi nade, posebice kao Crkva, Kristovo Tijelo. U ozračju duboke radosti koja nas ispunja zbog spoznanja da nas je tako i toliko Bog ljubio i ljubi, ostajući u nama po svome Duhu, svima vam od srca želimo sretan Božić zazivajući na sve vas blagoslov i moleći da vam blagoslovom ispunjena bude cijela nova, Jubilejska 2025. godina.

*Vaši biskupi
Hrvatske biskupske konferencije i
Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine*

Dano na Prvu nedjelju došašća, 1. prosinca 2024. godine

SVETI LEOPOLD BOGDAN MANDIĆ PROGLAŠEN ZAŠTITNIKOM OBOLJELIH OD TUMORA U HRVATSKOJ

Na traženje Hrvatske biskupske konferencije, Dikasterij za bogoštovlje i disciplinu sakramenata dekretom je potvrdio da se sv. Leopolda Mandića štuje kao zaštitnika osoba oboljelih od tumora u Hrvatskoj.

DIKASTERIJ ZA BOGOŠTOVLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA

Ur. br. 21/23

U Hrvatskoj bolesnici i njihove obitelji posebnom pobožnošću časte svetoga Leopolda Mandića iz Herceg Novog, prezbitera iz Reda manje braće kapucina, koji je svoj život posvetio službi sakramenta pomirenja i koji je i sâm, vedrinom vjere, dugo nosio teško breme oboljenja od tumora.

Zbog toga je preuzvišeni gospodin Dražen Kutleša, tadašnji nadbiskup splitsko-makarski, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije, prikupivši mišljenja biskupâ, odobrio izbor svetoga Leopolda Mandića, prezbitera, za zaštitnika pred Bogom bolesnika u Hrvatskoj oboljelih od tumora.

Potom je pismom od 4. siječnja 2023. godine žarko zamolio da taj izbor i odobrenje budu potvrđeni u skladu s Odredbama o imenovanju svetih zaštitnika.

Dikasterij za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, snagom ovlasti koje mu je dao Vrhovni Svećenik Franjo, pozorno razmotrivši izloženo u zamolbi, ustvrdio je da su izbor i odobrenje učinjeni na pravno propisan način

te ovime udovoljava molbi i, sa svim pravnim učincima i liturgijskim povlasticama prema rubrikama, potvrđuje

SVETOGA LEOPOLDA MANDIĆA, PREZBITERA,
ZAŠTITNIKOM KOD BOGA
BOLESNIKA U HRVATSKOJ OBOLJELIH
OD TUMORA.

Ovo vrijedi unatoč bilo čemu što bi se ovomu i najmanje protivilo.

Iz sjedišta Dikasterija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, 11. listopada 2024. godine, na spomendan svetoga Ivana XXIII., pape.

Arthur kard. Roche
pročelnik

+ *Vittorio Francesco Viola, OFM*
nadbiskup tajnik

DICASTERIUM DE CULTU DIVINO
ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM

Prot. N. 21/23

CROATLÆ

Sanctum Leopoldum de Castronovo Mandić, presbyterum ex Ordine Fratrum Minorum Capuccinorum, qui vitam in ministerium reconciliationis impendit et ipse grave diuturnumque pondus tumoralis morbi fide serena gessit, ægroti familiaresque eorum peculiari cultu prosequuntur.

Inde Excellentissimus Dominus Dražen Kutleša, tunc Archiepiscopus Spalatensis-Macarscensis, Conferentiæ Episcoporum Croatiae Præses, eorum excipiens vota, electionem Sancti Leopoldi Mandić, presbyteri, in Patronum apud Deum ægrotorum tumoralis morbo affectorum Croatiae approbavit.

Idem vero, litteris die 4 mensis ianuarii 2023 datis, enixe rogavit ut electio et approbatio huiusmodi, iuxta Normas de Patronis constituendis, confirmarentur.

Dicasterium porro de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, vigore facultatum sibi a Summo Pontifice FRANCISCO tributarum, attentis expositis, cum electionem et approbationem ad iuris præscriptum peractas esse constet, precibus annuit atque

SANCTUM LEOPOLDUM MANDIĆ, PRESBYTERUM,
PATRONUM APUD DEUM
ÆGROTORUM TUMORALI MORBO AFFECTORUM CROATLÆ

confirmat, omnibus cum iuribus et liturgicis privilegiis iuxta rubricas consequentibus.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Ex ædibus Dicasterii de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, die 11 mensis octobris 2024, in memoria sancti Ioannis XXIII, papæ.

Arturus Card. Roche
Præfectus

+ *Victorius Franciscus Viola qm*
✠ Victorius Franciscus Viola, O.F.M.
Archiepiscopus a Secretis

VIJEĆE HBK-A ZA NAUK VJERE

Odgovornost prema zajedničkom domu – Odnos kršćana prema svemu stvorenom

Uvod

1. Ekološka kriza – znak vremena

Ekološka kriza kojoj svjedočimo predstavlja veliku opasnost za život mnogih ljudi. Osim toga, ona ima posljedice na društveni, ekonomski i politički život svih ljudi, ali i budućih naraštaja. Također, ona je nezaobilazan problem pred kojim se Kristovi vjernici nalaze zajedno sa svim ljudima te pred njime ne mogu zatvoriti oči. Sve radosti i nade, ali u isto vrijeme žalosti i tjeskobe građana na našem planetu Zemlji, istodobno su i radosti i nade, žalosti i tjeskobe kršćana (usp. GS 1). Ekološka kriza znak je vremena koji je Crkva pozvana tumačiti u duhu poziva Drugoga vatikanskog koncila: »Crkva je dužna da u svako vrijeme ispituje znakove vremena i tumači ih u svjetlu evanđelja tako da uzmogne odgovoriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života te o njihovu međusobnom odnosu, i to na način kako odgovara svakom pojedinom naraštaju« (GS 4). Ekološka kriza odnosi se na narušene odnose među živim organizmima i na odnose između živih organizama i okoliša. Ona obuhvaća i krizu koja se odnosi na onečišćenje okoliša i ubrzanje klimatskih promjena nastalih zbog antropogenih utjecaja.

S pravom se može postaviti pitanje: Kako se Kristov vjernik treba postaviti spram kompleksnih i različitih problema koji proizlaze iz ekološke krize? Ovim dokumentom želi se rasvijetliti uloga i odgovornost koju kršćani imaju u suočavanju s ekološkom krizom na temelju svojega kršćanskog poslanja na koje ih Bog poziva da ga ostvaruju, posebice u odnosu prema čovjeku i svemu stvorenomu.

2. Stvarnost ekološke krize

Papa Franjo u enciklici *Laudato si – O brizi za zajednički dom* u prvom poglavlju koje nosi naslov *Što se događa našem zajedničkom domu*, iznio je cjelokupan pregled problema koji proizlaze iz posljedica ubrzanih klimatskih promjena, koji su dio ekološke krize: zbrinjavanje otpada, porast razine mora, velika koncentracija stakleničkih plinova, dostupnost pitke vode, gubitak bioraznolikosti i dr. (usp. LS 17-61). Pritom papa Franjo polazi od konsenzusa koji vlada među znanstvenicima o tome da, osim prirodnih uzroka koji se događaju u zemljinu sustavu i izmjenjuju u velikim vremenskim razdobljima, postoje i antropogeni uzroci koji dovode do ekološke krize. Pokazalo se, naime, kako je ljudsko

djelovanje prekomjernom emisijom stakleničkih plinova u atmosferu dovelo do ubrzanja klimatskih promjena. I u apostolskoj pobudnici *Laudate Deum* papa Franjo naglašava kako »nije više moguće sumnjati u ljudske – antropogene – uzroke klimatskih promjena« (LD 11).

Time izražava poštovanje autonomije znanosti i njezine metode koja se, »ako se doista obavlja znanstveno i prema čudorednim načelima, nikad neće stvarno proviti vjeri jer profane stvari i stvari vjere imaju izvor u istome Bogu« (GS 36). Odnos prema znanju o svijetu i ljudima komplementaran je s odnosom prema znanju o samome sebi, kako kaže sv. Ivan Pavao II. u enciklici *Vjera i razum*, jer »što više čovjek zna o stvarima i svijetu, to bolje spozna i samoga sebe u svojoj jedinstvenoj naravi te u isto vrijeme to hitnijim postaje pitanje o smislu stvari i same njegove egzistencije« (FR 1).

3. Kriza koja pogađa najslabije

Specifičnost ekološke krize jest u tome što ne obuhvaća jedan dio ljudskoga života i djelovanja, nego prožima sve njegove vidove. Posljedice ekološke krize najteže pogađaju sugrađane našeg planeta Zemlje, koji nemaju mogućnosti da se prilagode klimatskim promjenama nego, u najgorem slučaju, moraju napustiti svoje domove i uputiti se u krajeve u kojima mogu biti sigurni da će imati osnovne uvjete za život. Tiču se također svih onih sugrađana našega planeta Zemlje, koji bi također željeli imati pristup pitkoj vodi, električnoj energiji, a onda kvalitetnoj hrani, obrazovanju i drugomu. Prije svega, to je pitanje pravednosti koje se ne odnosi samo na naš naraštaj, nego i na buduće naraštaje. S pravom se može postaviti pitanje: Jesmo li učinili sve da naraštaji koji dolaze iza nas imaju u najmanju ruku jednake uvjete života kao i mi na našem planetu Zemlji?

4. Briga o stvorenom izraz je solidarnosti

Briga za stvoreno istodobno jest izraz solidarnosti s osobama koje su najpogođenije posljedicama ekološke krize. Dok će se s jedne strane stanovnici bogatijih zemalja lakše prilagoditi posljedicama klimatskih promjena, s druge strane stanovnici siromašnih zemalja i zemalja u razvoju vrlo će se teško u istoj mjeri moći prilagoditi. Naime, »mnogi siromašni žive u mjestima koja su posebno pogođena pojavama vezanima uz zatopljenje, i njihova sredstva uzdržavanja umnogome ovise o prirodnim dobrima i o onome što ekosustav daje, kao

što su zemljoradnja, ribarstvo i šumska dobra. Oni nemaju drugih ekonomskih mogućnosti ili dobara, koji bi im omogućili prilagoditi se klimatskim promjenama i suočiti se s prirodnim katastrofama, i njihov pristup socijalnim uslugama i službama zaštite vrlo je ograničen« (LS 25). Briga za stvoreno stoga uključuje i solidarnost s građanima našega planeta Zemlje, koji žive u takvim krajevima.

To je razlog zašto su klimatske promjene i ekološka kriza problemi koji se tiču i vjernika. Radi se ne samo o ugrožavanju dara koji nam je Bog svima darovao – dara života na planetu Zemlji, nego općenito dostojanstva ljudskog života i pravednosti. To je ne samo ekološki i klimatski problem, već i moralni problem, koji zahtijeva novu solidarnost među narodima kako bi se ublažile posljedice klimatskih promjena (usp. MB 10).

5. Ekološka kriza je i crkveno pitanje

Također, to je razlog zašto sve složene probleme koji se tiču klimatskih promjena i ekološke krize treba promatrati i tumačiti u svijetlu brige za Božji dar stvorenoga i brige za najugroženiju braću i sestre. Ne radi se o tome da se Crkvu nastoji transformirati u ekološku organizaciju, nego o tome da se osvijesti uloga vjernika

u očuvanju toga Božjeg dara zbog onih malenih koji su najugroženiji.

Osim toga, briga za stvoreno izraz je eklezijalnog zajedništva svih vjernika diljem svijeta. Osluškivanje problema s kojima se suočavaju, primjerice kršćani koji žive na ugroženim područjima i zajednička suradnja oko očuvanja stvorenoga, snažan je izraz sinodalnog procesa koji je sastavni dio života Crkve. Sinodalnost pretpostavlja sudjelovanje svih vjernika u suočavanju s različitim izazovima s kojima se susreću, njihovo međusobno zajedništvo i ostvarivanje poslanja na koje Isus Krist poziva. Nemoguće je kao kršćanin ne suosjećati s braćom i sestrama u Kristu koji doživljavaju velike nevolje uzrokovane klimatskim promjenama. Njihove rane i nevolje istodobno su rane i nevolje koje pogađaju sve udove mističnoga Tijela Kristova, odnosno, sve članove Crkve.

Kako bi se istaknula uloga i odgovornost koju kršćani imaju u suočavanju s ekološkom krizom, u ovome dokumentu prvo će se sažeto iznijeti crkveni nauk o Bogu Stvoritelju, svemu stvorenomu i čovjeku, a potom će u drugom dijelu biti govora o načelima za život kršćana u kontekstu ekološke krize.

I. DIO: BOG, ČOVJEK I STVORENO

6. Bog Stvoritelj u Bibliji

Starozavjetni nauk o Bogu stvoritelju koji stvara ni iz čega svjedoči o nadilaženju tadašnjih različitih mitskih predodžbi obilježenih mnogobožskim vjerovanjima u kojima se obično radilo o procesu stvaranja nakon završenih ratova božanstava. Posebice na temelju izvješća o stvaranju u Knjizi Postanka, starozavjetni pisci naglašavaju Božju neuvjetovanu slobodu, mudrost i ljubav u činu stvaranja. Osim toga, ističe se Božja uzvišenost spram čovjeka, jer je Božja veličina nedokučiva (usp. Ps 145,3). Sva stvorenja kao i sve stvaranje jest dobro (usp. Post 1).

Novi zavjet produbljuje starozavjetni nauk o Bogu Stvoritelju. Na nekoliko mjesta novozavjetni autori inzistiraju na Božjem stvarateljskom djelu koje se nastavlja. Sveti Pavao u Ateni pred filozofima govori o Bogu koji »nije daleko ni od koga od nas. U njemu doista živimo, mičemo se i jesmo (...)« (Dj 17,28). Timoteju se obraća podsjetivši ga da Bog »svemu život daje« (1 Tim 6,13).

Novozavjetni tekstovi ističu i unutrašnju vrijednost svakoga stvorenja koju ono prima od samoga Boga u činu stvaranja. Sve što postoji posjeduje vrijednost u sebi »jer sve je od njega i po njemu i za njega« (Rim 11,36).

7. Vjera Crkve u Boga Stvoritelja

U središtu kršćanske vjeroispovijesti jest Bog koji stvara nebo i zemlju. Sva stvorenja imaju svoj izvor u Bogu, a vrhunac u Isusu Kristu (KKC 280), te »ne postoji ništa što ne bi svoje postojanje dugovalo Bogu Stvoritelju« (KKC 338). Sve što postoji, sav vidljivi svijet, cjelokupan svemir, »razvija se u Bogu, koji ga svega ispunjava« (LS 233).

Stoga, kršćanski nauk ne dijeli ona vjerovanja koja u svemu stvorenom prepoznaju odraz jedinstvene povezanosti unutar jednog organizma, majke zemlje – Gaie, koja reducira cjelokupnu stvarnost na život bez transcendencije, odnosno na život bez božanske objave. Iako se mogu naći zajednička polazišta i potrebno je voditi dijalog radi postizanja zajedničkog dobra sa svim ljudima dobre volje, u crkvenom nauku o odnosu spram stvorenoga na prvom je mjestu Bog koji stvara.

Vjera Crkve u Boga Stvoritelja pretpostavlja vjeru u Boga koji ni iz čega svojom mudrošću i ljubavlju stvara ipak uređen i dobar svijet, pri čemu istodobno nadilazi sva stvorenja, prisutan je u stvorenjima i sva stvorenja uzdržava (usp. KKC 295-301).

Kada sv. Franjo moli, obraća se Gospodinu zahvaljujući mu za sestru i majku zemlju: »Hvaljen budi, moj Gospodine, za sestru našu, majku zemlju koja nas

uzdržava i nama upravlja i izvodi plodove razne i šareno cvijeće i travu« (FI, str. 116-117). U središtu njegove molitve jest Bog koji stvara različita bića, a ona pak »odražavaju zraku beskonačne Božje mudrosti i dobrote« (KKC 339).

8. Presveto Trojstvo i stvaranje

Čin stvaranja čin je svih triju božanskih osoba. *Katekizam katoličke Crkve* jasno naglašuje: »Stvaranje je zajedničko djelo Svete Trojice« (KKC 292). Bog Otac Stvoritelj, po svojoj Riječi – Sinu, stvara svijet u Duhu Svetomu – Životvorcu.

Posebnost novozavjetnog nauka o stvaranju jest tumačenje stvaranja u kristološkom ključu, odnosno u svjetlu spasiteljske uloge Isusa Krista. On je središnja točka cjelokupnoga stvaranja prema kojemu je sve usmjereno, jer u njemu je »sve stvoreno na nebesima i na zemlji, vidljivo i nevidljivo, bilo Prijestolja, bilo Gospodstva, bilo vrhovništva, bilo Vlasti – sve je po njemu i za njega stvoreno« (Kol 1,16). Kristova spasiteljska uloga nerazdvojiva je od njegove uloge u stvaranju: Otac stvara po Kristu, a Krist je svrha i cilj stvaranja. Stoga je kršćansko shvaćanje stvaranja i svrhe svega stvorenja obilježeno davanjem velike važnosti svakom čovjeku i svemu stvorenomu koji u Kristu tek ostvaruju svrhu svoga postojanja.

Kristova spasiteljska uloga usmjerena je prema konačnom dovršenju koje je započelo u novom stvaranju, odnosno u njegovom otkupiteljskom činu. Sve stvoreno, zajedno s čovjekom, iščekuje konačno otkupljenje: »Doista, stvorenje sa svom žudnjom iščekuje ovo objavljenje sinova Božjih: stvorenje je uistinu podvrgnuto ispraznosti – ne po svojoj volji, nego zbog onoga koji ga podvrgnu – ali u nadi. Jer i stvorenje će se osloboditi robovanja i pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi djece Božje. Jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada. Ali ne samo ono! I mi koji imamo prvine Duha, i mi u sebi uzdišemo iščekujući posinstvo, otkupljenje svoga tijela« (Rim 8,18-23).

Duh Sveti u činu stvaranja jest počelo i snaga života kojom Otac djeluje, stvara i uređuje svijet. Duh Sveti daje život i trajno obnavlja zemlju: »Pošalješ li dah svoj, opet nastaju, i tako obnavljaš lice zemlje« (Ps 104,30). Također, Duh Sveti daje život svakom čovjeku nasuprot smrti uzrokovane grijehom: »Ta zakon Duha života u Kristu Isusu oslobodi me zakona grijeha i smrti« (Rim 8,2).

Papa Franjo u enciklici *Laudato si* sažima specifične uloge Oca, Sina i Duha Svetog u činu stvaranja: »Otac je krajnji izvor svega, on je temelj, pun ljubavi i objave, svega što postoji. Sin, njegov odraz, po kojemu je sve stvoreno, ujedinio se s ovom zemljom kada se utjelovio

u krilu Marije. Duh, beskrajna sveza ljubavi, duboko je prisutan u samom središtu svemira, on nadahnjuje i izjedruje nove putove. Svijet su stvorile tri Osobe, kao jedno božansko počelo, ali svaka od njih ostvaruje to zajedničko djelo u skladu sa svojim vlastitim identitetom« (LS 238).

9. Čovjek – suradnik u Božjem stvaranju

Kruna Božjeg stvaranja jest čovjek, biće stvoreno na »sliku Božju« (usp. Post 1,26), koje Bog poziva na suradnju. Stvoren kao muško i žensko te kao tjelesno i duhovno biće s razumom i slobodnom voljom, čovjek je pozvan surađivati u Božjem stvaralačkom djelu. Postavljen u vrt zemaljski, pozvan je da bude poput Vrtlara, Boga koji se brine o svemu stvorenom, a ne poput sebičnjaka koji ne vidi ništa osim svoje koristi. Upravo zbog toga što je stvoren kao slika Božja, čovjek sudjeluje u brizi za sve stvoreno. Ovu posebnu ulogu Bog dodjeljuje čovjeku kako bi »sudjelovao u njegovom djelu, u njegovom projektu ljubavi i spasenja, dapače u njegovom vlastitom kraljevanju nad svemirom« (CS 25).

Opisujući Božje darivanje prekrasnog vrta čovjeku, starozavjetni pisci koriste termine *podložiti* i *vladati* koji su ponajprije usmjereni na to da Bog čovjeku daruje zemljopisni prostor u kojem može ostvariti svoje poslanje. *Podlaganje* i *vladanje* u ovom su kontekstu pojmovi iz vojničko-kraljevskog govora kojima biblijski pisci ističu kraljevsku ulogu koja je dodijeljena čovjeku. Nipošto se ne radi o odobravanju sebičnog i antropocentričnog pristupa iskorištavanju prirode. Papa Franjo upozorava na krivu interpretaciju koja je bila prisutna u povijesti kršćanstva: »Iako je istina da su kršćani katkad pogrešno tumačili Pisma, danas moramo snažno odbaciti shvaćanje prema kojem se iz činjenice da smo stvoreni na sliku i priliku Božju, i zadaće da sebi podložimo zemlju, može izvući zaključak o čovjekovoj apsolutnoj vladavini nad ostalim stvorenjima« (LS 67).

U kršćanskom tumačenju, kraljevska uloga koju je Bog povjerio čovjeku u brizi za njegovo djelo odnosi se na model upravljanja kraljevstvom kakvo je pokazao Isus Krist: žrtvi za druge. Dakle, »unutarnje značenje tog kraljevanja je, kao što Isus podsjeća svoje učenike, onaj služenja: samo dobrovoljnim žrtvovanjem kao žrtvenim darom Krist postaje kralj svemira, s križem kao svojim prijestoljem« (CS 59).

Primaran čovjekov zadatak jest »čuvati i obrađivati vrt« (Post 2,15), što nije moguće bez suradnje s Bogom, drugim ljudima i svim stvorenjima. Time je svijet u koji je postavljen čovjek svijet o kojem se treba brinuti, usavršavati ga i, kako smo u dokumentu *Čovjek stvoren* »na sliku Božju« – njegova veličina i poziv istaknuli, »stvorenje sve više upravljati prema

njegovu Stvoritelju i Spasitelju«, o čemu će čovjek »pred Bogom 'polagati račun'« (ČS 22).

10. Čovjek – biće triju odnosa

Biblijski izvještaji o stvaranju tumače čovjeka kao biće odnosa »s Bogom, s bližnjim i sa zemljom« (LS 66). Čovjek je stoga prvenstveno biće odnosâ bez kojih ne može shvatiti svoju ulogu u Božjem planu stvaranja. On je »pozvan u zajedništvo trojstvenoga Boga, potom je usmjeren na interpersonalne odnose s drugim ljudima i smješten u univerzalnu zajednicu svih stvorenja« (CS 8).

Ti su odnosi toliko isprepleteni da je nemoguće narušiti jedan odnos a da se i ostali odnosi ne naruše. Učinjena nepravda prema bližnjemu jest istodobno narušavanje odnosa prema Bogu i zemlji. Manjak slavljenja Boga istodobno jest manjak poštovanja bližnjega i zemlje, a uništavanje zemlje istovremeno jest iskaz nepoštovanja Boga, koji je čovjeku darovao zemlju i bližnjega koji trpi posljedice uništavanja zemlje. Izvorno zamišljen sklad opisan u izvještaju o stvaranju, narušen je grijehom koji je čovjek učinio na đavolski poticaj »zato što smo si umislili da možemo zauzeti Božje mjesto i odbili priznati se ograničenim stvorenjima« (LS 66). Od toga trenutka odnosi na kojima se temelji ljudski život duboko su narušeni i vape za otkupljenjem. Oslabljena je ljubav prema Bogu, među ljudima se rodilo nepovjerenje i ljubomora, a odnos prema stvorenome neprestano je u opasnosti da postane odnos tiranina prema svojim podanicima. Grijeh je temeljna egzistencijalna stvarnost koja kontinuirano

narušava sve odnose koje čovjek kao biće odnosa posjeduje. Stoga je prekomjerno iskorištavanje prirodnih izvora, iskazivanje nebrige za osobe pogođene ekološkom krizom i sama ekološka kriza u kojoj se čovječanstvo danas nalazi, također posljedica ljudskoga grijeha u čijoj se logici pojedine osobe, kao i prirodni izvori, poimaju kao objekti koji se mogu i trebaju iskoristiti.

11. Vrijednost stvorenoga

Sve stvoreno ima svoju unutarnju vrijednost jer ga je Bog stvorio i brine se za njega. U izvještaju o stvaranju u Knjizi Postanka nakon svakog dana stvaranja pisac zaključuje: »I vidje Bog da je dobro« (usp. Post 1). Stoga se može zaključiti kako »svako stvorenje posjeduje vlastitu dobrotu i savršenost« (KKC 339), jer je Bog Stvoritelj sve stvorio i jer »Bog ljubi sva bića i ne mrzi ni jedno koje je stvorio, jer da je štogod mrzio, ne bi ga ni stvorio« (Mudr 11,24). Sve stvoreno proizlazi »iz Božje dobrote te ima u njoj udjela« (KKC 229). Sva stvorenja imaju vrijednost u sebi na temelju toga što ih je Bog stvorio, a ne na temelju procjene jesu li ona ili nisu od koristi za čovjeka. Upravo zbog toga »čovjek mora dobrotu koja je vlastita svakom stvorenju poštovati da izbjegne neurednu upotrebu stvari, jer bi time prezreo Stvoritelja i uzrokovao zlokobne posljedice za ljude i njihov okoliš« (Isto).

Time što je stvorenje poput dara povjerenog čovjeku, ne znači da je čovjeku nad njim omogućena potpuna dominacija (usp. Isto). Čovjek, kao kruna Božjeg stvaranja i slika Božja, pozvan je čuvati, obrađivati i brinuti se za zemlju.

II. DIO: NAČELA ZA ŽIVOT KRŠĆANA U KONTEKSTU EKOLOŠKE KRIZE

12. Zašto bi se kršćani trebali brinuti o svemu stvorenome?

Sastavni dio kršćanskog poziva jest i briga o svemu stvorenome. Bog daje čovjeku zadatak da se brine o svemu što je stvorio, odnosno da »obrađuje i čuva« povjereni mu vrt (usp. Post 2,15). Na taj način briga o svemu stvorenome nadilazi isključivo horizontalnu dimenziju ljudske egzistencije u kojoj se briga za sve stvoreno može motivirati hvalevrijednim suosjećanjem sa svim živim bićima, s drugim ljudima koji su više izloženi posljedicama ekološke krize, i time da su sva živa bića međusobno povezana i ovisna jedna o drugima. Kršćanski pristup u brizi o svemu stvorenome inzistira na vertikalnoj dimenziji brige, odnosno na brizi utemeljenoj u Bogu koji se objavljuje u Isusu Kristu po Duhu Svetome. Bog stvara, on odlučuje u život postaviti sva živa bića čime ona postaju neizostavan

dio njegova prekrasna stvaralačkog plana, nerijetko nedohvatljiva ljudskomu razumu.

Nekoliko je razloga zbog kojih bi se kršćani trebali brinuti o svemu stvorenome: briga o svemu stvorenome jest odgovor na Božji poziv; briga o svemu stvorenome briga je o Božjem stvaralačkom djelu koje odražava njegovu ljepotu; briga o svemu stvorenome jest nasljeđivanje Isusa Krista, koji je svojim utjelovljenjem i otkupljenjem na križu iskazao predivnu brigu za čovjeka i sve stvoreno.

13. Briga o svemu stvorenome kao odgovor na Božji poziv

Ako se Bog proslavlja u svim stvorenjima koja imaju vlastitu vrijednost i ako je čovjeku dodijeljena uloga vrtlara koji čuva, obrađuje i brine se za zemlju, onda je sasvim razumljivo kako odnos kršćana prema stvorenomu ne

može biti ništa drugo nego odnos brižnog čuvara i brižnog vrtlara prema darovanom mu vrtu.

Unutarnja motivacija za brigu o svemu stvorenom, očuvanju bioraznolikosti, smanjivanju emisije stakleničkih plinova i usvajanju novoga stila života suprotnoga nasilnom konzumerizmu (usp. LS 203), duboko je vjernički utemeljena. Odnos prema svemu stvorenomu sastavan je dio temeljnih odnosa koji tvore ljudsko biće i ne može biti prožet izrabljivačkom i konzumerističkom kulturom inspiriranom tehnokratskom paradigmom koja u svakom živom biću prepoznaje isključivo objekt podložan iskorištavanju.

Vjernik upravo zbog Božjeg poziva na očuvanje i obrađivanje zemlje ne može nego promatrati sve stvoreno kao izraz Božje ljubavi. Stoga, »predanost vjernika zdravom okolišu za sve proizlazi direktno iz njihovog vjerovanja u Boga Stvoritelja« (MB 16). Radi se o »ozbiljnoj dužnosti brige za sve stvoreno« (Isto). Kao što je vjernik dužan njegovati odnos prema Bogu i bližnjemu, isto tako dužan je njegovati odnos prema svemu stvorenomu, što predstavlja neizostavan dio njegova vjerničkog identiteta: »Napose kršćani shvaćaju da je njihova odgovornost u stvaranju i njihova dužnost prema prirodi i Stvoritelju bitan dio njihove vjere« (MB 15). Stoga, briga za sve stvoreno može biti velik doprinos svih kršćana rješavanju problema koji tište cijelo čovječanstvo pa je dobro »za čovječanstvo i svijet u cjelini da mi vjernici bolje prepoznamo ekološke obveze koje su plod naših uvjerenja« (LS 64).

14. Dijalog kao put prema očuvanju svega stvorenoga

Sa svima onima koji u brizi za očuvanje našega planeta Zemlje ne uočavaju vertikalnu dimenziju kršćanske objave, potrebno je voditi dijalog o zajedničkom pothvatu. Papa Franjo uputio je »hitan poziv na obnovu dijaloga o načinu na koji gradimo budućnost planeta« (LS 14). Radi se o pozivu koji »uključuje brigu da se cijela ljudska obitelj ujedini u traženju održivog i cjelovitog razvoja, jer znamo da se stvari mogu mijenjati« (LS 13). Stoga je dijalog jedini put prema ostvarivanju cilja koji obvezuje sve građane našeg planeta Zemlje: očuvanje svega stvorenoga.

15. Briga o svemu stvorenomu briga je o Božjem stvaralačkom djelu

Također, u kršćanskom pristupu očuvanju stvorenoga, sva živa bića odražavaju Božju ljepotu. Bog se u svemu stvorenomu objavljuje, a ljepota svega stvorenoga upućuje na njihova Stvoritelja, kao što naglašava sv. Augustin: »Ispitaj ljepotu zemlje, mora, prorijeđena i svugdje

prisutna zraka; ispitaj ljepotu neba (...) ispitaj sve te stvari. Sve će ti odgovoriti: Gledaj nas samo i promotri kako smo lijepe! Njihova je ljepota kao njihov hvaleospjev. No, ta stvorenja, tako lijepa a ipak promjenljiva, tko ih je stvorio ako ne netko tko je lijep a nepodložan mijeni?« (Sveti Augustin, *Sermones*, 241,2; PL 38, 1134; navedeno prema: KKC 32).

16. Sâm Bog je u Isusu Kristu iskazao brigu o čovjeku i svemu stvorenome

Vrhunac Božje brige za sve stvoreno jest Kristovo utjelovljenje. Sâm Bog se utjelovljuje u stvorenome kao najmanji i najkrhkiji kako bi iskazao ljubav prema svome prekrasnom umjetničkom djelu, očaravajućem vrtu u koji je postavio čovjeka, vrhunac svoga stvaralačkoga čina. Događaj utjelovljenja neodvojivo je povezan i s Kristovim otkupiteljskim činom koji je izvršio na križu. Drugi vatikanski koncil ističe: »Naime, riječ Božja, po kojoj je sve stvoreno, sama je postala tijelom tako da kao savršen čovjek sve spasi i u sebi uglavi. Gospodin je cilj ljudske povijesti, točka prema kojoj se usmjeruju želje povijesti i uljudbe, središte ljudskog roda, radost svih srdaca i punina njihovih težnji« (GS 45).

Stoga je sve stvoreno usmjereno prema konačnoj proslavi koju iščekuje kao što napominje sv. Pavao: »U Kristu obnoviti sve što je na nebu i sve što je na zemlji« (Ef 1,10). Sve je stvoreno, već pri stvaranju, usmjereno na nov život u konačnoj proslavi. Stoga cjelokupna priroda i sve stvoreno u sebi posjeduju duboku čežnju prema oslobođenju od grijeha koji sve prožima, kao što ističe sv. Pavao: »Jer i stvorenje će se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje. Jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada« (Rim 8,21-22).

Sve stvoreno u kršćanskoj objavi zadobiva najveličanstveniji i najuzvišeniji status jer je sâm Bog odlučio stvoriti sva živa bića. Zbog toga ona imaju vlastitu vrijednost, odražavajući predivnu Božju ljepotu, jer se sâm Bog odlučio utjeloviti u svijetu i jer sve stvoreno iščekuje konačnu proslavu.

17. »Evangelizacijski kapital« brige za sve stvoreno

Sve navedeno pruža nemali kapital za razvijanje i usvajanje novih evangelizacijskih i pastoralnih strategija u 21. stoljeću, koje bi općenito u brizi za stvoreno inzistirale na naviještanju Radosne vijesti, Božje Riječi, Isusa Krista. U tom procesu posebnu ulogu imaju vjernici laici, jer u njihovu poslanju nije moguće odvojiti evangelizaciju od brige za sve stvoreno. Kada Drugi vatikanski koncil opisuje ulogu vjernika laika, tada ističe

posebnost njihove uloge u evangelizaciji na sljedeći način: »Ta evangelizacija, to jest Kristova poruka iznesena svjedočenjem života i riječju, zadobiva osebujno obilježje i posebnu učinkovitost iz toga što se izvršuje u uobičajenim okolnostima svijeta. (...) Stoga laici mogu i moraju pridonositi svoje dragocjeno djelovanje za evangelizaciju svijeta također kada su zaokupljeni vremenitim brigama« (LG 35).

Kršćanski pristup očuvanju svega stvorenoga može s jedne strane predstavljati velik poticaj očuvanju našega planeta Zemlje, koji se diljem svijeta uočava, a s druge strane istodobno može pridonijeti evangelizacijskoj zadaći Crkve. Ne predstavlja li stoga briga za sve stvoreno »evangelizacijski kapital«, odnosno temu koja može biti važan pokretač evangelizacijskog poslanja Crkve, posebice među našom braćom i sestrama koji iskazuju brigu oko svega stvorenoga, ali su se udaljili od Crkve? Nije li ova briga oko svega stvorenoga, koja se uočava u različitim ekološkim pokretima, velika prilika da u pastoralu i vjerničkoj crkvenoj praksi Crkva unutar prisutne horizontalne praktične brige za sve stvoreno pokaže da

je kršćanska inspiracija vertikalno utemeljena u Bogu koji se u Isusu Kristu objavljuje u Duhu Svetome, u konkretnoj ljudskoj povijesti?

Hrvatski su biskupi prepoznali ovaj potencijal kada su među oblicima i sadržajima okupljanja posebnih zajednica ili živih vjerničkih krugova među ostalim naveli i »ekološku zajednicu« kao zajednicu koja »u našim danima može imati značajnu ulogu u stvaranju dubljeg vjerničkog odnosa prema stvorenom svijetu, što se može postizati bilo vlastitim inicijativama, bilo zauzetosti svih župljana, od djece, mladih i odraslih do udruživanja s drugim pokretima izvan župe i na širem planu« (HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA – NACIONALNI KATEHETSKE URED, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, br. 89). Pritom je jasno naglašena evangelizacijska dimenzija ekološke zajednice unutar živih vjerničkih krugova na sljedeći način: »I ova zajednica ima šansu zahvaćanja (što) šireg kruga župljana, počevši od najmanjih. Ona potiče župljane na uključivanje u razne pothvate na razini mjesta, odnosno gradske četvrti, a na crti razvijanja kulture življenja, stanovanja i zalaganja za opće dobro« (*Isto*).

ZAKLJUČAK

18. Načela za kršćansku brigu za sve stvoreno

U nastavku donosimo načela koja mogu biti od pomoći kršćanima za jasnije razumijevanje kršćanskoga moralnog postupanja u svjetlu ekološke krize u kojoj se nalazimo. Praktične upute za provođenje ovih načela mogu se pronaći u dokumentu Međudikasterijske radne skupine Svete Stolice za cjelovitu ekologiju s nazivom *Na putu prema brizi za zajednički dom. Pet godina od Laudato si*.

- 1) Kršćani su pozvani brinuti se za sve stvoreno. Briga za sve stvoreno sastavni je dio vjerničkog identiteta, jer je čovjek biće odnosa »s Bogom, s bližnjim i sa zemljom« (LS 66).
- 2) S povjerenjem mogu se uzeti u obzir znanstvene činjenice o ljudskim uzrocima ubrzanja klimatskih promjena (usp. LS 23; LD 11) te o njima razmatrati kao *znakovima vremena* koje su kršćani u svjetlu evanđelja pozvani tumačiti (usp. GS 4).
- 3) Kršćanski angažman oko brige za sve stvoreno ima nekoliko posebnosti:
 - a) neizostavno naglašava vertikalnu dimenziju koja pretpostavlja vjeru u Boga Oca Stvoritelja, koji se objavljuje u Sinu po Duhu Svetome;
 - b) podrazumijeva shvaćanje da stvorenja imaju vlastitu vrijednost, jer ih je sâm Bog stvorio;
 - c) prožet je pristupom koji u svemu stvorenome prepoznaje Božju ljepotu;

d) zajedno sa svim stvorenjima s kojima je neodvojivo povezan, čezne za konačnom proslavom u Isusu Kristu.

- 4) U našim hrvatskim prilikama kršćanski angažman oko brige za sve stvoreno, osim evangelizacijske dimenzije, ima i društvenu dimenziju. Svi su kršćani pozvani promicati zaštitu naših prirodnih izvora, poput voda i šuma koje su bitne kako za opstanak naroda tako i za kvalitetu života. Također, to podrazumijeva i promicanje održivih životnih stilova, zaštitu okoliša u skladu s naukom Crkve, te sudjelovanje u inicijativama koje promiču očuvanje naše prirodne baštine. Dobro je podsjetiti na rad Komisije »Iustitia et Pax« Hrvatske biskupske konferencije, koja je u nekoliko navrata izdala dokumente priopćenja u kojima se promiče zaštita voda, šuma, prava i dužnosti prema vodi i moru, zaštita javnih dobara i drugo (vidi sljedeće izjave: *Izjava o prijedlogu Zakona o strateškim investicijskim projektima RH; Izjava o promicanju javnog interesa i zaštiti javnih dobara; Neprihvatljivost predloženih izmjena zakona o vodama; Zabrinutost zbog zakona o vodama; Prava i dužnosti prema vodi i moru*).

19. Marija – uzor brige za sve stvoreno

Isusova majka Marija cijelim je svojim životom iskazala brigu o svome sinu Isusu Kristu, našem Spasitelju.

Na sličan se način Marija, Kraljica Svega Stvorenja, brine za sve stvoreno koje je ranjeno, »kao što je probodena srca oplakivala Isusovu smrt, tako sada suosjeća s patnjom raspetih siromaha i stvorenja ovoga svijeta, satrvenih čovjekovom rukom« (LS 241). Također, »u njezinu proslavljenom tijelu, zajedno s Kristom uskrsnulim, dio stvorenoga svijeta dostigao je puninu svoje ljepote« (*Isto*). Mariju zato možemo shvatiti kao divan uzor brige za sve stvoreno i mudroga pogleda na ljepotu i vrijednost ovoga svijeta.

20. Kršćanska molitva sa svim stvorenim

Da bismo dublje shvatili smisao našega postojanja u stvorenome svijetu te zauzetije mogli obnašati svoje vjerničko poslanje u očuvanju i brzi za sve stvoreno, potrebna nam je podrška molitve. U tom smislu, razmišljanja o kršćanskoj odgovornosti prema svemu stvorenome zaključujemo molitvom pape Franje upućenu Bogu Stvoritelju:

»(...) Gospodine Božje, jedan i trojstven,
čudesno zajedništvo beskrajne ljubavi,
uči nas promatrati te
u ljepoti svemira,
gdje sve govori o tebi.
Probudi našu hvalu i našu zahvalnost
za sva bića što si ih stvorio.
Daj nam milost da oćutimo duboko jedinstvo
sa svime što postoji.
Bože ljubavi, pokaži nam naše mjesto
na ovome svijetu
kao oruđa tvoje ljubavi
prema svim bićima na ovoj zemlji,
jer ti ni jedno od njih ne zaboravljaš. (...)
Gospodine, zahvati nas svojom moći
i svojim svjetlom,
pomozi nam da štitimo svaki život,
da pripravimo tlo za bolju budućnost,
da dođe tvoje Kraljevstvo
pravde, mira, ljubavi i ljepote.
Hvaljen budi!
Amen.« (LS 246)

Korišteni i preporučeni crkveni dokumenti

1. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dogmatska konstitucija o Crkvi »Lumen gentium«*, 1964. (LG)
2. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu »Gaudium et spes«*, 1965. (GS)
3. IVAN PAVAO II., *Mir s Bogom Stvoriteljem, mir sa svim stvorenim. Poruka pape Ivana Pavla II. za proslavu Svjetskog dana mira*, 1989. (MB)

4. *Katekizam Katoličke crkve*, HBK – Glas Koncila, 1994. (KKC)
5. IVAN PAVAO II., *Fides et ratio – Vjera i razum. Enciklika o odnosu vjere i razuma*, 1998. (FR)
6. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA – NACIONALNI KATEHETSKE URED, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, 2000.
7. INTERNATIONAL THEOLOGICAL COMMISSION, *Communion and Stewardship. Human Person Created in the Image of God*, 2004. (CS)
8. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA – KOMISIJA »IUSTITIA ET PAX«, *Prava i dužnosti prema vodi i moru*, 2008.
9. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA – KOMISIJA »IUSTITIA ET PAX«, *Zabrinutost zbog zakona o vodama*, 2009.
10. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA – KOMISIJA »IUSTITIA ET PAX«, *Neprihvatljivost predloženih izmjena zakona o vodama*, 2011.
11. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA – KOMISIJA »IUSTITIA ET PAX«, *Izjava o promicanju javnog interesa i zaštiti javnih dobara*, 2012.
12. VIJEĆE FRANJEVAČKIH ZAJEDNICA HRVATSKE I BOSNE I HERCEGOVINE, *Franjevački izvori*, 2012.
13. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA – KOMISIJA »IUSTITIA ET PAX«, *Izjava o prijedlogu Zakona o strateškim investicijskim projektima RH*, 2013.
14. Papa FRANJO, *Laudato si. Enciklika o brizi za zajednički dom*, 2015. (LS)
15. VIJEĆE HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE ZA NAUK VJERE, *Čovjek stvoren »na sliku Božju« – njegova veličina i poziv*, 2019. (ČS)
16. MEĐUDIKASTERIJSKA RADNA SKUPINA SVETE STOLICE ZA CJELOVITU EKOLOGIJU, *Na putu prema brizi za zajednički dom. Pet godina od Laudato si*, 2022.
17. Papa FRANJO, *Laudate Deum. Apostolska pobudnica o klimatskoj krizi*, 2023. (LD)

U Zagrebu, uz svetkovinu Isusa Krista,
Kralja Svega Stvorenja 2024. godine

+ Vlado Košić
sislački biskup
predsjednik Vijeća HBK-a za nauk vjere

PORUKE • IZJAVE • PISMA

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 4. SVJETSKI DAN DJEDOVA, BAKA I STARIJIH OSOBA

28. srpnja 2024.

»Ne napusti me u starosti« (usp. Ps 71,9)

Draga braćo i sestre!

Bog ne napušta svoje djece, nikada. Ni u poodmaklim godinama i kad tjelesne sile slabe, kad kosa posijedi i društvena se uloga smanjuje, kad život postaje manje produktivan i prijeti da se čini beskorisnim. On ne gleda na vanjštinu (usp. 1 Sam 16,7) i ne oklijeva odabrati one koji se mnogima čine beznačajnima. On ne baca nje-dan kamen; naprotiv, *stariji* je kamen siguran temelj na koje se *novi* može staviti kako bi zajedno tvorili duhovnu kuću (usp. 1 Pt 2,5).

Cijelo je Sveto pismo priča o Gospodinovoj vjernoj ljubavi, iz koje proizlazi utješna sigurnost: Bog nam nastavlja iskazivati svoje milosrđe, uvijek, u svakoj životnoj dobi i u svakoj situaciji u kojoj se nalazimo, pa i u našim izdajama. Psalmi su puni divljenja ljudskog srca pred Bogom koji brine za nas unatoč našoj malenosti (usp. Ps 144,3-4); uvjeravaju nas da je Bog svakog od nas saznao već u majčinoj utrobi (usp. Ps 139,13) i da neće napustiti naš život ni u podzemlju (usp. Ps 16,10). Možemo, dakle, biti sigurni da će nam biti blizu i u starosti, tim više što je u Bibliji starenje znak blagoslova.

No, u psalmima nalazimo također ovaj gorljivi zaziv Gospodinu: »Ne zaboravi me u starosti« (Ps 71,9). Snažne su to pa čak i vrlo oštre riječi. Podsjećaju na najveću Isusovu patnju, koji je na križu zavapio: »Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?« (Mt 27,46).

U Bibliji, dakle, nalazimo sigurnost Božje blizine u svakoj životnoj dobi i, istodobno, strah od napuštenosti, osobito u starosti i u trenucima patnje. Nije posrijedi proturječje. Pogledamo li oko sebe, lako možemo vidjeti da takve izjave odražavaju više nego očitu stvarnost. Samoća je prečesto gorak suputnik u životima nas starijih osoba i baka i djedova. Mnogo sam puta, dok sam bio biskup Buenos Airesa, posjećivao staračke domove i

primijetio kako se te ljude rijetko posjećuje: neki mjesecima nisu vidjeli svoje najmilije.

Mnogo je razloga za tu usamljenost: u mnogim zemljama, posebno onim najsiromašnijima, stariji su sami jer su njihova djeca bila prisiljena emigrirati. Mislim i na mnoga krizna područja: koliko je starijih ljudi prepušteno samima sebi jer muškarci – mlađi i stariji – moraju uzeti pušku u ruke, a žene, posebno majke s malom djecom, napuštaju zemlju kako bi pružile sigurnost djeci. U ratom razorenim gradovima i selima tavore u samoći mnoge starije osobe, jedini znak života u krajevima u kojima kao da vladaju napuštenost i smrt. U drugim dijelovima svijeta, nadalje, u nekim se lokalnim kulturama duboko ukorijenilo pogrešno shvaćanje koje rađa neprijateljstvo prema starijim ljudima. Sumnjiči ih se da se služe vradžbinama kako bi iscrpili životnu snagu mladima, pa se u slučaju prerane smrti, bolesti ili zle kobi mlade osobe, krivnja svaljuje na neku stariju osobu. Protiv tog se mentaliteta valja boriti i iskorijeniti ga. To je jedna od neutemeljenih predrasuda kojih nas je kršćanska vjera oslobodila i koja raspiruje trajni generacijski sukob između mladih i starih.

Ako malo bolje razmislimo, ta optužba na račun starijih da »krađu budućnost mladima« danas se može čuti posvuda. Susreće se, u drukčijim oblicima, i u naj-suvremenijim i najnaprednijim društvima. Već sada je, primjerice, rašireno mišljenje da starije osobe opterećuju mlade troškovima skrbi koja im je potrebna, čime se uskraćuje sredstva za razvoj zemlje te, dakle, i mladima. To je iskrivljena percepcija stvarnosti. Kao da bi opstanak starijih osoba ugrožavao opstanak mladih. Kao da bi za promicanje mladih trebalo zanemariti ili čak ukloniti starije. Suprotstavljenost među generacijama je čista obmana i otrovni plod kulture sukoba. Okretati mlade

protiv starih neprihvatljiva je manipulacija: »U igri je *jedinstvo životnih dobi*: odnosno, to je prava uporišna točka za razumijevanje i vrednovanje ljudskog života u cjelini« (Kateheza, 23. veljače 2022.).

Gore citirani psalam – gdje se moli da ne budemo napušteni u starosti – govori o zavjeri uperenoj protiv života starijih osoba. Te se riječi čine pretjeranima, ali su razumljive kad se uzme u obzir da usamljenost i napuštenost starijih ljudi nije ni slučajna ni neizbježna, nego rezultat odluka – političkih, ekonomskih, društvenih i osobnih – koje ne priznaju *beskrajno dostojanstvo* svakog čovjeka »bez obzira u kakvom se stanju ili situaciji osoba nalazi« (Deklaracija *Dignitas infinita*, 1). To se događa kad se izgubi vrijednost svakog pojedinca i kad se na ljude gleda samo kao na trošak koji je u nekim slučajevima previsok za platiti. Još gore je to što i sami stariji često podlegnu tom mentalitetu i sebe doživljavaju kao teret te i sami žele biti gurnuti u stranu.

S druge strane, danas ima mnogo žena i muškaraca koji traže svoje osobno ostvarenje u životu što je moguće autonomnijim i neovisnijim o drugima. Zajedničke pripadnosti su u krizi, a individualnost jača. Prijelaz s *mi na ja* kao da je nekako jedan od najjasnijih znakova našeg vremena. Obitelj, koja je prvo i najradikalnije pobijanje ideje da se sami možemo spasiti, jedna je od žrtava te individualističke kulture. Ali kako starimo i snage nas napuštaju, opsjena individualizma, iluzija da nikoga ne trebamo i da možemo živjeti bez veza pokazuju se onim što zapravo jesu; trebaš tuđu pomoć u svemu, ali sada si sam, bez pomoći, bez ikoga na koga se možeš osloniti. To je tužno otkriće do kojeg mnogi dođu kad već bude prekasno.

Usamljenost i odbačenost danas su uobičajene pojave u našem svijetu. Njihovi su uzroci mnogostruki: u nekim su slučajevima posljedica planiranog isključivanja, svojevrsne žalosne »društvene zavjere«. U drugim je pak slučajevima, nažalost, riječ je o vlastitoj odluci. U drugim im se, opet, slučajevima starije osobe podlažu, pretvarajući se da je riječ o samostalnoj odluci. Sve više »izgubili smo užitak i okus stvarnosti« (enc. *Fratelli tutti*, 33) i teško nam je bilo što drugo uopće i zamisliti.

Kod mnogih starijih ljudi možemo primijetiti onaj osjećaj rezignacije o kojem se govori u Knjizi o Ruti u dijelu u kojem se pripovijeda o starici Noemi, koja nakon smrti muža i djece hrabri svoje dvije snahe, Orpu i Rutu, da se vrate u svoj zavičaj i svome domu (usp. Rut 1,8). Noemi se, baš kao i mnogi stariji ljudi danas, boji ostati sama, ali ne može zamisliti ništa drugo. Kao udovica, svjesna je da nema veliku vrijednost u očima društva i uvjeren je da je teret dvjema mladim ženama pred kojima je, za razliku od nje, cijeli život. Zato smatra da je bolje za nju povući se u stranu te ona sama poziva svoje

mlade snahe da je ostave i grade sebi budućnost negdje drugdje (usp. Rut 1,11-13). Njezine su riječi sažetak društvenih i vjerskih konvencija koje se čine nepromjenjivima i koje određuju njezinu sudbinu.

Ta nam biblijska priča ovdje predstavlja dvije različite mogućnosti u pogledu Noeminog poziva te, dakle, u susretu sa starošću. Jedna od dviju snaha, Orpa, koja također voli Noemi, nježno je poljubi, ali prihvaća ono što se i njoj čini kao jedino moguće rješenje i odlazi svojim putem. Ruta se pak ne odvajala od Naomi i upućuje joj iznenađujuće riječi: »Nemoj me tjerati da te ostavim i da odem od tebe« (Rut 1,16). Ne boji se prkositi običajima i opće raširenom mišljenju, osjeća da je ta starica treba i hrabro ostaje uz nju na onom što će za obje biti početak novog putovanja. Ruta uči sve nas – naviknute na ideju da je samoća neizbježna sudbina – da se na molbu: »Nemoj me ostaviti!«, može odgovoriti s: »Neću te ostaviti!« Ne oklijeva stubokom promijeniti nešto naizgled nepromjenjivo: živjeti sami ne mora biti jedina alternativa! Nije slučajno da je Ruta – ona koja ostaje bliska starici Noemi – predak Mesije (usp. Mt 1,5), Isusa, Emanuela, *Boga s nama*, Božje blizine i prisutnosti svim ljudima neovisno o njihovom stanju i dobi.

Rutina sloboda i hrabrost pozivaju nas da idemo novim putem: slijedimo njezine stope, krenimo na put s tom mladom strankinjom i staricom Noemi, ne bojmo se promijeniti svoje navike i zamislimo različitu budućnost za naše starije osobe. Zahvaljujemo svima onima koji su, također uz brojne žrtve i odricanja, slijedili Rutin primjer i brinuli o starijoj osobi ili jednostavno svakodnevno iskazivali svoju blizinu rođacima ili znancima koji više nemaju nikoga. Ruta je odlučila ostati s Naomi i dobila je blagoslove: sretan brak, potomstvo, zemlju. To vrijedi uvijek i za sve: ako ostanemo uz starije osobe i priznajemo njihovu neizostavnu ulogu u obitelji, društvu i Crkvi, i mi ćemo dobiti mnoge darove, mnoge milosti i mnoge blagoslove!

Na ovaj Četvrti svjetski dan posvećen njima, ne propustimo pokazati nježnost djedovima, bakama i starijim osobama u našim obiteljima, posjećujmo one koji su klonuli duhom i više se ne nadaju da je drugačija budućnost moguća. Sebičnom stavu koji vodi u odbacivanje i usamljenost suprotstavimo otvoreno srce i radosno lice onoga koji ima hrabrosti reći: »Neću te ostaviti!« i izabrati drukčiji put.

Neka moj blagoslov, praćen molitvama, stigne do svih vas, dragi djedovi, bake i starije osobe, i do onih koji su vama blizu. Ne zaboravite, molim vas, moliti za mene.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 25. travnja 2024.

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA SVJETSKI DAN MOLITVE ZA SKRB O STVORENOM SVIJETU

1. rujna 2024.

Nadaj se i djeluj sa stvorenjem

Nadaj se i djeluj sa stvorenjem, tema je Svjetskog dana molitve za skrb o stvorenom svijetu koji će se slaviti 1. rujna. Preuzeta je iz Poslanice sv. Pavla Rimljanima 8,19-25. Apostol objašnjava što znači živjeti po Duhu i u središte stavlja sigurnu nadu u spasenje po vjeri, naime novi život u Kristu.

1. Počnimo s jednostavnim pitanjem na koje možda ne postoji očit odgovor: kad smo pravi vjernici, *kako to da imamo vjeru?* Nije to samo zato što mi *vjerujemo* u nešto transcendentno što naš razum ne može pojmiti, u nedokučivu tajnu udaljenog i dalekog, nevidljivog i nezrecivog Boga. Nego, kao što nam govori sveti Pavao, to je zato što *Duh Sveti prebiva u nama*. *Dà*, vjernici smo zato što je sama Božja ljubav »razlivena u srcima našim« (Rim 5,5). Stoga je Duh Sveti sada doista »zalog naše baštine« (Ef 1,14), kao poziv koji nas neprestano potiče da težimo vječnom dobru, *prema punini lijepog i dobrog Isusova čovječtva*. Duh čini vjernike kreativnima i proaktivnima u milosrđu. Korake im upravlja na veliko putovanje duhovne slobode, koje, međutim, nije lišeno borbe između logike svijeta i logike Duha, čiji su plodovi u opreci jedni s drugima (*Gal 5, 16-17*). A, kao što znamo, prvi plod Duha, u kojem su zgusnuti svi ostali, jest *ljubav*. Vođeni, dakle, Duhom Svetim, vjernici su djeca Božja i mogu mu se obraćati s »Abba, Oče« (Rim 8,15), kao što je činio Isus. Oni to mogu činiti u slobodi onih koji više nisu podložni strahu od smrti, jer je *Isus uskrsnuo od mrtvih*. To je velika nada: Božja je ljubav pobijedila, nastavlja trijumfirati i nastaviti će trijumfirati. Buduća slava za novog čovjeka koji živi u Duhu već je sigurna, unatoč perspektivi tjelesne smrti. Ta nada *ne razočarava*, na što nas se podsjeća i u *Buli proglašenja predstojećeg Jubileja*.¹

2. Kršćaninov život je život vjere, djelatan u ljubavi i izobilan nadom, dok iščekujemo ponovni Gospodinov dolazak u slavi. Nije problem što paruzija, tj. njegov drugi dolazak »kasni«. Problem je nešto drugo: »Kad Sin Čovječji dođe, hoće li naći vjere na zemlji?« (Lk 18,8). *Dà*, vjera je dar, plod prisutnosti Duha Svetoga u nama, ali je ujedno *zadaca* koju treba ispuniti u slobodi i poslušnosti Isusovoj zapovijedi ljubavi. Eto blažene nade koju valja svjedočiti. Ali gdje? Kada? Kako? Zasiurno u *dramama onih koji pate*

u svijetu. Ako smo mi ti koji se usuđuju sanjati, sada moramo *sanjati otvorenih očiju*, oduhovljeni vizijom ljubavi, bratstva, prijateljstva i pravde za sve. *Kršćansko spasenje ulazi u dubinu patnje svijeta*. Ono ne obuhvaća samo ljude, nego svekoliki svemir, ali i prirodu, čovjekov *oikos*, njegov životni prostor i okoliš; ono shvaća stvaranje kao *zemaljski raj*, majku zemlju, koja bi trebala biti *mjesto radosti i obećanje sreće za sve*. Kršćanski se optimizam temelji na živoj nadi: kršćanin zna da je sve usmjereno prema slavi Božjoj, prema konačnom ispunjenju u njegovu miru i prema tjelesnom uskrsnuću u pravednosti, *iz slave u slavu* (usp. 2 Kor 3,18). Ali u prolaznom vremenu nismo oslobođeni boli i patnje koju dijelimo s drugim stvorenjima: *sve stvorenje uzdiše* (usp. Rim 8,19-22), kršćani uzdišu (usp. r. 23-25) i sam Duh uzdiše (usp. r. 26-27). *To uzdisanje izražava nemir i patnju, zajedno sa čežnjom i željom*. Taj uzdah je izraz *povjerenja u Boga i oslanjanje* na njegovu nježnu i zahtjevnu prisutnost, dok iščekujemo ispunjenje njegova nauma, a to je radost, ljubav i mir u Duhu Svetome.

3. Svekoliko je stvorenje uključeno u taj proces ponovnog rađanja i, uzdišući, iščekuje oslobođenje: riječ je o skrivenom i neprimjetnom rastu, gotovo poput *zrna gorušičina koje postaje veliko stablo* ili poput *kvasca u tijestu* (usp. Mt 13,31-33). Počeci su mali, ali očekivani rezultati mogu biti beskrajno lijepi. Kao iščekivanje rođenja – objavljenja sinova Božjih – *nada omogućuje ostati postojani usred protivština* i ne klonuti duhom u vremenima nevolje ili pred ljudskim divljaštvima. *Kršćanska nada ne razočarava i ne vara*: ako je uzdisanje stvorenja, kršćanâ i Duha predokus i iščekivanje spasenja koje se već događa, sada smo uronjeni u mnoge patnje koje sveti Pavao opisuje kao »nevolja, tjeskoba, progonstvo, glad, golotinja, pogibao, mač?« (usp. Rim 8,35). Nada je, dakle, alternativno tumačenje povijesti i događaja u životima ljudi: ne iluzorno, nego realno, s realizmom vjere koja vidi nevidljivo. Ta nada je *strpljivo iščekivanje, koje se može usporediti s onim Abrahamovim kojem nije bilo dano vidjeti plodove*. Volim se prisjetiti velikog vjernika vizionara Joakima iz Fiorea, opata iz Kalabrije koji je, prema Danteu Alighieriju², bio *obdaren proročkim duhom*: u vrijeme krvavih borbi, sukobâ između papinstva i carstva, križarskih ratova, krivovjereja i sekularizacije Crkve, umio je pokazati ideal *novog*

¹ *Spes non confundit*, Bula navještenja Redovitog jubileja 2025. (9. svibnja 2024.).

² *Božanstvena komedija*, Raj, XII, 141.

duha suživota među ljudima, koji je protkan sveopćim bratstvom i kršćanskim mirom, plodom života življena u duhu evanđelja. Na taj duh socijalnog prijateljstva i sveopćeg bratstva stavio sam naglasak u enciklici *Fratelli tutti*. A taj sklad među ljudima mora se protegnuti i na stvorenje, u *prostornom antropocentrizmu* (usp. *Laudate Deum*, 67), u odgovornosti za *ljudsku i cjelovitu ekologiju*, koja je put spasenja za naš zajednički dom i za nas koji u njemu živimo.

4. Zašto je toliko zla u svijetu? Zašto ima toliko nepravdi, toliko bratoubilačkih ratova u kojima se ubija djecu, ruši gradove i zagađuje čovjekov životni prostor, majku zemlju, opustošenu i razorenu? Referirajući se implicitno na Adamov grijeh, sveti Pavao kaže: »Jer znamo: sve stvorenje zajedno uzdiše i muči se u porođajnim bolima sve do sada« (Rim 8,22). Moralna borba kršćanâ povezana je s tim *uzdisajem* stvorenja, zato što je ono *podvrgnuto ispraznosti* (r. 20). Cijeli svemir i svako stvorenje uzdiše i *nestrpljivo* čezne da se sadašnje stanje prevlada i obnovi ono izvorno, prvobitno stanje: oslobođenje čovjeka, naime, uključuje i oslobođenje svih drugih stvorenja koja su, zbog svoje povezanosti s ljudskim stanjem, bačena u isti jaram ropstva. Poput čovjeka, stvorenje je – ne svojom krivnjom – porobljeno i ne može ispuniti ono za što je stvoreno, odnosno da ima trajan smisao i svrhu; podložno je propadljivosti i smrti, što je pogoršano ljudskim zlosiljem nad prirodom. S druge strane, otkupljenje čovjeka u Kristu također predstavlja sigurnu nadu za stvorenje: »I stvorenje će se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje« (Rim 8,21). *U otkupljenje po Kristu možemo, dakle, s nadom gledati na vezu solidarnosti između ljudi i svih drugih stvorenja.*

5. Dok vjernička zajednica puna nade i ustrajnosti iščekuje ponovni Isusov dolazak u slavi, Duh Sveti drži je budnom i neprestano je poučava, pozivajući je na obraćenje u načinu života, kako bi se suprotstavila srozavanju okoliša od čovjekove ruke i oblikovala onu društvenu kritiku koja ponajprije svjedoči o mogućnosti uvođenja promjene. To se obraćenje sastoji u prijelazu s nadutosti onih koji žele zagospodariti nad drugima i prirodom – koju se svodi na puki predmet kojim se može manipulirati – na poniznost onih koji pokazuju brigu za druge i za stvoreni svijet. »Čovjek koji teži tome da zauzme Božje mjesto postaje najveća opasnost za sebe samog« (Apostolska pobudnica *Laudate Deum*, 73), zato što je Adamov grijeh uništio temeljne odnose od kojih čovjek živi: s Bogom, sa samim sobom i drugim ljudima te čitavim svemirom. Sve te odnose treba zajedničkim snagama obnoviti, spasiti, učiniti *pravednima*. Sve, bez iznimke, jer ako i jedan od njih nedostaje, sve ostalo propada.

6. *Nadati se i djelovati sa stvorenjem* znači prije svega udružiti snage i, zajedno sa svim muškarcima i ženama dobre volje, pridonijeti tome da se »preispita pitanje čovjekove moći, njezino značenje i njezine granice. Naša je moć, naime, u svega nekoliko desetljeća vrtoglavo porasla. Postigli smo impresivan i zadivljujući tehnološki napredak, a ne shvaćamo da smo se istodobno pretvorili u vrlo opasna bića koja mogu ugroziti živote mnogih stvorenja pa i svoj vlastiti opstanak« (Apostolska pobudnica *Laudate Deum*, 28). Nekontrolirana moć stvara čudovišta i okreće se protiv nas samih. Stoga je danas prijeko potrebno postaviti etička ograničenja razvoju umjetne inteligencije, budući da bi se njezina sposobnost izračunavanja i simulacije mogla koristiti za gospodarenje nad ljudima i prirodom, umjesto da bude u službi promicanja mira i cjelovitog razvoja (usp. *Poruka za Svjetski dan mira 2024.*).

7. »Duh Sveti nas prati u životu«: dobro su to shvatili dječaci i djevojčice okupljeni na Trgu svetog Petra povodom svog prvog Svjetskog dana, koji se poklapao s nedjeljom na koju se slavilo svetkovinu Presvetoga Trojstva. Bog nije apstraktna ideja beskonačnosti, nego Otac pun ljubavi, Sin koji je prijatelj i otkupitelj svakog čovjeka i Duh Sveti koji vodi naše korake na put ljubavi. Poslušnost Duhu ljubavi *stubokom mijenja čovjekov stav*: od *grabežljivca* postaje onaj koji obrađuje vrt. *Zemlja je povjerena čovjekovoj brizi, ali ostaje Božja* (usp. Lev 25,23). To je teološki antropocentrizam judeo-kršćanske tradicije. Stoga je prisvajanje prava na posjedovanje i gospodarenje prirodom, manipuliranje njome kako nam se prohtije, oblik idolopoklonstva. Upravo prometejski čovjek, opijen vlastitom tehnokratskom moći, zemlju arogantno dovodi u stanje *nemilosti*, odnosno u stanje bez Božje milosti. Ako je pak Isus, umrli i uskrslu, Božja milost, istina je ono što je rekao Benedikt XVI.: »Nije znanost ta koja čovjeka otkupljuje. Čovjek je otkupljen ljubavlju« (enc. *Spe salvi*, 26), Božjom ljubavlju u Kristu, od koje nas ništa i nitko neće moći rastaviti (usp. Rim 8,38-39). Stvoreni svijet, kojeg neprestance privlači njegova budućnost, nije statičan niti zatvoren u sebe samog. Danas, zahvaljujući također otkrićima moderne fizike, odnos materije i duha sve više očarava naš um i spoznaju.

8. Očuvanje stvorenog svijeta, osim što je *etičko*, ujedno je, dakle, izrazito *teološko* pitanje: riječ je naime o isprepletenosti otajstva čovjeka i otajstva Boga. *Ta se međupovezanost može nazvati »generativnom«* jer seže do čina ljubavi kojim Bog stvara čovjeka u Kristu. Taj Božji stvaralački čin uspostavlja i temelj je čovjekova slobodnog djelovanja i cjelokupne njegove etičnosti: slobodnog upravo zato što je stvoren *na sliku Božju koja je Isus Krist* te je stoga *predstavnik* stvaranja u samom

Kristu. Postoji transcendentni (teološko-etički) razlog koji obvezuje kršćanina da promiče pravdu i mir u svijetu, također zalaganjem oko sveopćeg određenja dobara: riječ je o *objavljenju sinova Božjih, koje stvorenje iščekuje, uzdišući kao u porođajnim bolima*. Nije riječ samo o ovom zemaljskom životu čovjeka u ovoj povijesti, nego prije svega o njegovoj sudbini u vječnosti, *eschatonu* našeg blaženstva, raju našeg mira, u *Kristu, Gospodaru svemira, raspetom i uskrsnom iz ljubavi*.

9. Nadati se i djelovati sa stvorenjem znači, dakle, živjeti uosobljenu vjeru, onu koja zna ući u napačeno i nadom ispunjeno *tijelo* drugih, sudjelujući u iščekivanju

tjelesnog uskrsnuća na koje su vjernici predodređeni u Kristu Gospodinu. U Isusu, vječnom Sinu u ljudskom tijelu, *mi smo uistinu sinovi Očevi*. Po vjeri i krštenju počinje za vjernika život po Duhu (usp. Rim 8,2), *svet život, život koji se živi kao sinovi Očevi*, poput Isusa (usp. Rim 8,14-17), jer, snagom Duha Svetoga, Krist živi u nama (usp. Gal 2,20). Život koji postaje pjesma ljubavi prema Bogu, prema ljudskom rodu, sa stvorenjem i prema stvorenju, i koji svoju puninu nalazi u svetosti¹.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 27. lipanj 2024.

Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 110. SVJETSKI DAN SELILACA I IZBJEGLICA

29. rujna 2024.

Bog hodi sa svojim narodom

Draga braćo i sestre!

Dana 29. listopada 2023. završila je prva sesija 16. redovite opće skupštine Biskupske sinode, koje nam je omogućilo produbljivanje sinodalnosti shvaćene kao izvornog poziva Crkve. »Sinodalnost se predstavlja u prvom redu kao zajednički hod naroda Božjega i kao plodan dijalog karizmi i službi u službi dolaska Božjega kraljevstva« (*Sažeto izvješće, Uvod*).

Stavljanje naglaska na sinodalnu dimenziju omogućuje Crkvi ponovno otkriti svoju narav putnice, Božjeg naroda koji putuje kroz povijest, hodočasničkog naroda, naroda, moglo bi se reći, koji *seli* prema Kraljevstvu nebeskom (usp. *Lumen gentium*, 49). Nekako se samo od sebe nameće povezivanje s biblijskim opisom događaja Izlaska, koji predstavlja izraelski narod na putu prema obećanoj zemlji: dugo putovanje iz ropstva u slobodu, koje predodređuje putovanje Crkve do konačnog susreta s Gospodinom.

Isto tako, u migrantima našega vremena, kao i u seliocima svih vremena, možemo vidjeti živu sliku naroda Božjega na putu u vječnu domovinu. Njihova putovanja puna nade podsjećaju nas da je »naša... domovina na nebesima, odakle iščekujemo Spasitelja, Gospodina našega Isusa Krista« (Fil 3,20).

Između te dvije slike – naime slike biblijskog Izlaska i slike migranata – postoje različite podudarnosti. Poput izraelskog naroda u Mojsijevo vrijeme, migranti

često bježe od ugnjetavanja i izrabljivanja, nesigurnosti i diskriminacije te nedostatka perspektive za razvoj. Poput Izraelaca u pustinji, migranti na svom putu nailaze na mnoge prepreke: osjećaju žeđ i glad; iscrpljeni su naporima i bolešću; u iskušenju su da podlegnu očaju.

No, temeljna stvarnost izlaska, svakog izlaska, jest ta da Bog prethodi i prati svoj narod i svu svoju djecu – svih vremena i svih mjesta. Božja prisutnost usred naroda predstavlja jednu sigurnost u povijesti spasenja: »Sâm Jahve, Bog tvoj, ide s tobom; neće te zapustiti niti će te ostaviti« (Pnz 31,6). Za narod koji je izašao iz Egipta ta se prisutnost očituje u različitim oblicima: stup od oblaka i vatre pokazuje i osvjetljava put (usp. Izl 13,21); šator sastanka, u kojem se čuva Kovčeg saveza, čini Božju blizinu opipljivom (usp. Izl 33,7); štap s mjedenom zmijom osigurava Božju zaštitu (usp. Br 21,8-9); mana i voda (usp. Izl 16 – 17) Božji su darovi gladnima i žednima. Šator je oblik prisutnosti koji je Gospodinu posebno drag. Tijekom Davidove vladavine, Bog odbija da ga se zatvara u hram kako bi nastavio prebivati u šatoru i tako mogao putovati sa svojim narodom »od šatora do šatora i od prebivališta do prebivališta« (1 Ljet 17,5).

Mnogi migranti Boga doživljavaju kao suputnika, vodiča i sidro spasenja. Povjeravaju mu se prije nego krenu na put i njemu se obraćaju u nevolji. Od njega traže utjehu u trenucima očaja. Zahvaljujući njemu,

¹ Clemente Rebor, svećenik rozminijanac, to je pjesnički izrazio: »Kako se stvorenje uzdiže k Ocu u Kristu / sve na tajanstven način / postaje mukom radanja. / Koliko umiranje da bi se život rodio! / Ipak, samo od jedne majke, koja je božanska, / sretno se dolazi do svjetla. / Život koji ljubav rađa u suzama / i kad tjeskobno uzdiše zemljom se razliježe pjesan, / ali samo svetost dovršava pjesmu« (*Curriculum vitae, »Poesia e santità«: Poesie, prose e traduzioni*, Milano 2015., str. 297).

na putu ima dobrih Samarijanaca. Njemu, u molitvi, povjeravaju svoje nade. Koliko samo Biblijâ, Evanđeljâ, molitvenikâ i kronicâ prati selioce na njihovu putu kroz pustinje, rijeke, mora i preko granica svih kontinenata!

Bog nije samo *sa* svojim narodom, nego i *usred* svog naroda, u smislu da se poistovjećuje s muškarcima i ženama na njihovom putu kroz povijest – posebno s posljednjima, siromašnima, isključenima – kao da želi proširiti otajstvo utjelovljenja.

Zato je susret s migrantom, kao i sa svakim bratom i sestrom u potrebi, »ujedno susret s Kristom. To nam je On sâm rekao. On je taj koji gladan, žedan, kao stranac, gol, bolestan i kao zarobljenik, kuca na naša vrata i traži susret i pomoć« (*Omelia nella Messa con i partecipanti all'Incontro »Liberi dalla paura«* [Propovijed na misi sa sudionicima Susreta »Slobodni od straha«], Sacrofano, 15. veljače 2019.). Posljednji sud, o kojemu Matej izvješćuje u 25. poglavlju svoga Evanđelja, ne ostavlja mjesta sumnji: »Stranac bijah i primiste me« (r. 35); i još: »Zaista, kažem vam, što god učiniste jednemu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!« (r. 40). Svaki je, dakle, susret na tom putu prilika za susret s Gospodinom; i to je prilika bremenita spasenjem, jer Isus je prisutan u sestri ili bratu koji treba našu pomoć. U tom smislu siromasi nas spašavaju jer nam omogućuju susret s Gospodinovim licem (usp. *Poruka za 3. svjetski dan siromaha*, 17. studenog 2019.).

Draga braćo i sestre, na ovaj Dan posvećen seliocima i izbjeglicama, ujedinito se u molitvi za sve one koji su morali napustiti svoju zemlju u potrazi za životnim uvjetima dostojnima čovjeka. Osjetimo da

smo zajedno s njima na putu, tvorimo zajedno s njima *sinodu* i povjerimo sve njih, kao i nadolazeću sinodsku skupštinu, »zagovoru Blažene Djevice Marije, tom znaku sigurne nade i utjehe na putu vjernog Božjeg naroda« (*Sažeto izvješće, Nastaviti put*).

Molitva

Bože, Oče svemogući,
mi smo tvoja Crkva hodočasnica
na putu prema Kraljevstvu nebeskom.
Svaki od nas živi u svojoj domovini,
ali kao tuđinac.
Svaka tuđina nam je zavičaj,
a svaka domovina tuđina.
Živimo na zemlji,
ali smo građani neba.
Ne daj da postanemo
gospodari ovog dijela svijeta,
koji si nam dao
da privremeno u njemu boravimo.
Pomozi nam da nikada ne prestanemo,
zajedno s našom braćom i sestrama migrantima,
putovati prema vječnom boravištu
koje si nam Ti pripravo.
Otvori nam oči i srca,
da svaki susret s osobom u potrebi
postane susret s Isusom, tvojim Sinom
i našim Gospodinom. Amen.

*Rim, Sveti Ivan Lateranski, 24. svibnja 2024., spomen
Blažene Djevice Marije Pomoćnice Kršćana.
Franjo*

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 98. SVJETSKI DAN MISIJA

20. listopada 2024.

»Pođite i pozovite sve na gozbu« (usp. Mt 22,9)

Draga braćo i sestre!

Temu ovogodišnjeg Svjetskog dana misija preuzeo sam iz evanđeoske prispodobe o svadbenoj gozbi (usp. Mt 22,1-14). Nakon što su uzvanici odbili poziv, kralj, protagonist te prispodobe, kaže svojim slugama: »Pođite stoga na raskrižja i koga god nađete, pozovite na svadbu!« (r. 9). Razmišljajući o ovoj ključnoj riječi, u kontekstu te Isusove prispodobe i njegova života, možemo istaknuti nekoliko važnih vidova evangelizacije. Oni se pokazuju posebno aktualnima za sve nas, Kristove učenike misionare, u ovoj posljednjoj etapi sinodalnog procesa koji bi, u skladu s geslom *Zajedništvo, sudjelovanje,*

poslanje, trebao Crkvu ponovno vratiti njezinoj prioritarnoj zadaći, a to je navještaj evanđelja u suvremenom svijetu.

1. »Pođite i pozovite«. Poslanje kao neumorno izlaženje i pozivanje na gozbu Gospodnju

Na početku zapovijedi koju kralj izdaje svojim slugama dva su glagola koji izražavaju srž tog slanja: *poći* i *zvati* u smislu *pozvati*.

Što se tiče ovog prvog glagola, valja podsjetiti da su sluge već bile slane prenijeti kraljevu poruku uzvanicima (usp. r. 3-4). To nam pokazuje da je poslanje

neumorno pružanje ruke cijelom čovječanstvu kojim ga se poziva na susret i zajedništvo s Bogom. Neumorno! Bog, velik u ljubavi i bogat milosrđem, uvijek pruža ruku svakom čovjeku kako bi ga pozvao u radost svoga Kraljevstva, usprkos ravnodušnosti ili odbijanju. Tako je Isus Krist, pastir dobri poslan od Oca, pošao potražiti izgubljene ovce naroda Izraelova i želio je ići još dalje kako bi došao i do najudaljenijih ovca (usp. Iv 10,16). On je rekao učenicima: »Idite!« i prije i poslije svoga uskrsnuća, uključivši ih u samo svoje poslanje (usp. Lk 10,3; Mk 16,15). Zato će Crkva nastaviti prelaziti sve granice, izlaziti uvijek iznova, neumorno i ne kloneći pred teškoćama i preprekama, kako bi vjerno ispunila poslanje koje je primila od Gospodina.

Ovom prilikom želim zahvaliti misionarima i misionarkama koji su, odazivajući se Kristovom pozivu, ostavili sve i otišli daleko od svoje domovine nositi Radostnu vijest tamo gdje je ljudi još nisu primili ili su je tek nedavno prigrlili. Predragi, vaše velikodušno predanje opipljiv je izraz vaše predanosti misiji *ad gentes* koju je Isus povjerio svojim učenicima: »Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode« (Mt 28,19). Nastavimo stoga moliti i zahvaljivati Bogu za nova i brojna misionarska zvanja u službi djela evangelizacije do nakraj svijeta.

I ne zaboravimo da je svaki kršćanin pozvan sudjelovati u tom sveopćem poslanju svojim evanđeoskim svjedočenjem u svakoj sredini, kako bi cijela Crkva neprestano izlazila sa svojim Gospodinom i Učiteljem na *raskrižja* današnjega svijeta. Da, »drama je današnje Crkve u tome što Isus nastavlja kucati na vrata, ali iznutra, da ga mi pustimo van! Mnogo se puta na kraju pretvorimo u Crkvu [...] koja ne dopušta Gospodinu izići, koja ga drži kao neku <svojinu>, a Gospodin je došao radi poslanja i želi da budemo misionari« (*Obraćanje sudionicima konferencije koju je priredio Dikasterij za laike, obitelj i život*, 18. veljače 2023.). O, kad bismo svi mi kršćanici bili spremni ponovno poći, svatko prema svojim životnim prilikama, kako bismo otpočeli nov misijski pokret, kao u praskozorje kršćanstva!

Vratimo se kraljevoj zapovijedi slugama. U prisposobi odlaženje ide ukorak s pozivanjem, točnije s *pozivom*: »Dodite na svadbu!« (Mt 22,4). To daje nazrijeti drugi, ne manje važan vid poslanja koje nam je Bog povjerio. Kao što možete zamisliti, ti sluge glasnici prenijeli su vladarev poziv kao hitan poziv, ali i su to činili s velikim poštivanjem i uljudnošću. Isto tako, poslanje donošenja evanđelje svakom stvorenju mora nužno odgovarati stilu Onoga koga se naviješta. Kad učenici misionari naviještaju svijetu »ljepotu Božje spasiteljske ljubavi očitovane u Isusu Kristu umrlom i uskrsлом« (Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 36), oni to

čine radosno, strpljivo i blago, što je plod Duha Svetoga u njima (usp. Gal 5,22); ne silom, dakle bez prisile, bez prozelitizma; uvijek s blizinom, suosjećanjem i nježnošću koji odražavaju Božji način postojanja i djelovanja.

2. Na gozbi. Eshatološka i euharistijska perspektiva poslanja Krista i Crkve

Kralj u toj prisposobi traži od slugu da pozovu uzvanike na svadbenu gozbu njegovoga sina. Ta gozba odražava eshatološku gozbu, ona je slika konačnog spasenja u Božjem kraljevstvu, koje se ostvaruje već dolaskom Isusa, Mesije i Sina Božjega, koji nam je darovao život u izobilju (usp. Iv 10,10), simboliziranim stolom punim »slasnih jela«, »izvrsnih vina« kad će Bog »uništiti smrt jednom zasvagda« (usp. Iz 25,6-8).

Kristovo poslanje je poslanje punine vremenâ, kao što je on sam rekao na početku svojega propovijedanja: »Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje!« (Mk 1,15). Tako su Kristovi učenici pozvani nastaviti to poslanje svoga Učitelja i Gospodina. Prisjetimo se, u vezi s tim, učenja Drugoga vatikanskog koncila o eshatološkom značaju misijskog zalaganja Crkve: »Vrijeme misijske djelatnosti odvija se između prvoga i drugoga dolaska Gospodinova [...]. Prije naime negoli dođe Gospodin, mora se evanđelje propovijedati svim narodima« (Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve *Ad gentes*, 9).

Znamo da je misijski žar prvih kršćana imao snažnu eshatološku dimenziju. Osjećali su prijeku potrebu navješćivati evanđelje. I danas je važno imati pred očima tu perspektivu, jer nam ona pomaže evangelizirati s radošću onih koji znaju da je *Gospodin blizu* i s nadom onih koji teže cilju kad ćemo svi biti s Kristom na njegovoj svadbenoj gozbi u Kraljevstvu Božjem. Dok, dakle, svijet nudi razne *gozbe* konzumerizma, egoističnog blagostanja, zgrtanja, individualizma, evanđelje poziva sve na Božju gozbu gdje vladaju radost, dijeljenje s drugima, pravda, bratstvo, zajedništvo s Bogom i drugima.

Ta punina života, koja je Kristov dar, anticipirana je već u gozbi Euharistije koju Crkva slavi po Gospodinovoj zapovijedi u njegov spomen. Tako je poziv na eshatološku gozbu koji nosimo svima u našem evangelizacijskom poslanju neraskidivo povezan s pozivom na euharistijski stol, gdje nas Gospodin hrani svojom Riječju i svojim Tijelom i Krvlju. Kao što je učio Benedikt XVI.: »U svakom se euharistijskom slavlju sakramentalno ostvaruje eshatološko okupljanje naroda Božjeg. Euharistijska gozba za nas je stvarna anticipacija konačne gozbe. Tu su konačnu gozbu navijestili proroci (usp. Iz 25,6-9), dok je u Novom zavjetu ona opisana kao »svadba Jaganjčeva« (Otk 19,7-9), koju valja slaviti u radosti zajedništva svetih« (Posin. apost. pob. *Sacramentum caritatis*, 31).

Stoga smo svi pozvani snažnije doživjeti svaku Euharistiju u svim njezinim dimenzijama, osobito u eshatološkoj i misijskoj dimenziji. U vezi s tim ponavljam da »ne možemo pristupiti euharistijskom stolu ako se ne uključimo u poslanje koje, polazeći iz Božjega srca, teži doprijeti do svih ljudi« (Isto, 84). Euharistijska obnova koju mnoge mjesne Crkve hvalevrijedno promiču u ovom vremenu nakon pandemije bolesti covid-19 također će biti temeljna za buđenje misionarskog duha u svakom vjerniku. S koliko bismo više vjere i zanosa u srcu trebali na svakoj svetoj misi zazivati: »Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo, tvoje uskrsnuće slavimo, tvoj slavni dolazak iščekujemo!«

U tom smislu, u ovoj godini posvećenoj molitvi u pripravi za Jubilej 2025., želim sve pozvati da pojačaju također i nadasve svoje sudjelovanje na svetoj misi te molitvu za evangelizacijsko poslanje Crkve. Poslušna Spasiteljevoj riječi, ona ne prestaje u svakom euharistijskom i liturgijskom slavlju upućivati Bogu molitvu *Očenaš* sa zazivom: »Dođi kraljevstvo tvoje«. I tako nas svakodnevna molitva, a posebno euharistija, čine hodočasnici misionarima nade na putu prema vječnome životu u Bogu, prema svadbenoj gozbi koju je Bog pripremio za svu svoju djecu.

3. »Svi.« Sveopće poslanje Kristovih učenika i Crkva koja je sva sinodalna i misijska

Treće i posljednje razmišljanje odnosi se na primatelje kraljeva poziva, a to su »svi«. Kao što sam istaknuo: »Ovo je srž misije: ovaj svi. Ne isključujući nikoga. Svi. Svako naše poslanje, dakle, izvire iz Kristova Srca kako bi On mogao sve privući sebi« (Govor sudionicima Opće skupštine Papinskih misijskih djela, 3. lipnja 2023.). I danas, u svijetu razdiranom podjelama i sukobima, Kristovo je evanđelje blag i snažan glas koji poziva ljude da jedni druge susreću, da se međusobno prepoznaju kao braća i da se raduju skladu među različitostima. Bog želi da se »svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine« (1 Tim 2,4). Stoga u čitavom svom misionarskom djelovanju nikada nemojmo zaboraviti da smo poslani svima naviještati evanđelje, i to »ne kao oni koji nameću novu obvezu, nego kao oni koji dijele jednu radost, ukazuju na obzor ljepote i koji pozivaju druge na bogatu gozbu« (apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 14).

Kristovim učenicima misionarima uvijek je na srcu briga za sve ljude, neovisno o njihovom društvenom položaju ili moralnom stanju. Prispodoba o gozbi nam govori da sluge, držeći se kraljeve zapovijedi, sabrale »sve koje nadoše – i zle i dobre« (Mt 22,10). K tome,

»prosjaci, sakati, slijepi i hromi« (Lk 14,21), to jest posljednji i marginalizirani u društvu, posebni su kraljevi uzvanici. Tako svadbeno gozba Sinova, koju je Bog pripremio, ostaje zauvijek otvorena za sve, jer je njegova ljubav prema svakome od nas velika i bezuvjetna. »Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da *nijedan* koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni« (Iv 3,16). Svaka osoba, dakle svaki muškarac i svaka žena, primatelji su Božjeg poziva kako bi bili dionici njegove milosti koja preobražava i spašava. Treba samo reći: »Dà« tom besplatnom Božjem daru, prihvatiti ga i dopustiti da nas on preobrazi, zaodijevajući se njime kao »svadbenim ruhom« (usp. Mt 22,12).

Misija za sve zahtijeva uključenost svijetu. Stoga trebamo nastaviti svoj hod prema Crkvi koja će biti sva sinodalna i misijska u službi evanđelja. Sinodalnost je sama po sebi misijska i, obratno, misija je uvijek sinodalna. Stoga je tijesna misijska suradnja danas još hitnija i nužnija, kako u sveopćoj Crkvi tako i u partikularnim Crkvama. U duhu Drugog vatikanskog koncila i mojih predšasnika, preporučujem svim biskupijama svijeta službu Papinskih misijskih djela, koja predstavljaju glavno sredstvo »da se katolici već od djetinjstva prožimaju pravim sveopćim i misijskim duhom i da se potakne uspješno prikupljanje pomoći na dobrobit svih misija prema potrebama svake od njih« (dekret *Ad gentes*, 38). Zato su kolekte koje se prikupljaju na Svjetski dan misija u svim mjesnim Crkvama u cijelosti namijenjene Općem fondu solidarnosti, koji zatim Papinsko djelo za širenje vjere u Papino ime dijeli za potrebe svih crkvenih misija. Molimo Gospodina da nas vodi i pomaže da budemo Crkva koja će biti više sinodalna i misijska (usp. *Homilija na Završnoj misi Redovite opće skupštine Biskupske sinode*, 29. listopada 2023.).

Upravimo, na kraju, svoj pogled u Mariju, koja je od Isusa izmolila prvo čudo na svadbi u Kani Galilejskoj (usp. Iv 2,1-12). Gospodin Isus je mladencima i svim uzvanicima dao mladog vina u izobilju, što je bio predznak svadbene gozbe koju Bog svima priprema na kraju vremenâ. Molimo i danas njezin majčinski zagovor za evangelizacijsko poslanje Kristovih učenika. Pođimo s radošću i brigom naše Majke, sa snagom nježnosti i ljubavi (usp. apostolska pobudnica *Evangelii gaudium*, 288), i donesimo svima poziv Kralja Spasitelja. Sveta Marijo, Zvijezdo Evangelizacije, moli za nas!

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 25. siječnja 2024., blagdan
Obraćanja sv. Pavla.
Franjo

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 39. SVJETSKI DAN MLADIH 2024.

Svetkovina Krista Kralja, 24. studenoga 2024.

Oni što se uzdaju u Gospodina hode i ne umaraju se (usp. Iz 40,31)

Dragi mladi!

Prošle smo godine započeli hod nade ususret Velikom jubileju razmišljajući o Pavlovu izrazu: »Radujte se u nadi« (Rim 12,12). Upravo kako bismo se pripremili za jubilejsko *hodočašće* 2025. godine, ove smo se godine dali nadahnuti prorokom Izaijom, koji kaže: »Al' onima što se u Gospodina uzdaju [...] hode i ne more se« (Iz 40,31). Ovaj izraz preuzet iz takozvane Knjige utjehe (Iz 40-55), koja najavljuje kraj izraelskog sužanjstva u Babilonu i početak novoga doba nade i novog rođenja za Božji narod, koji se može vratiti u svoju domovinu zahvaljujući novom *putu* koji, u povijesti, Gospodin utire svojoj djeci (usp. Iz 40,3).

I mi danas živimo u vremenima obilježenim dramatičnim prilikama koje tjeraju na očaj i sprječavaju nas da s mirom gledamo u budućnost: tragedija rata, društvene nepravde, nejednakosti, glad, iskorištavanje ljudi i stvorenoga svijeta. Najveću cijenu često plaćate upravo vi mladi, koji osjećate neizvjesnost budućnosti i ne nazirete sigurnu perspektivu za svoje snove, izlažući se tako opasnosti da živite život bez nade, da postanete zarobljenici *dosade* i melankolije, ponekad uvučeni u iluziju poroka i destruktivne stvarnosti (usp. Bula *Spes non confundit*, 12). Zato, predragi, želim da, kao što je bio slučaj s Izraelom u Babilonu, i do vas dopre poruka nade: i danas Gospodin pred vama otvara put i poziva vas da njime idete s radošću i nadom.

1. Hodočašće života i njegovi izazovi

Izaija prorokuje o *hodu bez umora*. Razmišljajmo, dakle, o ta dva aspekta: *hoda* i *umor*.

Naš je život hodočašće, putovanje koje nas tjera onkraj nas samih, putovanje u potrazi za srećom, a kršćanski život je, na poseban način, hodočašće ususret Bogu, našem spasenju i punini svega dobra. Ciljevi, postignuća i uspjesi na tom putu, ako su samo materijalni, nakon početnog trenutka zadovoljstva ipak nas ostavljaju gladne i željne dubljeg smisla. Ne zadovoljavaju, naime, u potpunosti našu dušu, zato što nas je stvorio Onaj koji je beskonačan. Stoga u nama prebiva čežnja za transcendencijom, stalni nemir koji nas tjera na ostvarenje viših težnji, nečeg *većeg*. Zato, kao što sam vam više puta rekao, vama mladima ne može biti dosta to da *gledate život s balkona*.

Normalno je, ipak, da i kad na svoja putovanja krenemo puni entuzijazma, prije ili kasnije počnemo

osjećati *umor*. U nekim slučajevima uzrok tjeskobe i unutarnjeg umora predstavljaju društveni pritisci koji nas tjeraju postići određene standarde uspjeha u učenju, na poslu i u privatnom životu. To izaziva tugu: živimo u užurbanosti ispraznog aktivizma koji nas vodi do toga da dane ispunimo s bezbroj stvari, a opet osjećamo kao da nam nikad ne polazi za rukom učiniti dovoljno i da nikako ne možemo biti na visini zadatka. Taj umor često prati *dosada*. To je ono stanje bezvoljnosti i nezadovoljstva koje osjećaju svi oni koji se ne pokrenu, ne odlučuju, ne biraju, nikad ne riskiraju i radije ostaju u svojoj *zoni komfora*, zatvoreni u sebe, *promatrajući i prosuđujući svijet skriveni iza ekrana*, a da nikad ne *uprljaju ruke* problemima, drugim ljudima i životom. Ta vrsta umora je poput betona u koji nam zapnu stopala, koji se na kraju stvrdne, sputa nas, paralizira i onemogućuje nam ići naprijed. Draži mi je *umor* onih koji su u pokretu nego *dosada* onih koji stoje i nemaju volje pokrenuti se!

Rješenje za umor, ma koliko to nevjerojatno zvučalo, nije mirovanje na mjestu i odmor. Odgovor na to, radije, jest *krenuti na put* i postati hodočasnici nade. Ovo je moj poziv za vas: hodite u nadi! Nada pobjeđuje svaki umor, svaku krizu i svaku tjeskobu i daje nam snažan poticaj ići naprijed, jer to je dar koji primamo od samoga Boga: On naše vrijeme ispunjava smislom, obasjava naš put, pokazuje nam smjer i cilj života. Apostol Pavao upotrijebio je sliku trkača koji na trkalištu trči ne bi li osvojio nagradu (usp. 1 Kor 9,24). Oni od vas koji su sudjelovali na nekom sportskom natjecanju – ne kao gledatelji, već kao sudionici – znaju dobro kolika je unutaranja snaga potrebna da se stigne do cilja. Nada je upravo nova snaga koju nam Bog ulijeva, koja nam omogućuje *ustrajati* u utrci, koja nam daje *izdići pogled* onkraj teškoća sadašnjeg časa i usmjerava nas prema određenom cilju: zajedništvu s Bogom i punini vječnoga života. Ako postoji lijep cilj, ako život ne vodi u ništavilo, ako ništa od onoga što sanjam, planiram i ostvarujem nije izgubljeno, tada vrijedi ići i znojiti se, svladavati prepreke i suočiti se s umorom, jer konačna nagrada je čudesna!

2. Hodočasnici u pustinji

Na hodočašću života neizbježno će biti izazova s kojima nam se valja uhvatiti u koštac. U davna vremena na dugim se putovanjima trebalo suočiti s različitim godišnjim dobima i promjenom klime. Trebalo je prijeći prekrasne livade i svježe šume, ali i snijegom prekrivene

planine i vrele pustinje. I za vjernike je, dakle, hodočašće života i putovanje do daleke destinacije zamorno, kao što je to za izraelski narod bilo putovanje pustinjom prema Obećanoj zemlji.

Tako je i sa svima nama. I za one koji su primili dar vjere, bilo je sretnih trenutaka kad je Bog bio prisutan i kad ste osjetili njegovu blizinu i prisutnost, kao i onih drugih trenutaka kad ste doživjeli iskustvo pustinje. Može se dogoditi da nakon početnog oduševljenja u učenju ili radu, ili zanosa u nasljedovanju Krista – bilo u braku, svećeništvu ili posvećenom životu – uslijede trenuci krize zbog kojih se život čini kao teško putovanje pustinjom. Ti trenuci krize, međutim, nisu izgubljeno ili beskorisno vrijeme, već se mogu pokazati kao važne prilike za rast. To su trenuci čišćenja nade! U krizama se ruše mnoge lažne *nade*, one koje su premalene za naše srce. Razotkrivaju se i tako ostajemo kao goli, sami sa sobom i temeljnim pitanjima života, lišeni svih iluzija. I u tom trenutku svaki se od nas može zapitati: na kojim nadama temeljim svoj život? Jesu li one istinite ili su to puke iluzije?

U tim trenucima Gospodin nas ne ostavlja; pristupa nam očinski i uvijek nam daje kruh koji nam daje novu snagu i omogućuje nam ponovno krenuti na put. Sjetimo se da je narodu u pustinji dao manu (usp. Izl 16), a umornom i obeshrabrenom proroku Iliji dvaput je dao pečen kruh i vodu da može putovati »četrdeset dana i četrdeset noći sve do Božje gore Horeba« (usp. 1 Kr 19,3-8). U tim je biblijskim pričama vjera Crkve vidjela predoznačen dragocjeni dar euharistije, pravu manu i istinsku popudbinu (*viaticum*) koju nam Bog daje da nas okrijepi na našem putu. Kao što je rekao blaženi Carlo Acutis, *Euharistija je autoput za nebo*. Tom je mladiću euharistija bila najvažniji dnevni zadatak! Na taj način, prisno sjedinjeni s Gospodinom, hodamo i ne umaramo se, zato što on ide s nama (usp. Mt 28,20). Pozivam vas da ponovno otkrijete veliki dar euharistije!

U neizbježnim trenucima umora na našem hodočašću ovim svijetom, naučimo, dakle, odmarati se *poput Isusa i u Isusu*. Onaj, koji svojim učenicima preporučuje odmor nakon povratka iz svoje misije (usp. Mk 6,31), zna za vašu potrebu za odmorom tijela, vremenom za razonodu, za druženjem s prijateljima, za bavljenjem sportom kao i za snom. No, postoji dublji odmor, a to je odmor duše, koji mnogi traže, a malo ih nalazi, a koji se nalazi samo u Kristu. Znajte da svaki unutarnji umor može naći okrjepu u Gospodinu koji vam govori: »Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni. Ja ću vas odmoriti« (Mt 11,28). Kad vas svlada umor na vašem putu, vratite se Isusu, naučite se odmarati u njemu i ostati u njemu, jer oni što se »u Gospodina uzdaju... hode i ne more se« (Iz 40,31).

3. Od turista do hodočasnika

Dragi mladi, poziva koji vam upućujem jest ovaj: krenite na put, otkrivati život, tragovima ljubavi, tražite Božje lice. Ali ono što vam preporučujem jest ovo: ne idite na put kao obični turisti, već kao hodočasnici. Neka vaše putovanje, naime, ne bude tek površno prolaženje kroz život, u kojem ne uočavate ljepotu onoga što susrećete, ne otkrivete značenje putova koje ste prošli, hvatajući kratke trenutke i prolazna iskustva zabilježena na *selfiju*. Tako čine turisti. Hodočasnik pak čitavim svojim bićem uranja u mjesta koja susreće, pušta im da mu progovore i postanu dijelom njegova traganja srećom. Jubilejsko hodočašće, dakle, želi postati simbolom *unutarnjeg putovanja* na koje smo svi pozvani da bismo došli do konačnog cilja.

Tim se stavovima pripremamo za Godinu Jubileja. Nadam se da će mnogi od vas moći hodočastiti u Rim i proći kroz Sveta vrata. Svima će, u svakom slučaju, biti pružena mogućnost poduzeti to hodočašće i u pojedinih partikularnim Crkvama i tako ponovno otkriti brojna mjesna mjesta milosti u kojima sveti i vjerni Božji narod njeguje svoju vjeru i pobožnost. Nadam se da će to jubilejsko hodočašće za svakog od nas postati »trenutak živog i osobnog susreta s našim Gospodinom Isusom Kristom, *Vratima spasenja*« (bula *Spes non confundit*, 1). Pozivam vas da ga proživite s tri osnovna stava: *zahvaljivanjem*, da se vaše srce otvori za hvalu za darove koje ste primili, prije svega za dar života; *traženjem*, tako da to putovanje izražava stalnu želju da se traži Gospodina i da se ne ugasi žed srca; i na kraju *pokorom*, koja nam pomaže zaviriti u svoju nutrinu kako bi smo prepoznali pogrešne putove i izbore koje ponekad činimo, te da se tako možemo obratiti Gospodinu i svjetlu njegova evanđelja.

4. Poslani kao hodočasnici nade

Ostavljam vam još jednu sliku koju vrijedi uzeti k srcu na vašem putu. Kad se dođe do Bazilike svetog Petra u Rimu, prolazi se trgom okruženim kolonadom, djelom velikog arhitekta i kipara Giana Lorenza Berninija. Ta kolonada, kao cjelina, izgleda kao veliki zagrljaj: predstavlja dvije raširene ruke Crkve, naše Majke, koja prihvaća svu svoju djecu! U ovoj nadolazećoj Svetoj godini nade sve vas pozivam da doživite zagrljaj milosrdnog Boga, da doživite njegovo oprostjenje, oprostjenje svih naših *unutarnjih dugova*, kao što je to bila tradicija u prigodi biblijskih Svetih godina. I tako prihvaćeni od Boga i preporođeni u njemu, postanite i vi sami raširene ruku za mnoge svoje prijatelje i vršnjake kojima je potrebno da, kroz vašu toplu otvorenost prema njima, osjete ljubav Boga Oca. Neka svaki od vas pruži »makar i samo osmijeh, gestu prijateljstva, bratski pogled, iskreno

slušanje, nesebično služenje, znajući da to, u Isusovu Duhu, može postati sjeme nade za primatelje« (Isto, 18) te tako postanete *neumorni* misionari radosti.

Na tom putu, uzdignimo pogled, očima vjere, prema svecima koji su nas prethodili na tome putu, koji su stigli do cilja i daju nam svoje ohrabrujuće svjedočanstvo: »Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuva. Stoga, pripravljen mi je vijenac pravednosti kojim će mi u onaj Dan uzvratiti Gospodin, pravedan sudac; ne samo meni nego i svima koji s ljubavlju čekaju njegov

pojavak« (2 Tim 4,7-8). Primjer svetaca i svetica nas privlači i podupire.

Samo hrabro! Sve vas nosim u srcu i povjeravam hod svakoga od vas Djevici Mariji, da po njezinu primjeru umijete strpljivo i s pouzdanjem iščekivati ono čemu se nadate, nastavljajući put kao hodočasnici nade i ljubavi.

*Rim, Sveti Ivan Lateranski, 29. kolovoza 2024., spomen
Mučeništva svetog Ivana Krstitelja.
Franjo*

PORUKA SVETOGA OCA FRANJE ZA 8. SVJETSKI DAN SIROMAHA

33. nedjelja kroz godinu

17. studenoga 2024.

Molitva siromaha uzdiže se do Boga (usp. Sir 21,5)

Draga braćo i sestre!

1. Molitva siromaha uzdiže se do Boga (usp. Sir 21,5). U godini posvećenoj molitvi, s obzirom na Redovni jubilej 2025., ovaj izraz biblijske mudrosti posebno je prikladan da nas pripremi za 8. Svjetski dan siromaha koji ćemo slaviti 17. studenog. Kršćanska nada uključuje i sigurnost da naša molitva uzlazi sve do Božjeg lica; ali ne bilo koja molitva, već *molitva siromaha!* Razmišljajmo o toj Riječi i *čitajmo* je na licima i u pričama siromaha koje susrećemo u našim danima, kako bi molitva postala put zajedništva s njima i dioništvo u njihovoj patnji.

2. *Knjiga Sirahova* na koju se pozivamo nije previše poznata, ali zaslužuje da je se otkrije zbog bogatstva tema koje obrađuje, posebno kad se dotiče odnosa čovjeka s Bogom i svijetom. Njezin autor, Ben Sirah (sin Sirahov), učitelj je, pisar iz Jeruzalema, koji je vjerojatno pisao u 2. stoljeću prije Krista. On je mudar čovjek, duboko ukorijenjen u izraelskoj tradiciji, koji poučava o raznim područjima ljudskog života: od posla do obitelji, od života u društvu do odgoja mladih. Posvećuje pažnju temama vezanima uz vjeru u Boga i poštivanje Zakona. Hvata se u koštac s teškim pitanjima slobode, zla i Božje pravde, koja su i za nas danas veoma aktualna. Ben Sirah, nadahnut Duhom Svetim, želi svima pokazati put do mudrog i dostojanstvenog života pred Bogom i svojom braćom i sestrama.

3. Jedna od tema kojoj taj sveti pisac posvećuje najviše prostora jest *molitva*. U tome pokazuje veliki žar jer

progovara iz svog osobnog iskustva. Doista, nijedan spis o molitvi ne bi mogao biti učinkovit i plodonosan ako ne bi dolazio iz pera onoga koji svaki dan stoji u Božjoj prisutnosti i sluša njegovu Riječ. Ben Sirah izjavljuje da je tražio mudrost u mladosti: »Kad još bijah mladić, prije svojih putovanja molio sam otvoreno za mudrost u molitvama« (Sir 51,13).

4. Na tom svom putu traženja otkriva jednu od temeljnih stvarnosti objave, naime, da siromasi imaju *povlašteno mjesto u Božjem srcu*, do te mjere da – kad je u pitanju njihova patnja – Bog je *nestrpljiv* sve dok se ne zadovolji pravdu prema njima: »Molitva poniznog prodire kroz oblake i on nema mira dok ona ne dođe do Boga i ne popušta dok ga Svevišnji ne pogleda, pravedno ne presudi i pravdu ne uspostavi. I Gospod neće oklijevati niti će odgađati« (Sir 35,17-18). Bog poznaje patnje svoje djece, jer je pažljiv i brižan Otac prema svima. Kao Otac, brine za one koji su najpotrebitiji: siromašne, marginalizirane, patnike, zaboravljene... No, nitko nije isključen iz njegova srca, jer u njegovim očima svi mi smo siromašni i potrebiti. Svi smo prosjaci jer bez Boga bili bismo ništa. Ne bismo ni život imali da nam ga Bog nije dao. Pa ipak, koliko često živimo kao da smo gospodari života ili kao da ga moramo osvojiti! Svjetovni mentalitet traži od pojedinca da bude netko, da postane poznat i uspješan usprkos svemu i svakome, da krši društvena pravila samo kako bi se dokopao bogatstvo. Koje li žalosne iluzije! Sreća se ne postiže gaženjem prava i dostojanstva drugih.

Nasilje izazvano ratovima jasno pokazuje kolika arogancija pokreće one koji se smatraju moćnima pred ljudima, dočim su u Božjim očima jad i bijeda. *Kolike samo nove siromahe iznjedruje ta loša politika koju se vodi oružjem, kolike nevine žrtve!* Ali ne smijemo ustuknuti. Gospodinovi učenici znaju da svaki od tih »malenih« u sebi nosi utisnuto lice Sina Božjega i do svakog od njih mora doprijeti naša solidarnost i znak kršćanske ljubavi. »Svi kršćanski vjernici i sve zajednice pozvani su biti Božje oruđe za oslobođenje i promicanje siromašnih tako da se oni mogu potpuno uključiti u društvo. To pretpostavlja da moramo biti pozorni i čuti vapaj siromašnoga i priteći mu u pomoć« (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 187).

5. U ovoj godini posvećenoj molitvi, *moramo usvojiti molitvu siromaha i moliti s njima*. To je izazov koji moramo prihvatiti i pastoralno djelovanje koje treba poticati. Jer »je najveća diskriminacija od koje trpe siromašni nedostatak duhovne skrbi. Velika većina siromaha posjeduje posebnu otvorenost vjeri; trebaju Boga, i mi ne smijemo propuštati pružati im njegovo prijateljstvo, njegov blagoslov, njegovu riječ, omogućiti im pristup slavljenju sakramenata i ponuditi im hod rasta i sazrijevanja u vjeri. Povlašteno opredjeljenje za siromašne mora se ponajprije pretočiti u povlašteno i prioritetnu duhovnu skrb« (*Isto*, 200).

Za sve to potrebno je *ponizno srce* koje ima hrabrosti postati srce koje prosi. Srce koje je spremno prepoznati sebe kao siromašno i potrebito. Postoji, naime, veza između siromaštva, poniznosti i povjerenja. Pravi siromah je ponizan, kao što je rekao sveti Augustin: »Siromah nema ništa čime bi se uzoholio, bogataš ima oholost protiv koje mu se valja boriti. Poslušaj me stoga: budi istinski siromašan, budi krepstan, budi ponizan« (*Sermones*, 14, 4). Ponizan čovjek nema se čime hvastati i ni na što ne pretendira, zna da ne može računati na samog sebe, nego čvrsto vjeruje da se može osloniti na milosrdnu ljubav Boga, pred kojim stoji poput izgubljenog sina koji se raskajan vraća kući da primi očev zagrljaj (usp. Lk 15,11-24). Budući da se siromah nema na što osloniti, dobiva snagu od Boga i sve svoje pouzdanje stavlja u njega. Naime, poniznost rađa povjerenje da nas Bog nikada neće napustiti ili ostaviti bez odgovora.

6. Siromasima koji žive u našim gradovima i dio su naših zajednica, poručujem: nemojte izgubiti tu sigurnost! *Bog je pozoran na svakog od vas i blizu vam je*. On vas ne zaboravlja i nikada to ne bi ni mogao. Svi imamo iskustvo molitve koja je naizgled ostala neuslišana. Ponekad tražimo da budemo oslobođeni neke bijede koja nam zadaje patnju i poniženje, a Bog kao da ne čuje naš vapaj. No, Božja šutnja ne znači da ne mari za našu patnju, nego, radije, sadrži riječ koju treba prigrliti s povjerenjem,

prepuštajući se njemu i njegovoj volji. Ponovno je Sirah taj koji to svjedoči: »Božji će sud biti naklonjen siromahu« (usp. 21,5). Iz siromaštva, dakle, može poteći pjesma istinske nade. Sjetimo se da »kada je duhovni život zaokupljen isključivo vlastitim interesima i brigama, u njemu nema više prostora za druge, nema mjesta za siromašne, Božji se glas više ne sluša, ne uživa se više slatka radost njegove ljubavi, ne osjeća se zanos za činjenjem dobrih djela. [...] to nije život u Duhu koji izvire iz srca Krista uskrsloga« (apost. pob. *Evangelii gaudium* 2).

7. *Svjetski dan siromaha* sad je već postao događaj za sve crkvene zajednice. To je pastoralna prilika koju se ne smije podcjenjivati jer potiče svakog vjernika da sluša molitve siromaha i da postane svjestan njihove prisutnosti i potreba. To je povoljna prilika za provedbu inicijativa koje konkretno pomažu siromašnima kao i za prepoznavanje i pružanje podrške mnogobrojnim volonterima koji se s velikom ljubavlju posvećuju onima koji su u najvećoj potrebi. Moramo zahvaliti Gospodinu za one koji se stavljaju na raspolaganje za slušanje i pružanje podrške najsiromašnijima. Riječ je o svećenicima, posvećenim osobama i vjernicima laicima koji svojim svjedočenjem postaju Božji glas koji odgovara na molitve onih koji mu se obraćaju. Zid šutnje se, dakle, razbija svaki put kad se brata u potrebi dočeka i zagrlji. Siromasi nas još mnogo toga imaju za naučiti, jer u kulturi koja je u središte stavila bogatstvo i nerijetko žrtvuje dostojanstvo ljudi na oltaru materijalnih dobara, oni plivaju protiv struje, ističući da je za život bitno nešto sasvim drugo.

Molitva stoga nalazi potvrdu svoje vjerodostojnosti u ljubavi, koja postaje susret i blizina. *Ako se molitva ne pretoči u konkretno djelovanje, ona je uzaludna*; jer je »vjera bez djela mrtva« (Jak 2,26). No, *ljubavi bez molitve prijeti opasnost da se pretvori u puku filantropiju koja brzo usahne*. »Bez molitve, koju se svakodnevno živi s vjernošću, naše djelovanje postaje isprazno, gubi duboki smisao, svodi se na puki aktivizam koji nas, na kraju, ostavlja nezadovoljnima« (Benedikt XVI., *Kateheza*, 25. travnja 2012.). Moramo umaći toj napasti i uvijek biti budni sa snagom i postojanošću koja dolazi od Duha Svetoga, koji je darivatelj života.

8. U tom kontekstu lijepo je prisjetiti se svjedočanstva *Majke Terezije iz Kalkute*, žene koja je dala svoj život za siromahe. Ta je svetica neprestano ponavljala da je *molitva mjesto iz kojega crpi snagu i vjeru* za svoje poslanje služenja siromasima. Kada je 26. listopada 1985. govorila na Općoj skupštini UN-a, pokazujući svima kronicu koju je uvijek imala u ruci, rekla je: »Ja sam samo siromašna časna sestra koja moli. Kad molim, Isus ulijeva svoju ljubav u moje srce i ja je idem davati svim siromasima koje susrećem na svom putu. Molite i vi! Molite i počet ćete primjećivati siromahe koji su oko vas.

Možda na istom katu zgrade u kojoj živite. Možda i u vašim domovima ima onih koji čekaju vašu ljubav. Molite i oči će vam se otvoriti, a srce se ispuniti ljubavlju.«

I kako se ne prisjetiti ovdje, u gradu Rimu, sv. Benedikta Josipa (Benedetto Giuseppe) Labrea (1748. – 1783.), čije tijelo počiva i časti se u župnoj crkvi Santa Maria ai Monti. Kao hodočasnik iz Francuske u Rim, odbačen od mnogih samostana, posljednje je godine života proveo kao puki siromah, provodeći mnoge sate u molitvi pred Presvetim Sakramentom, uz kronicu, moleći brevijar, čitajući Novi zavjet i *Nasljeduj Krista*. Nije imao čak ni sobicu u kojoj bi stanovao, obično je spavao u kutu ruševina Koloseja, kao *Božji skitnica*, čineći svoj život neprestanom molitvom koja se uzdizala njemu.

9. Dok se približavamo Svetoj godini, potičem sve da postanemo hodočasnici nade, postavljajući opipljive znakove za bolju budućnost. Ne zaboravimo čuvati »male znakove ljubavi« (apost. pob. *Gaudete et exsultate*, 145): zastati, približiti se, pružiti mali znak pažnje, osmijeh, dodir, riječ utjehe... Te se geste ne mogu improvizirati. One, radije, zahtijevaju svakodnevnu vjernost,

često skrivenu i tihu, ali osnaženu molitvom. U ovom vremenu, kad pjesma nade kao da ustupa mjesto buci oružja, vapaju tolikih nevinih ranjenih i šutnji bezbrojnih žrtava rata, uputimo Bogu svoju molitvu za mir. Siromašni smo mirom pa pružimo stoga ruke da ga primimo kao dragocjeni dar i istodobno ga predano nastojmo ponovno izgraditi u svakodnevnom životu.

10. U svim smo okolnostima pozvani biti *prijatelji siromaha*, slijedeći stope Isusa koji je uvijek bio solidaran s najmanjima. Neka nas na tom putu prati zagovor Presvete Majke Božje, koja nam je, ukazavši se u Banneuxu, ostavila poruku koju ne smijemo zaboraviti: »Ja sam Djevica siromahâ.« Njoj, koju je Bogu pogledao zbog njezina poniznog siromaštva i koja je svojom poslušnošću postigla velika djela, povjeravamo svoju molitvu, uvjereni da će se uzdići do Neba i biti uslišana.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 13. lipnja 2024., spomen svetog Antuna Padovanskog, zaštitnika siromahâ.

Franjo

BOŽIĆNA PORUKA SVETOGA OCA FRANJE I BLAGOSLOV URBI ET ORBI

Svetkovina Rođenja Gospodnjega 2024. godine

Draga braćo i sestre, sretan Božić!

Večeras se obnovilo otajstvo koje nas ne prestaje oduševljavati i u srcu izazivati ganuće: Djevica Marija rodila je Isusa, Sina Božjega, povila ga u pelene i položila u jasje. Tako su ga pronašli betlehemijski pastiri, puni radosti, dok su anđeli pjevali: »Slava Bogu i mir ljudima« (usp. Lk 2,6-14). Mir ljudima.

Dà, ovaj događaj, koji se zbio prije više od dvije tisuće godina, obnavlja se djelovanjem Duha Svetoga, istog Duha Ljubavi i Života koji je oplodio Marijino krilo i saznao Isusa od njezina ljudskog tijela. I tako danas, u nevoljama ovog našeg vremena, ponovno se i zbiljski utjelovljuje vječna Riječ spasenja, koja govori svakom muškarcu i svakoj ženi, koja govori čitavomu svijetu – ovo je ta poruka: »Ljubim te, opraštam ti, vrati se k meni, vrata moga srca su otvorena za tebe!«

Braćo i sestre, vrata Božjeg srca uvijek su otvorena, vratimo se njemu! Vratimo se srcu koje nas ljubi i oprašta nam! Bog uvijek oprašta, Bog oprašta sve! Dopuslimo da nam on oprosti!

To znače Sveta vrata Jubileja, koja sam jučer navečer otvorio ovdje u Svetom Petru: ona predstavljaju Isusa, Vrata spasenja otvorena za sve. Isus je Vrata, On je Vrata koja je milosrdni Otac otvorio usred svijeta, usred povijesti, da se svi možemo vratiti Njemu. Svi

smo poput izgubljenih ovaca i trebamo jednog Pastira i jedna Vrata za povratak u Očevu kuću. Isus je Pastir, Isus je Vrata.

Braćo i sestre, ne bojte se! Vrata su otvorena, Vrata su širom otvorena! Ne trebamo kucati. Otvorena su. Dođite! Dopuslimo si pomiriti se s Bogom i tada ćemo se pomiriti sa samima sobom i moći ćemo se pomiriti jedni s drugima, pa i s našim neprijateljima. Božje milosrđe može sve, razvezuje svaki čvor, ruši svaki zid podjele, raspršuje mržnju i duh osvete. Dođite! Isus je Vrata mira.

Mi se često zaustavljamo na pragu; nemamo hrabrosti prijeći taj prag, jer nas to stavlja pred izazov. Ulazak kroz Vrata zahtijeva žrtvu – malu žrtvu – koja se sastoji u tome da učinimo korak, da ostavimo iza sebe sporove i podjele, kako bi se prepustili raširenim rukama Djeteta koje je Knez Mira. Na ovaj Božić, na početku Jubilarne godine, pozivam svaku osobu, svaki narod i državu da imaju hrabrosti proći kroz Vrata, postati hodočasnici nade, učiniti da oružje utihne i nadvladati podjele!

Neka utihne oružje u napaćenoj Ukrajini! Neka se tamo smogne hrabrosti otvoriti vrata pregovorima i gestama dijaloga i susreta, kako bi se postigao pravedan i trajan mir.

Neka utihne oružje na Bliskom istoku! Pogleda uprta u betlehemsku kolijevku, u mislima sam s kršćanskim zajednicama u Izraelu i Palestini, posebno u Gazi, gdje je humanitarna situacija jako teška. Neka dođe do prekida vatre, neka se oslobode taoci i neka se pomoćne stanovništvu iscrpljenom glađu i ratom. Izražavam također svoju blizinu kršćanskoj zajednici u Libanonu, posebno na jugu, kao i kršćanskoj zajednici u Siriji, u ovom tako osjetljivom trenutku. Neka se otvore vrata dijaloga i mira u cijeloj toj regiji, razdiranoj sukobom. Želim također spomenuti libijski narod i ohrabriti ga da traži rješenja koja će omogućiti nacionalno pomirenje.

Neka Spasiteljevo rođenje donese vrijeme nade obiteljima tisuća djece koja umiru od epidemije ospica u Demokratskoj Republici Kongo, kao i stanovništvu na istoku te zemlje i stanovništvu Burkine Faso, Malija, Nigera i Mozambika. Humanitarna kriza koja ih pogađa u prvom je redu uzrokovana oružanim sukobima i pošašću terorizma, a pogoršana je razornim učincima klimatskih promjena, koje uzrokuju gubitak ljudskih života i dovode do raseljavanja milijuna ljudi. U mislima mi je također stanovništvo zemalja Roga Afrike za koje molim darove mira, sloge i bratstva. Neka Sin Svevišnjega podrži napore međunarodne zajednice da se olakša pristup humanitarnoj pomoći civilnom stanovništvu Sudana i otpočnu novi pregovori s ciljem prekida vatre.

Neka navještaj Božića donese utjehu stanovnicima Mjanmara, koji zbog neprekidnih oružanih sukoba podnose ozbiljne patnje i prisiljeni su napuštati svoje domove.

Neka Dijete Isus nadahne političke vlasti i sve ljude dobre volje na američkom kontinentu, kako bi se što prije pronašla učinkovita rješenja u istini i pravdi, kako bi se promicao društveni sklad, osobito na Haitiju, u Venezueli, Kolumbiji i Nikaragvi, te kako bi se, osobito u ovoj Jubilarnoj godini, poradilo na izgradnji općeg dobra i ponovnom otkrivanju dostojanstva svake osobe, nadilazeći političke podjele.

Neka Jubilej bude prigoda da se sruše svi zidovi razdvajanja: oni ideološki, koji tako često obilježavaju politički život, i oni fizički, poput podjele koja već pedeset godina pogađa otok Cipar i koja razdire njegovo ljudsko i društveno tkivo. Nadam se da će se uspjeti doći do zajedničkog rješenja, kojim će se okončati podjelu uz puno poštivanje prava i dostojanstva svih ciparskih zajednica.

Isus, vječna Božja Riječ koja je postala čovjekom, predstavlja širom otvorena Vrata kroz koja smo pozvani proći kako bismo ponovno otkrili smisao našeg postojanja i svetost svakog života, svaki život je svet – te potvrdili temeljne vrijednosti ljudske obitelji. On nas čeka na pragu. Čeka svakoga od nas, posebice najslabije: čeka djecu, svu djecu koja trpe zbog rata i gladi; čeka starije osobe, često prisiljene živjeti u uvjetima samoće i napuštenosti; čeka one koji su izgubili svoje domove ili bježe iz svoje zemlje, u pokušaju da pronađu sigurno utočište; čeka one koji su ostali bez posla ili ne uspijevaju pronaći posao; čeka zatvorenike koji, unatoč svemu, uvijek ostaju djeca Božja; čeka one – a njih je mnogo – koji su progonjeni zbog svoje vjere.

Neka na ovaj blagdan ne izostane naša zahvalnost onima koji se tiho i predano trude oko dobra: mislim na roditelje, odgojitelje i učitelje, koji imaju veliku odgovornost odgajanja budućih naraštaja; mislim na zdravstvene djelatnike, pripadnike redarstvenih snaga, one koji se bave karitativnim djelovanjem, posebice na misionare rasute diljem svijeta, koji donose svjetlo i utjehu mnogim ljudima u poteškoćama. Svima njima želimo reći: *Hvala!*

Braćo i sestre, neka Jubilej bude prilika za oprost dugova, osobito onih koji opterećuju najsiromašnije zemlje. Svi su pozvani opraštati primljene uvrede, jer Sin Božji, rođen u hladnoći i tami noći, oprašta sve naše dugove. On je došao izliječiti nas i oprostiti nam. Pođimo mu ususret kao hodočasnici nade! Otvorimo mu vrata svoga srca, kao što je On nama otvorio vrata svoga Srca.

Svima želim miran i svet Božić.

PORUKA PREDSEDNIKA VIJEĆA HBK-A ZA KATEHIZACIJU I NOVU EVANGELIZACIJU NA POČETKU ŠKOLSKE I KATEHETSKE GODINE 2024./2025.

»Da budemo brižni njegovatelji evanđeoskoga sjemena«

Draga djeco i mladi, dragi roditelji,
dragi katehete i vjeroučitelji, braćo svećenici,
redovnici i redovnice!

Svako je vrijeme za nas kršćane veliko vrijeme, jer je vrijeme Božje – *kairos* koji ne smijemo propustiti. Na poseban će način to biti godina prema kojoj kroćimo, a

koju će papa Franjo – kao Jubilarnu godinu – započeti otvaranjem Svetih vrata bazilike sv. Petra u Rimu 24. prosinca 2024. godine. Koračajući prema Jubilarnoj godini, naslovljenoj *Hodočasnici nade*, u *simfoniji molitve* kojom se čitava Crkva pripravlja na jubilej, rado, kao najvjestitelji Kristove Riječi i njegova Kraljevstva, upućujemo Gospodinu molitvu »da budemo brižni njegovatelji evanđeoskoga sjemena« (iz službene molitve *Godine jubileja 2025.*).

Hodočastiti prema drugome znači iznova otkriti sebe.

Nije nikakva nepoznanica da je čovjek, željan pronaći sebe, uvijek bio vođen unutarnjim nemiro. Taj sveti nemir najčešće ga je upućivao na drugoga, na svijet oko sebe, u konačnici na Boga, u kojemu je mogao pronaći svoj izvor i svoj smisao. U susretu sa svime – s drugim čovjekom, sa svijetom i prirodom, s Bogom – čovjeku je bila dana moć stvaranja onoga što danas razumijemo kao kulturu u kojoj živi, u kojoj se razvija te koja mu pomaže uvijek iznova pronalaziti odgovor na pitanje njegovih osobnih potreba. Bilo je to i jest hodočašće prema drugomu koje je čovjeka vodilo na put prema sebi. Ono je satkano od najmanjega sjemena riječi pa sve do prepoznavanja veličine i ljepote drugoga te suživota s njim. Da je i danas važno slušati drugoga, nedavno nas je podsjetio papa Franjo tumačeći da prestati slušati glas drugoga znači pristupiti nekoj vrsti „duhovne“ gluhoće, koja negativno utječe i na naš odnos sa samima sobom, sa svijetom i s Bogom (usp. papa Franjo, *Pismo o ulozi književnosti u formaciji*, 17. srpnja 2024., br. 20).

Posebno se to čini važnim danas, kad svaki autoritet riječi drugoga biva potkapan suvremenim tehnološkim razvojem, pri čemu je dovoljno samo pogledati površnost *online* diskusije i komentara o raznim temama, što upućuje na činjenicu da cilj takve komunikacije nije razumijevanje poruke, još manje sporazumijevanje oko istoga, nego tek izražavanje vlastite reakcije, pri čemu riječi postaju izričaj odbacivanja drugoga, pa čak i mržnje prema njemu. Zbog svega toga, a najprije zbog toga što svijet postaje sve manje mjesto u koje bi se slijevale istina, dostojanstvo i dobro, potrebno je iznova učiti se pozornosti prema drugome i prema njegovoj riječi. Već je davno Emmanuel Levinas, nazvan najsvremenijim nesuvremenim misliocem, začetnik *ekstremnoga humanizma* i ljubitelj *filozofije susreta*, govorio da je »ključ moralnoga djelovanja u licu drugoga i u susretu s njim«.

Crkva i njezin obnoviteljski duh. U vremenu u kojemu je u nestajanju autoritet riječi drugoga, ne čudi što je nestao *Logos* – utjelovljena Riječ, Bog, kao posljednji autoritet svega. Dok smo možda previše snage trošili kako

bismo Boga ponovno vratili u kulturu koja ga ne želi i ne treba, zaboravili smo svrnuti pogled na sebe i na vlastiti odnos prema Bogu. Naš je najveći problem osjećaj da u našoj kršćanskoj vjeri više ne možemo otkriti novost poruke koju je donio Krist! Još smo uvijek nesvjesni riječi pape Benedikta XVI., koji je upozoravao da se suprotnost našoj vjeri ne nalazi u ateizmu ili u nekoj drugoj filozofskoj ili svjetonazorskoj misli. Vrijeme duha sinodalnosti u Crkvi uči nas da su ustvari potrebne promjene unutar same Crkve. Sinodalnost je danas u Crkvi put, hodočašće Crkve prema samoj sebi, prema ponovnom otkrivanju Riječi Božje, kako bi se ona – obnovljena u sebi – uputila prema drugima, koji se nalaze u *predvorju naroda* ili sasvim na marginama kršćanske kulture (usp. HBK, *Da vaša radost bude potpuna. Kateheza i rast u vjeri u današnjim okolnostima*, br. 64-65). S toga hodočašća prema drugima i prema Drugome, Crkva, tako obnovljena, pronalazi novu snagu za susret s kulturom koja Boga ne želi i ne treba te postaje iznova sposobna za najveštaj »nepoznatoga Boga« (usp. Dj 17,23).

Vjeronauk u školi nema alternativu.

Jedno je od konkretnih mjesta susreta suvremene kulture i Crkve vjeronauk u školi. Zbog vrijednosti sadržaja kršćanske vjere koja se unutar njega prenosi, vjeronauk nema alternativu. On želi svemu onome što je danas bezimeno dati ime. Onima koji su u sumnji on pruža znakove nade. Onima koji traže vlastito mjesto u svijetu pruža mogućnost ukorijenjenosti u živo stablo Katoličke Crkve. Vjeronauk je postaja na životnom hodočašću djece i mladih na kojoj mogu susresti Isusa Krista, izvor žive vode, koja ne prestaje teći i kojom je životnu žeđ utažila Samarijanka, kasnija Kristova učenica (usp. Iv 4,1-42). Uvjereni smo da, uz veliku i svesrdnu pomoć naših vjeroučiteljica i vjeroučitelja, vašoj djeci, ali i vama, dragi roditelji, vjeronauk pruža sjemenje iz kojega klija smisao i nada na hodočašću života. Zbog toga vas sve pozivam da ne odustajete od upisa djece na vjeronauk u školi!

Kateheza u župi lice je života zajednice.

Kateheza nije samo strategija djelovanja unutar jedne župne zajednice. Ona je najprije svjedočanstvo darovanog i življenog iskustva vjere. Nikad se nećemo umoriti ponavljati da je čitava župna zajednica kateheta i istodobno katehizant. U toj zajednici posebnu ulogu, naravno, imaju svećenici, đakoni, posvećene osobe, vjernici laici. No ništa manje nije značajna uloga čitave zajednice. Ona je ta koja svojom privlačnošću i načinom života otvara vrata onima koji traže mjesto na kojemu mogu pronaći sebe, sebe u Bogu, a time i samoga Boga. Kateheza je življena teologija, za koju je kardinal Walter Kasper rekao da je *misaona liturgija*. Vjera koja dolazi od slušanja, a koja u

liturgijskom i slavljeničkom himnu doživljava svoj snagan i rječit navještaj, ulazi u srca vjernika kao predokus vječnosti. Liturgija tako postaje opjevani navještaj – dogmatika, a dogmatika opet misaona liturgija. Kateheza tako pripravlja za liturgiju, prema njoj vodi i uranja u liturgiju, koja upravo zbog toga postaje najljepšom katehezom. Nije li to poziv svima nama da lica naših župnih zajednica oslikamo novim katehetskim žarom, koji je sadržaj, navještaj, stalni i uvijek novi *kairos* – milosni trenutak u životu pojedinaca i čitave zajednice?!

Dragi roditelji i učenici, dragi vjeroučitelji i katehete, draga braća svećenici, redovnici i redovnice! Na hodočašću vjere, u jubilarnoj 2025. godini, posebno ćemo se kao Crkva u hrvatskom narodu sjetiti i važnih postaja sinodalnoga hoda 925. godine. Taj hod svjedoči o

suživotu društva i Crkve, iz kojega je oblikovana kultura čiji smo baštinici. Sjeme onoga vremena rađa mnogim plodovima sve do današnjih dana. Neka nas ta činjenica i iskustvo i danas hrabre da ne posustanemo sjeme evanđelja sijati u srca nadolazećih generacija djece i mladih. Naime, mi nismo samo baštinici povijesti, kulture i evanđelja, nego smo pozvani biti sijači Riječi, graditelji nove kulture i stvaratelji nove povijesti.

Đakovo, 27. kolovoza 2024.

✠ Đuro Hranić
nadbiskup đakovačko-osječki
predsjednik Vijeća HBK-a za katehizaciju i novu
evangelizaciju

ČESTITKA-PORUKA U POVODU MEĐUNARODNOG DANA OSOBA S INVALIDITETOM 2024.

Prema neograničenoj radosti

Drage osobe s invaliditetom
i djeco s teškoćama u razvoju,

za vaš dan, koji ove godine obilježavamo u utorak 3. prosinca, srdačno upućujemo čestitku vama i vašim obiteljima. Činimo to s nakanom da kao suputnici, kao braća i sestre u Kristu, nastavimo zajedničko koračanje u duhu sinodalnosti bez obzira na poteškoće s kojima se u životu svi susrećemo. Korisnu uputu za to putovanje daje nam sv. Pavao kada kaže: »U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani!« (Rim 12,12). Nesumnjivo, od vas možemo najbolje naučiti da kršćanska radost ne proizlazi iz izostanka nevolja, prepreka i ograničenja, nego iz spremnosti da ih se prihvatiti kao sastavni dio ovozemaljskoga života. Hvala vam što nas svojim primjerom poučavate strpljivosti u nevoljama i što nam ukazujete na snagu postojane molitve. Hvala vam što umijete isijavati radošću, nerijetko i u nadi protiv svake nade. Tako nam pomažete da i mi postajemo radosniji u susretima s vama. Hvala vam što neumornim svjedočanstvom iskazane ljubavi i brižnosti vaše obitelji obogaćuju Crkvu i cijelo društvo.

Sinodalni put u Crkvi posljednjih je godina stvorio nova očekivanja, dinamiku i nadu. To se ponajprije odnosi na promjenu u načinu razmišljanja o invaliditetu uz poziv na veću uključenost i sudjelovanje osoba s invaliditetom u svojim vjerničkim zajednicama, ali i u procesima odlučivanja. Na tome tragu želimo vam u sklopu

ove čestitke skrenuti pozornost na Završni dokument Drugog zasjedanja Sinode o sinodalnosti koji se u br. 63 obraća upravo vama drage osobe s invaliditetom. Zajedno sa sudionicima sinode smatramo važnim prepoznati vaša iskustva patnje, marginalizacije, diskriminacije, manjka tolerancije, ponekad čak i unutar pojedinih kršćanskih zajednica. S druge strane, posvješćujući neizmerno bogatstvo čovječnosti koje donosite sa sobom, želimo buditi svijest o vašoj suodgovornosti i spremnosti da budete aktivni subjekti evangelizacije.

Navedene smjernice temelje se na dva dokumenta *Crkva je naš dom* i *Neograničena radost* koji su nastali pri Dikasteriju za laike, obitelj i život kao plod posebnog dvogodišnjeg sinodalnog savjetovanja provedenog s 30-tak osoba s invaliditetom iz cijeloga svijeta.

Kako bi Crkva uistinu bila vaš dom i kako bismo svi zajedno napredovali prema neograničenoj radosti kojoj se nadamo u Nebu, budite slobodni iskazati svoje potrebe i svoja nadanja. Odvažite se pristupiti pastoralnim djelatnicima i članovima svojih zajednica kako biste im pomogli da bolje razumiju različite vrste oštećenja i invaliditeta te da bolje posvijeste fizičke, kulturne i druge zapreke koje priječe vaše aktivno sudjelovanje u životu Crkve i društva. Tako će se lakše potaći zajedničko nadilaženje prepreka, omogućavanja pristupačnosti i osposobljavanja pastoralnih djelatnika kako bi se svakome od vas osiguralo dužno razumijevanje i poštovanje te omogućilo da u potpunosti živite svoj poziv u Crkvi

i društvu. Time stvarate uvjete da zaista budete protagonisti svojih životâ, vlastitog duhovnog iskustva i apostolskog zalaganja, a pri tome će do izražaja doći i vaši talenti, poput onih umjetničkih.

Naposljetku, ovu čestitku zaključujemo pozivom da svi, bez obzira na ograničenja, postanemo hodočasnici nade na što nas upućuje geslo Jubilarne godine u koju uskoro ulazimo. Učinimo to u radosti dijeleći je velikodušno s drugima, jer radost se baš poput ljubavi umnaža davanjem i najbolji je lijek protiv *bolesti smrknutog lica* koju spominje papa Franjo. Razvedrimo

svoja lica svjesni da nam unatoč svemu onu vječnu neograničenu radost nitko ne može oteti (usp. Iv 16,22), baš kao što su toga bili svjesni sveci poput sv. Franje Ksaverskoga na čiji se spomendan slavi Međunarodni dan osoba s invaliditetom.

U Zagrebu, 26. studenoga 2024.

Pododbor za osobe s invaliditetom pri Vijeću Hrvatske biskupske konferencije za laike

PORUKA POMORCIMA I RIBARIMA U POVODU BLAGDANA SV. NIKOLE 2024. PREDSJEDNIKA ODBORA HBK-A ZA PASTORAL POMORACA

Poštovani pomorci i ribari!

Evo nas kao i svake godine do sada s porukom o blagdanu sv. Nikole, vašeg nebeskog zaštitnika. Poruka nipošto nije znak pukog običaja ili nekakvog protokola. Ona je znak naše blizine i zajedništva u Bogu.

Svima nam je poznata istina da je čovjek biće zajedništva. Od kolijevke do groba usmjereni smo jedni na druge. Najveći dar od Boga darovan čovjeku upravo je sam čovjek. Punina čovještva ostvaruje se u zajedništvu. Kako nas poučava sv. Pavao, svi smo mi pojedini samo udovi istog tijela, sudbinski vezani jedni za druge. Snaga jednog uda snaga je cijeloga tijela i slabost jednog uda slabost je čitavog tijela. Ne možemo biti ni opstati jedni bez drugih.

Ako je itko znak te ljudske povezanosti, onda ste to upravo vi, pomorci i ribari, ljudi uzajamnosti, jedinstva i zavisnosti jednih od drugih. Plovite kao posada jednog istog broda, svaki usmjeren na drugoga, na njegov posao i stručnost. Uspjeh svakog pojedinog ovisi o uspjehu sviji zajedno. Razine zadataka i odgovornosti podijeljene su i različite za svakog pojedinog, ali nijedna zadaća koju obavljate nije bez odgovornosti i nipošto se ne smije umanjiti, zanemariti ili preskočiti. Solidarno služenje cjelini, uči nas život, nikada ne ide bez žrtve i samoodricanja. O njemu, uz niz čimbenika, najviše ovisi vaša uspješna i sretna plovidba. Vaša usklađenost i uzajamnost, vaša humanost, vaše čovjekoljublje, stručnost i zrelost, vaša oslonjenost na druge, vaša disciplina i samosvladavanje, vaša uklopljenost u posadu omogućuje brodu uspješnu plovidbu. Ljudi ste uzajamnosti, solidarnosti i povjerenja. Time i kao kršćani svjedočite kršćanski smisao života, nudite ga drugima koji to nisu, kao lijek protiv dehumanizacije i urušavanja vrijednosti. Sveti Nikola, dobrotvor i uzor solidarnosti, osposobljuje nas za uvijek veću i jaču osjetljivost za druge, obdaruje

nas pozornošću na njihov doprinos našoj sreći i spremnošću na žrtvu za dobro svih. Neka nas krijepi u življenju i svjedočenju evanđeoskih ideala i vrijednota koje Crkva nastoji promicati.

Vi sami najbolje znadete da plovidba nije uvijek uspješna. U brodolomima i nesrećama vi kao moreplovci možete pomoći onima kojima je pomoć na moru potrebna. Pomoć drugima u nevolji, spašavanje drugih smješta vas na stranu Krista, otkupitelja i spasitelja ljudskog roda. Izbavljajući druge iz straha i pogibelji, posrednici ste moći Uskrsloga, svjedoci njegove ljubavi koja usrećuje i spašava. Isto tako navjestitelji ste Božjega djelovanja u Isusu Kristu, spasitelju čovječanstva, sol ste i kvasac preobrazbe svijeta ogrezlog u egoizmu i samodostatnosti. Sveti Nikola, pomoćnik i tješitelj nevoljnih, uzor je pomaganja potrebnima, u koje se svi možemo ubrojiti. Neka vam uvijek bude na pomoć, raspirujući vašu oslonjenost na Božje stvarateljsko, providonosno i otkupiteljsko djelo.

Premda ste dio čvrsto povezane brodske posade, na beskrajnim morskim prostranstvima obilježava vas iskustvo samoće i odvojenosti od drugih. Samoća može biti ubitačna, ali ona istodobno ima i odgojnu moć. U njoj dozrijeva i pročišćuje se pogled na stvarnost, ona ja kadra preobraziti čovjeka, pretvoriti ga u sudionika svakodnevnih i plodonosnih duhovnih vježbi. U njoj i po njoj lakše urastamo u Božje naume sa stvarnošću. Sveti Nikola, duhovni voditelj i naš prijatelj, svaku našu plovidbu može pretvoriti u duhovnu vježbu, u iskustvo Božje skrbi i brige za nas osobno. Prihvatimo ga kao prijatelja i povjeravajmo mu se poput prijatelja.

Upućeni jedni na druge kao posada, ovisite i o mnogim drugima koji nisu izravno s vama na brodu, ali putuju s vama na razne načine. Prate vas nadzirući vaše mehaničke i elektroničke brodske naprave, podastirući

vam vremenske prognoze, brinući se o vašem sigurnom prihvatu u lukama, osiguravajući vam nove poslove, bilježeći iskustva drugih pomoraca, živih i pokojnih. Svijest o uključenosti mnogih u vašu sigurnu plovidbu rađa osjećaj zahvalnosti i povjerenja prema onima koji vas nevidljivo prate. Iskrena i dobronamjerna suradnja sa svima, povjerenje u ljude, u one koji su svojim djelima s nama, čisti i produbljuje naše povjerenje u Boga, našu oslonjenost na njegovo vodstvo i pomoć. Često smo poput noćnih ptica slijepi za ono što je samo po sebi najsjajnije. Zatvaranje samo u sebe i svoj svijet, oslonjenost samo na vlastito iskustvo i stručnost otežava svaku plovidbu, izbacuje iz tijekova života i njegova napretka. Sveti Nikola, u Boga proslavljeni biskup, prozor nam je

prema Bogu, prema njegovoj katkad teško zamjetljivoj prisutnosti, prema njegovu djelovanju po nama nevidljivim čimbenicima. Njegov lik, njegova sličica u našoj kabini ili novčaniku neka nam otvori oči uma i srca za nevidljivo, za ono što je neprolazno i što jedino ostaje.

S ovim mislima, poštovani pomorci i ribari, želim vam obilje Božjega blagoslova, blizinu Blažene Djevice Marije, Zvijezde Mora, zagovor sv. Nikole, vašeg nebeskog zaštitnika, mirno more te uvijek iznova sretan povratak u luku.

✠ Ranko Vidović
hvarski biskup

predsjednik Odbora HBK-a za pastoral pomoraca

PORUKA PREDSJEDNIKA HRVATSKOGA CARITASA ZA NEDJELJU CARITASA

Učitelju, što nam je činiti? (Usp. Lk 3,12)

Treća nedjelja došašća – *Gaudete* (Raduj se!) – na korak do Božića pere oči vjere kako bismo Boga prepoznali kao Boga radosti. Čudesan Bog! Bog radosti! Bog opijen radošću!

Radost je privilegirani put susreta s Bogom, s Bogom koji dolazi obnoviti svoju ljubav. »Ima nešto u Bogu što preporuča život, što ga tjera da ponovo krene tamo gdje je stao. Da pođe s mjesta na kojem stojimo, u kojem smo ukopani«, kaže Ermes Ronchi. Radost Božje blizine čini upravo to – vraća životu snagu.

Prorok Sefanija, jedan od najmanjih proroka, natopljen je radošću koja izvire iz Božje blizine. Njegove riječi hrabre Jeruzalem i sve oko njega – pa i nas danas – da maknemo svoje obrane i pustimo Boga u srce, kako bi u njemu potekla radost. Bog je taj koji nas oslobađa, koji nas vraća na put života. Ta radost nije samo emocionalna ili trenutna, ona je duboka, ona nas pokreće, ona mijenja smjer našeg života.

Naš je poziv otvoriti se toj radosti, dopustiti joj da se ulije u naše srce i proširi na sve oko nas. Na tom putu važno je prepoznati da radost ne može ostati samo u nama – ona mora biti podijeljena. Bog dolazi da bi nas ispunio, a ta ispunjenost znači poziv na darivanje. Nema prave radosti ako ne dijelimo s drugima.

Pustimo radost da poteče! Strahovi, nepovjerenje i ego kao da nas ukopavaju na mjestu. Svijet u kojem živimo često nas usmjerava na sebe, na vlastite interese, na želju za uspjehom ili posjedovanjem. Pitanje koje nas oslobađa i otvara radosti glasi: Što nam je činiti?

Traženje savjeta prvi je korak prema obraćenju, prema promjeni. No kako stojimo s pitanjima i

traženjem savjeta? Današnji svijet nudi bezbroj savjeta – kako biti uspješan u poslu, sportu, zdravlju, predstavljanju drugima, što je legitimno i vrijedno. Međutim, rijetko se traže savjeti o rastu u ljudskim kvalitetama, empatiji, ljubavi ili duhovnom sazrijevanju, onome što nas u konačnici vodi prema radosti, prema zdravoj osobnosti i društvu. Takve savjete ne daju agencije, nego ljudi koji su sami prošli put preobrazbe, koji izvlače odgovore iz izvora Božje mudrosti.

Ivan Krstitelj – zdenac mudrosti. Jedan od zdenaca mudrosti je Ivan Krstitelj, kojeg evanđelje opisuje kao čovjeka s dubokim korijenima u Bogu. Rođen je u Ein Karimu (*zdenac u vinogradu*), no njegova mudrost dolazi iz pustinje, iz teškog puta do čistih i dragocjenih izvora Božje mudrosti. Ivan je osoba koja je prošla kroz surovost pustinje, te sada nudi mudrost onima koji dolaze žedni i žele piti na njegovu izvoru.

Ivanova bistra dubina nije prazna. Ljudi dolaze s upitnikom koji, okrenut naopako, »postaje« udica (?/¿).

Pitaju, »love« mudrost iz Ivanove dubine. Ljudi su uznemireni u savjesti i traže savjet. Pitanja koja mu postavljaju nisu banalna; jednostavna su, ali probijaju svakodnevicu i pogađaju samu bit života. Ivan im ne savjetuje izvanredne stvari, već put koji ima moć preobraziti njihov život. On nije mudrac koji nudi teoretske savjete; on je praktičan i izravan. Njegov savjet svodi se na jedno: svatko neka ispuni svoju dužnost!

Mnoštvu kaže: Tko ima dvije haljine, neka jednu podijeli s onim tko nema. Tko ima hrane, neka dijeli s gladnima. Solidarnost nije prvenstveno pitanje milosrđa,

već pravednosti. Godišnje se u svijetu proizvede hrane za 20 milijardi ljudi – gotovo tri puta više nego što je potrebno. Problem je u nepravednoj raspodjeli.

Carinicima poručuje: Ne ubirite više nego što je određeno. Borite se protiv mita i korupcije, jer oni razaraju društvo i najviše pogađaju najsiromašnije. Poštenje je zahtjev pravde, a ne milosrđa.

Vojnicima savjetuje: Ne zlorabite svoju moć za zlostavljanje ili iznuđivanje, nego budite zadovoljni svojim plaćama. Ni u ovom slučaju ništa više od pravednosti.

Dragi prijatelji, naša sjena može se vidjeti u svakoj skupini koja dolazi Ivanu: mnoštvu, carinicima, vojnicima. S njima postavljamo pitanje: Što nam je činiti?

Odgovori, iako prilagođeni svakoj skupini, u srži su isti: ostvarite *pravednost i ljubav!*

Pravednost je krvotok zdravog društva. Gdje postoje zgrtanje, varanje i zlostavljanje, pravednost biva ugušena, a radost susreta s Bogom onemogućena. Pravednost se ne svodi samo na donošenje zakona, već na prepoznavanje i djelovanje prema stvarnim potrebama i nepravdama u društvu. Dužni smo onima koji nemaju kruha ni haljine, koji su izrabljivani ili nezaštićeni.

Obratiti se, što je zov došašća, znači promijeniti smjer – od okrenutosti prema sebi prema otvorenosti prema drugima. Od uzimanja prema davanju. To je

put prema susretu s Bogom, koji nam se daruje. Božji dolazak među nas pokazuje nemoguće ali istinito: da smo Bogu važniji od Njega samoga. On ne dolazi da nas osudi, nego *hita da nas spasi*, da se u ljubavi za nas daruje.

Darovati je glagol ljubavi. Ljubav ima svoj red – ona počinje s pravednošću. Ljubav bez pravednosti je himba, a pravednost bez ljubavi nema snagu.

Braće i sestre, vrijeme pripreme za Božić, čežnje za Božjom toplinom i ljubavlju, usmjerava nas prema nutrini i prema potrebama drugih. U ovom milosnom vremenu pozvani smo očistiti svoje srce, otvoriti ga prema onima koji su u potrebi. Stoga, neka ova Nedjelja Caritasa – Ljubavi – bude poticaj za darivanje koje nas vodi prema pravom susretu s Bogom – izvorom prave radosti. U toj radosti darivanje postaje ne samo čin ljubavi, već put prema unutarnjoj preobrazbi. Pravednost i ljubav pozivaju na konkretan dar za najpotrebitije, što postaje put osobnog i društvenog ozdravljenja. Da bi se osjećao dobro, radosno, čovjek mora darivati.

Zahvalni, u ime malenih, za svaki čin ljubavi, želimo vam sretno putovanje prema Božiću!

✠ Bože Radoš, v. r.
varaždinski biskup
predsjednik Hrvatskog Caritasa

PORUKA KOMISIJE HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE »IUSTITIA ET PAX« ZA PREDSEDNIČKE IZBORE 2024.

Izaći na izbore – čin je političke odgovornosti i skrbi za opće dobro

1. Političko djelovanje, kao oblik neposredne skrbi za opće dobro, prijeko je potrebno i časno služenje u zajednici. Stoga, u prigodi predsjedničkih izbora, koji će se održati 29. prosinca ove godine, želimo podijeliti odgovornost trenutka s građanima Republike Hrvatske te članove Božjega naroda, kao i sve ljude dobre volje, potaknuti, prije svega, na izlazak na izbore. Želimo podsjetiti kako tim činom iskazujemo da svjesno i savjesno preuzimamo odgovornost za opće dobro hrvatskoga društva. A donošenjem odgovorne i razborite odluke davanjem svojega glasa određenom predsjedničkom kandidatu, istodobno izražavamo i svoje povjerenje i očekivanja od osobe koja će u sljedećih pet godina obnašati odgovornu službu predsjednika Republike. Ovom porukom, kao Komisija Hrvatske biskupske konferencije koja je pozvana u svjetlu socijalnog nauka Crkve promicati pravdu i mir (*iustitia et pax*), želimo stoga samo istaknuti nekoliko temeljnih polazišta koja

mogu pripomoći katoličkim vjernicima, a i svim ljudima dobre volje, u zauzimanju vlastita stava o predsjedničkim kandidatima, poštujući pri tome izbor svakoga glasača u skladu s njegovom osobnom savjesti.

2. Promišljajući u svjetlu socijalnog nauka Crkve koji ističe smjernice za prosudbu političkog djelovanja, naša je iskrena želja i poruka da osoba koja će obnašati službu predsjednika ili predsjednice Republike dosljedno djeluje u skladu s ovlastima propisanim Ustavom i zakonom te bude znak i jamac stabilnosti društva. Predsjednik Republike Hrvatske jest, prije svega, predsjednik svih građana te se očekuje da u obnašanju svojih dužnosti i ovlasti bdije nad sigurnošću građana te istupa u javnosti kada se radi o obrani temeljnih ustavnih načela zemlje. U tom smislu očekujemo da predsjednik ili predsjednica poštuje političku i svjetonazorsku različitost te upozorava kada se ona u društvu ne poštuje ili se omalovažavaju vjerska prava i osjećaji. Važno je

stoga da osoba koja obnaša službu predsjednika nije stranački i svjetonazorski opredijeljena te da suradnički i savjetodavno surađuje s vladom u promicanju općeg dobra i međunarodnog ugleda Republike Hrvatske na dobrobit svih njezinih građana. Dostojanstvo službe predsjednika Republike zahtijeva da svojim primjerom promiče visoku razinu političke kulture te bude nositelj smirivanja društvenih napetosti i promicatelj političkog dijaloga. Drugim riječima, iako su ovlasti predsjednika Republike većinom reprezentativne, kao vjernici očekujemo od predsjednika ili predsjednice da bude moralan korektiv i svojevrсна *savjest* društva, promicatelj pravne države, vladavine prava i jednakosti svih građana u pravima i dužnostima, a osobito da primjerom prednjači u zauzimanju za siromašne i marginalizirane.

3. Kao vjernici i građani pozvani smo stoga poduprijeti programe onih predsjedničkih kandidata koji promiču kulturu života, zauzimaju se za dostojanstvo žene i majke, djece i starijih osoba, štite obitelj utemeljenu na braku kao zajednici muškarca i žene, dosljedno poštuju vjersku slobodu, slobodan izbor vjerskog odgoja i pravo na priziv savjesti protiv zakona koji prisiljava na djelovanje protivno zahtjevima moralnoga reda koji štiti ljudski život od začeca do naravne smrti. Nema dvojbe kako se od osobe na čelu hrvatske države očekuje da voli i poštuje svoj narod. Očekujemo da svojim primjerom pokazuje zdravo domoljublje i da to pokazuje na način da se zauzima i bori za dobrobit i legitimne interese svih hrvatskih građana. Očekujemo također da Hrvate, koji žive u dijaspori, a posebice u Bosni i Hercegovini, gdje su oni jedan od tri konstitutivna naroda, poštuje i smatra važnim čimbenikom u ostvarivanju dobrih međunarodnih odnosa te da se zauzima za njihova nacionalna, politička i kulturalna prava u zemljama u kojima žive. Papa Franjo u enciklici *Fratelli tutti* istaknuo je kako najveća briga političara ne smije biti opadanje popularnosti u anketama. Političar je »tvorac, graditelj s ambicioznim ciljevima, resi ga realističan i pragmatičan pogled, koji se izdiže izvan granica njegove zemlje« (br. 188).

4. Pozivamo vjernike i druge građane da ne podlegnu napasti ravnodušnosti i malodušja koje se nerijetko očituje tijekom izbora. Jer, ne izlazeći na glasovanje, mi drugima prepuštamo da odlučuju u naše ime o

budućnosti hrvatskoga naroda i svih građana Republike Hrvatske. Želimo stoga podsjetiti da je Gospodin Isus naučavao kako je u ljubavi prema Bogu i bližnjemu sadržan sav Zakon (usp. Mt 22,36-40). Papa Benedikt XVI., u socijalnoj enciklici *Caritas in veritate* (*Ljubav u istini*), utemeljeno je obrazložio da je ljubav ne samo načelo odnosa u osobnom i obiteljskom životu, nego i u društvenim, ekonomskim i političkim odnosima (usp. br. 2). Nastavljajući na misao pape Benedikta XVI., papa Franjo u socijalnoj enciklici *Laudato si* naglašava da su u duhu Isusova naučavanja svi vjernici pozvani prepoznati da se ljubav, puna malih gesta uzajamne brige, ne odnosi samo na privatni, nego i na civilni i politički život, i očituje se u svim djelovanjima kojima se nastoji graditi bolji svijet (usp. br. 231). »Zato se ljubav ne izražava samo u intimnim i bliskim odnosima nego i u društvenim, gospodarskim i političkim odnosima. Preduvjet za tu političku ljubav (*politica caritas*) jest razvijen društveni osjećaj koji nadilazi svaki individualistički mentalitet« (papa Franjo, *Fratelli tutti*, br. 181-182).

U duhu te političke ljubavi i zauzetosti za promicanje općeg dobra, pozivamo sve vjernike, i ljude dobre volje, da se dobro informiraju o programima predsjedničkih kandidata te da izađu na izbore i svoj glas i povjerenje daju onoj osobi za koju po savjesti smatraju da najbolje odgovara zahtjevima njihova osobnog uvjerenja da će ovu časnu službu obnašati na dobrobit svih građana Republike Hrvatske. Očekujemo i da će predsjednički kandidati u predizbornoj kampanji čuvati svoje i tuđe dostojanstvo te primjerenim i časnim postupanjem prema političkim suparnicima očitovati svoju prikladnost za obnašanje ove odgovorne državničke službe.

Pozivamo katoličke vjernike neka se utječu zagovoru One, koju vjekovima nazivamo hrvatskom *Odvjetnicom i Majkom*, te neka s pouzdanjem u Božje čovjekoljublje, očitovano u Isusovu rođenju, mole za slogu i napredak naše Domovine.

Zagreb, 19. prosinca 2024.

✠ Đuro Hranić
đakovačko-osječki nadbiskup
predsjednik Komisije HBK-a »Iustitia et pax«

PRIOPĆENJA

PRIOPĆENJE SA 69. ZASJEDANJA SABORA HBK-A

Zagreb, 12. – 14. studenoga 2024.

Plenarno 69. zasjedanje Sabora Hrvatske biskupske konferencije (HBK) održano je od 12. do 14. studenoga 2024. godine u sjedištu HBK-a u Zagrebu, pod predsjedanjem zagrebačkog nadbiskupa Dražena Kutleše. Na početku zasjedanja sudjelovali su kardinal Josip Bozanić i apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj nadbiskup Giorgio Lingua, koji je srdačno pozdravio sve nazočne. Među gostima su bili delegat Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine banjolučki biskup Željko Majić, srijemski biskup Fabijan Svalina, subotički biskup Ferenc Fazekas te dvojica imenovanih biskupa, gospićko-senjski mons. Marko Medo i kotorski mons. Mladen Vukšić.

Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije nadbiskup Kutleša, pozdravljajući nazočne članove HBK-a i goste, izrazio je dobrodošlicu u zajedništvo biskupskog zbora te je uputio čestitke dvojici novomenovanih biskupa, zaželjevi im plodonosan rad na slavu Božju i na dobro povjerenih im duša. U najavi tema zasjedanja, nadbiskup Kutleša izrazio je radost zbog skorašnje beatifikacije fra Alojzija Palića, novog blaženika iz hrvatskoga naroda.

Nakon usvajanja zapisnika s izvanrednog zasjedanja održanog u lipnju, pomoćni biskup đakovačko-osječki Ivan Ćurić prikazao je tijek i glavne naglaske završnog dokumenta s drugog zasjedanja 16. skupštine Biskupske sinode posvećene sinodalnosti u Crkvi, na kojoj je sudjelovao kao izaslanik Hrvatske biskupske konferencije. Posebno je naglasio važnost proučavanja sinodskih dokumenata i primjene sinodskih smjernica na svim razinama crkvenog života.

Na zasjedanju su biskupi posvetili posebnu pozornost najnovijoj enciklici pape Franje *Dilexit nos* (*On koji nas uzljubi*), koja pruža dublje razumijevanje »ljudske

i božanske ljubavi Srca Isusa Krista«. Predstavljeni su glavni naglasci enciklike i njezin bogat sadržaj, uz poticaj da pobožnost prema Presvetom Srcu Isusovu zaživi obnovljenom snagom u našem narodu. U tom duhu, na Svetkovinu Presvetog Srca Isusova (27. lipnja) u Jubilarnoj 2025. godini, hrvatski će biskupi posvetiti narod i domovinu Presvetom Srcu Isusovu.

Na temelju odluka donesenih na ovogodišnjem proljetnom zasjedanju, formiran je tim stručnjaka koji je osmislio edukativan program o javnom nastupanju u medijima, namijenjen bogoslovima, đakonima, svećenicima te redovnicama i redovnicima. Istaknuto je kako bi formacija na području medijske pismenosti trebala započeti još u bogoslovnim sjemeništima i na teološkim učilištima. Program će se prvo primijeniti u sklopu đakonske pastoralne godine. Pripremu programa izradio je tim stručnjaka s Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta.

Na zasjedanju se raspravljalo i o aktivnostima Hrvatskoga Caritasa u pružanju pomoći potrebitima. Posebno je naglašena vrlo uspješna humanitarna akcija Hrvatskog Caritasa pokrenuta za pomoć stradalima u poplavama koje su pogodile Bosnu i Hercegovinu u početku listopada. Nakon što je HBK putem Hrvatskog Caritasa uputio žurnu pomoć u iznosu od 100 000 eura, odaziv vjernika iz Hrvatske bio je vrlo velik te je prikupljeno oko 800 000 eura. Ta je akcija još jednom potvrdila velikodušnost i solidarnost hrvatskih vjernika prema ljudima u potrebi.

U osvrtu na tijek aktualnoga trogodišnjeg ciklusa obiteljskog pastorala, posvećenog obiteljima osoba s invaliditetom, istaknuto je kako se već uočavaju određeni rezultati. S ciljem unapređenja pastorala osoba s invaliditetom, predloženi su konkretni koraci, poput inicijative za uklanjanje arhitektonskih prepreka u i oko

bogoslužnih te pastoralnih objekata, kao i njihovu prilagodbu prema načelima univerzalnog dizajna. Naglašena je i prijevka potreba osposobljavanja pastoralnih djelatnika i suradnika za rad s osobama s invaliditetom, a to je potrebno uključiti u početnu i trajnu formaciju u crkvenim odgojno-obrazovnim ustanovama, uključujući i volontere. Istaknuta je također potreba za teološkom refleksijom o invaliditetu i pastoralnom pristupu osobama s invaliditetom te za njihovim aktivnim sudjelovanjem u pastoralnom životu Crkve.

Biskupi su upoznati s pripremama za proslavu Svete godine 2025. i obilježavanja 1100. obljetnice splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava. U tijeku je priprema zajedničkog Pastirskog pisma biskupa Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u povodu ovog jubileja, čije je objavljivanje planirano početkom došašća ove godine. Predviđeno je da će međunarodni znanstveni skup s naslovom *Počeci kraljevstva. Splitski crkveni sabori, Tomislav i njegovo doba o 1100. obljetnici* biti održan od 8. do 10. svibnja 2025. godine u Splitu. Prijavljena su 44 sudionika, sveučilišna profesora i znanstvenika, iz devet zemalja. Nacionalni katehetski ured HBK-a pripremio je priručnik za državno natjecanje iz vjeronauka za školsku godinu 2024./2025., posvećen nacionalnom jubileju 1100. obljetnice splitskih crkvenih sabora. Biskupima je također predstavljen dosadašnji tijek priprema za nacionalno jubilarno hodočašće u Rim, planirano od 5. do 12. listopada 2025. godine.

Na zasjedanju su donesene i neke odluke o službama i imenovanjima u tijelima Hrvatske biskupske konferencije (HBK). Za novog predsjednika Biskupske komisije za ekumenizam i Odbora za odnose sa Židovima i muslimanima imenovan je bjelovarsko-križevački

biskup Vjekoslav Huzjak. Dubrovački biskup Roko Glasnović imenovan je predsjednikom Vijeća HBK-a za katolički odgoj i obrazovanje, a požeški biskup Ivo Martinović predsjednikom Vijeća za život i obitelj.

Predsjednici pojedinih komisija, vijeća i odbora HBK-a podnijeli su izvješća o radu od proteklog zasjedanja.

Dogovoren je i kalendar događanja za iduću, 2025. godinu. Zajedničko zasjedanje HBK-a i BK BiH održat će se u Zagrebu 20. siječnja, a izvanredno zasjedanje HBK-a bit će 21. siječnja. Katehetsko-pastoralni kolokvij za svećenike održat će se od 25. do 26. veljače. Plenarno, 70. zasjedanje Sabora HBK-a predviđeno je od 28. do 30. travnja. Komemoracija žrtava Bleiburške tragedije i hrvatskog križnog puta održat će se 17. svibnja. Članovi HBK-a susrest će se s članovima Hrvatske redovničke konferencije 2. lipnja, a izvanredno zasjedanje HBK-a održat će se 3. lipnja. Jubilarno nacionalno hodočašće u Rim planirano je za razdoblje od 5. do 12. listopada, dok će jesensko redovito, 71. zasjedanje HBK-a biti održano od 21. do 23. listopada.

Na kraju prvoga dana zasjedanja, biskupi su slavili misno slavlje u Bogoslužnom prostoru bl. Alojzija Stepinca na zagrebačkom Kaptolu, koje je predvodio apostolski nuncij u Saveznoj Republici Njemačkoj, nadbiskup Nikola Eterović. Na kraju mise, predsjednik HBK-a nadbiskup Kutleša je u ime svih biskupa čestitao predvoditelju slavlja 25. obljetnicu biskupskog službenja. Potom je uslijedilo predstavljanje knjige nadbiskupa Eterovića, *Tiha moć*. Diplomacija Svete Stolice, u dvorani Vijenac Nadbiskupijskog pastoralnog instituta, kojem su nazočili svi članovi HBK-a.

Tajništvo HBK-a

PRIOPĆENJE KOMISIJE HBK-A »IUSTITIA ET PAX« U POVODU NAJAVE UVOĐENJA RODNIH STUDIJA NA FILOZOFSKOM FAKULTETU SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Neprihvatljivost ideologije roda i rodni teorija u svrhu zaštite dostojanstva ljudske osobe

Najava uvođenja Rodnih studija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu izazvala je različite reakcije i podjele u hrvatskom društvu. Osluškujući glas vjerničkog puka, ali i ljudi dobre volje, kao Komisija Hrvatske biskupske konferencije koja ima zadaću promicati pravednost i mir, osjećamo potrebu iznijeti kršćanski stav i istodobno izraziti svoju zabrinutost zbog najave uvođenja takvih studija. Slobodni od svih ideoloških i političkih rasprava, ne zadirući u akademske slobode

i pravo pojedinih sveučilišta i fakulteta na znanstveno i akademsko istraživanje u skladu sa zakonitom autonomijom znanosti te u njihovo pravo na osnivanje različitih studijskih programa, ovim priopćenjem samo želimo pridonijeti većoj jasnoći i istaknuti neke vidove rodne teorije koji mogu dugoročno štetiti hrvatskom društvu. Pri tome, želimo istaknuti kako se Hrvatski sabor obvezao u Interpretativnoj izjavi u povodu ratifikacije Istambulske konvencije da »odredbe Konvencije

ne sadrže obvezu uvođenja rodne ideologije u hrvatski pravni i obrazovni sustav ni obvezu promjene ustavne definicije braka«.

Želimo podsjetiti i na Izjavu o Istambulskoj konvenciji Znanstvenog vijeća za obrazovanje i školstvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti koju su 2017. uputili čelnicima i državnim tijelima Republike Hrvatske te zainteresiranoj javnosti. U njoj se jasno ističe da u hrvatski obrazovni sustav »ne treba unositi zasade bilo kakve partikularne ideologije, pa ni rodne. Hrvatski se odgojno-obrazovni sustav temelji na hrvatskoj i srednjoeuropskoj obrazovnoj tradiciji, čime se čuva identitet hrvatskoga naroda, zemlje i kulture, te na prihvaćanju i primjeni znanstveno potvrđenih dosega znanosti«. Izjava ističe važnost kontinuiranoga kritičkoga promišljanja i prihvaćanja novih spoznaja koje ulaze u sadržaje obrazovanja, a koji trebaju »biti prihvatljivi za svih pola milijuna djece i mladih u obrazovnome sustavu te njihove roditelje koji imaju prirodno pravo odgajati djecu u vlastitom svjetonazoru. Istambulskom konvencijom djeci i mladima nametnuto bi se 'rodno neutralan' odgoj, što je posve neprihvatljivo s gledišta slobode odgoja, jer pojam roda u Istambulskoj konvenciji definira se isključivo 'ponašanjima, aktivnostima, ulogama', a izostavlja se spol kao prirodna konstanta i ontološka danost«.

Nametanje rodne ideologije

Papa Franjo je u više prigoda izrazio zabrinutost zbog promicanja rodne ideologije te istaknuo da je ona jedna od najvećih opasnosti današnjeg vremena. U govoru sudionicima znanstvenog skupa *Muškarac – žena, slika Božja. Za jednu antropologiju zvanja* (1. ožujka 2024.), pozvao je da se provedu studije o ovoj strašnoj ideologiji našeg vremena koja poništava razlike i čini sve jednakima. Upozorio je da je poništavanje razlika zapravo poništavanje čovječanstva te istaknuo da naše postojanje u svijetu nije puki plod slučajnosti, nego smo dio plana Božje ljubavi. Pozvani smo izaći iz izolacije samoreferentnoga ega i ostvariti Božji plan ljubavi za sebe i za druge.

O rodnoj ideologiji osobito je progovorila Deklaracija *Dignitas infinita o ljudskom dostojanstvu* Dikasterija za nauk vjere (8. travnja 2024.). Deklaracija jasno ističe da Crkva poštuje i prihvaća svaku osobu u njezinu dostojanstvu, bez obzira na njezinu seksualnu sklonost, te da treba izbjegavati svaki znak nepravdne diskriminacije, posebice bilo koji oblik agresije i nasilja (usp. br. 55). Međutim, naglašeno je da za Crkvu nije prihvatljiva ideološka kolonizacija koja nameće neka nova prava, nedosljedna u odnosu na izvorno definirana prava u *Općoj deklaraciji o ljudskim pravima* Ujedinjenih naroda i koja

nisu uvijek prihvatljiva. Rodna ideologija je stoga vrlo opasna, jer zahtjevom da svi budu jednaki briše razlike među ljudima (usp. br. 56). Primjenjivati ljudska prava na način da se potpuno uklanja demokratski pristup i vladajući osjećaj za javni moral i ispravnost stvari, zapravo je određen oblik nasilja.

O znanstvenoj dosljednosti rodnih teorija, o njihovoj prihvatljivosti te koristi i šteti, vode se danas mnoge rasprave u akademskoj zajednici. Crkva pritom postojano podsjeća »da je ljudski život, u svim svojim sastavnicama, tjelesnim i duhovnim, Božji dar, koji treba prihvatiti sa zahvalnošću i koji treba staviti u službu dobra. Htjeti raspolagati samim sobom, kako to propisuje *rodna* teorija, bez obzira na ovu temeljnu istinu ljudskog života kao dara, ne znači ništa drugo nego pokleknuti pred drevnom kušnjom ljudskog bića koje postaje bogom i tako ulazi u natjecanje s pravim Bogom ljubavi, kojeg nam objavljuje Evanđelje« (br. 57). Potpuno neprihvatljivima smatra one rodne teorije koje žele zanjekati najveću moguću razliku između živih bića: onu spolnu. Ova temeljna razlika, »ne samo da je najveća zamisliva, već je najljepša i najsnažnija: ona postiže, u paru muškarac–žena, najdivniju uzajamnost i stoga je izvor čuda koje nas ne prestaje iznenađivati: dolaska novih ljudi na svijet« (br. 58).

Ističući štetnost rodne ideologije, Deklaracija naglašava kako ideologija »zamišlja društvo bez razlika između spolova, čime dokida sâm antropološki temelj obitelji. Stoga postaje neprihvatljivo da se neke od tih ideologija, koje teže odgovoriti na određene, katkad neshvatljive težnje, nastoje nametnuti kao neko jednodimenzionalno mišljenje koje određuje također kako treba odgajati djecu. Ne smije se zaboraviti da se biološki spol (*sex*) i društveno-kulturna uloga spola (*gender*) mogu razlučiti, ali ne i odijeliti. Stoga se mora odbaciti sve one pokušaje koji zamagljuje upućivanje na neuklonjivu spolnu razliku između muškarca i žene: ne možemo odvojiti ono što je muško i ono što je žensko iz Božjeg djela stvaranja, koje prethodi svim našim odlukama i iskustvima, i gdje postoje biološki elementi koje je nemoguće ignorirati. Svaki čovjek, tek kada može prepoznati i prihvatiti tu različitost uzajamnosti, postaje sposoban u potpunosti otkriti sebe, svoje dostojanstvo i svoj identitet« (br. 59). Zanimljivo je uočiti da upravo oni koji se pozivaju na uvažavanje različitosti, one koji su od njih stvarno različiti ne priznaju ili ih uopće ne vide.

Pitanje roda i problem ideologizacije znanosti

Crkva je tijekom povijesti utemeljila mnoga sveučilišta i fakultete njegujući znanost i promičući duh akademskih sloboda. U tom duhu i izjava *Muško i žensko stvori ih. Za put dijaloga o pitanju roda u odgoju* Kongregacije

za katolički odgoj (2. veljače 2019.), ističe da se u pristupu pitanju rodne teorije nužno mora imati na umu razliku između *ideologije roda*, s jedne strane, i različitih istraživanja o *rodu* koja su poduzele znanosti o čovjeku, s druge strane (usp. br. 6). Dok se ideologije nastoje nametnuti kao kakvo jednoulje zatvoreno bilo kakvom znanstvenom dijalogu, znanstveno utemeljena istraživanja o *rodu nastoje dublje istražiti način na koji se spolna razlika između muškaraca i žena živi u različitosti kultura* (usp. br. 6). I sâm papa Franjo, govoreći o rodu, upućuje na to »da na oblikovanje našeg bića, bilo muškog bilo ženskog, nemaju utjecaj samo biološki ili genetski čimbenici, nego također mnogi elementi vezani uz temperament, obiteljsku povijest, kulturu, proživljena iskustva, stečeno obrazovanje« (Franjo, *Amoris Laetitia*, br. 286), kao i druge okolnosti koje iziskuju napor prilagodbe.

Spomenuta Izjava Kongregacije za katolički odgoj jasno ističe kako su znanstvena istraživanja roda pripomogla tomu da nastupe i pozitivne promjene, poput borbe protiv svih izraza nepravedne diskriminacije i podređenog stanja žena, zalaganja za jednako dostojanstvo muškaraca i žena, želje za uspostavljanjem odgoja koji će poštovati dostojanstvo svake ljudske osobe u njezinoj posebnosti i različitosti, kako nitko ne bi zbog svojih uvjerenja i osobnih uvjetovanosti bio izložen nasilju i diskriminaciji, potom u boljem razumijevanju vrijednosti ženskosti koje su proizašle iz istraživanja o rodu, osobito njezina »sposobnost za drugoga« i razumijevanje stvarnosti na jedinstven način te način kako u radu ostvaruje oblik »čuvstvenoga, kulturnoga i duhovnog majčinstva«, koje je od neprocjenjive vrijednosti (usp. br. 15-18).

Već iz ovoga je vidljivo da Crkva nije zatvorena znanstvenom istraživanju roda i otvorena je plodnom dijalogu sa znanostima o čovjeku, ali je isto tako svjesna da se danas nerijetko u ime »znanstvenosti« promiče i svjetonazor koji uzdiže čovjekovu apsolutnu autonomiju, odnosno samoodređujuću slobodu koja vodi u besplodan subjektivizam i individualizam. Promicanjem shvaćanja roda koji je odvojen od spola, što dovodi do mnoštva rodnih identiteta kao samodrživljava sebe, nameće se nova antropologija koja nema svoje znanstveno utemeljenje, nego poprima ideološka obilježja. Isticanjem da muški i ženski rod više nije utemeljen na biološkom spolu, nego se razvija unutar određenoga društvenog konteksta te kao takav podliježe različitim socijalnim i drugim utjecajima, te da dva roda, muški i ženski, nisu čovjeku prirodno urođena nego su mu na neki način nametnuti, dolazi do istinskog odmaka od antropološki utemeljenog poimanja braka kao naravne zajednice muškarca i žene.

Gledajući iz kršćanske perspektive, ne mogu se prihvatiti tvrdnje onih koji smatraju da je *rodni identitet* plod isključivo kulturnih čimbenika, potpuno podložan pojedinačnoj slobodi, ili da se vrijednosti koje izražavaju spolnu različitost ukorijenjene u nekoj kulturi trebaju promatrati isključivo kao *rodni stereotipi* čije je uklanjanje prijeko potrebno kako bi se žene »oslobodilo« od stanja koje ih potlačuje. Papa Franjo upozorio je da takve ideologije zamišljaju društvo bez razlika između spolova i pokreću obrazovne nacrtne i zakonodavna usmjerenja kojima se promiče poimanje osobne samosvijesti i osjećajne bliskosti, a koji su korjenito odcijepljeni od bioloških razlika između muškarca i žene (usp. Franjo, *Amoris Laetitia*, br. 56). Zanimljivi činjenice, samu prirodu stvari, u temelju je svake ideologije. Kršćanska antropologija jasno ističe »da ne možemo odvajati ono što je muško i ono što je žensko iz Božjeg djela stvaranja, koje prethodi svim našim odlukama i iskustvima, i gdje postoje biološki elementi koje je nemoguće ignorirati« (Franjo, *Amoris Laetitia*, br. 286).

Promičući oblike nazovi braka koji niječu ovu temeljnu narav ljudske spolnosti, koja je biološkom, antropološkom, općeljudskom reda, a nalazi izričaj u svim dosadašnjim religijama i kulturama, istinska je promjena samog temelja poimanja braka i obitelji u kojoj se žena kao supruga, majka i odgojiteljica potvrđuje, a ne zarobljava. *Ne poričući pozitivne doprinose koje je dalo znanstveno istraživanje o rodu, vjernici, ali i ljudi dobre volje, pozvani su promicati i podržavati dijalog između vjere i znanosti te ne dopuštati niti upadati u ideologizaciju znanosti. Crkva je pozvana naviještati cjelovitu antropologiju koja je kadra uskladiti sve dimenzije koje čine čovjekov tjelesni, psihički i duhovni identitet, odnosno koja ističe da čovjek, dušom i tijelom jedan, ima vlastitu narav koju je dužan poštovati i kojom se ne može manipulirati.*

Upitnost/neprihvatljivost rodnih studija

Zbog svega dosad rečenoga, s pravom si postavljamo određena pitanja i izražavamo zabrinutost u povodu najave uvođenja Rodnih studija na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Svjesni smo da se između rodnih studija i ideologije roda ne može staviti znak jednakosti, ali kolegiji koji se nalaze u predloženom programu rodnih studija, poput Feministička teorija, Rodna povijest, Feministička metodologija, Queer lingvistika, ipak stvaraju dojam da se (ne)izravno nastoji uvući rodnu ideologiju u obrazovni sustav Republike Hrvatske. S tim u vezi postavljamo određena pitanja.

(1) Pitanje rodne ideologije vrlo je kompleksno jer je ona sama vrlo fluidna i ima mnogo podvrsta i smjerova. Povijesno gledano, na njezino oblikovanje

utjecalo je mnogo čimbenika i različite ideologije, a među njima značajnu ulogu ima i marksistički feminizam na koji se upravo oslanjaju rodni studiji koje se želi kod nas uvesti. Prema toj teoriji, ženu ne čini spol nego društveno okruženje te je žena u svojoj ulozi u obitelji zarobljena i potlačena. Stoga se s pravom nameću određene sumnje i pitanje treba li nam nakon iskustva komunističkog režima ponovno uvođenje neomarksističkih ideja u hrvatsko društvo?

(2) Dosadašnje iskustvo u drugim državama jasno pokazuje kako rodni studiji često promiču koncept rodne ideologije prema kojoj spola uopće nema. Svatko, jer je »slobodan čovjek« može samovoljno izabrati svoj spol, spolnu orijentaciju, rodni identitet i rodni izražaj. Papa Franjo je jasno istaknuo da brišući razlike između spola i roda, zapravo se niječe njihova važnost, te poziv na nediskriminaciju zapravo skriva ideologiju koja niječe naravnu razliku i uzajamnost muškarca i žene. Različitost među ljudima, međutim, ne predstavlja diskriminaciju. Brisanje razlike između spola i roda istodobno rađa individualistički mentalitet koji ne razlikuje istinsku slobodu od shvaćanja prema kojemu svatko može činiti što ga je volja i da je sve dopušteno (usp. Franjo, *Amoris Laetitia*, br. 34). Ovakvo ideologizirano shvaćanje čovjeka zapravo nužno vodi u ideologizirano shvaćanje roda, a što za posljedicu ima otvoreno nijekanje smisla i značenja spola i spolne različitosti u oblikovanju osobnog identiteta pojedinca. Stoga se prijeko potrebno treba pitati hoće li predložen Rodni studiji promicati znanstveno istraživanje o rodu ili ideologizaciju roda i rodni teorija.

(3) Zanimljivo je primijetiti da u vremenu kada sve veći broj zemalja Europske unije, ali i pojedine države i sveučilišta u Sjedinjenim Američkim Državama, dokađaju rodne studije, naša akademska zajednica pokušava ih uvoditi. Smatramo, stoga, da je dobro promotriti i iskustva drugih država i društava te uočiti posljedice uvođenja takvih studija. Svjedoci smo da danas sve veći broj država ne samo da ukida takve studije kao neznanstvene, već uvode i zabranu hormonske i kirurške intervencije, odnosno promjene spola prije navršene 18. godine života, ističući pritom zablude rodne ideologije te se okreću »terapiji razgovora«.

(4) Nije nevažno ni pitanje gdje će se po završetku studija zaposliti polaznici tih studija. Može se očekivati da će oni biti egzistencijalno zainteresirani za širenje rodne ideologije pa se pitamo jesu li oni potrebni hrvatskom društvu. Vrijedno je naglasiti da i zakonodavac ima pravo, čak i dužnost, ograničiti i zabraniti studijske programe na javnim sveučilištima koji nisu u skladu s uvjerenjima većine građana, ili umjesto znanstvene misije promiču ideološki aktivizam.

Poštujući vrijednost i dostojanstvo svake osobe, ne smijemo zaboraviti podsjetiti da je dužnost svake vlasti, u zakonom predviđenoj proceduri, poštivati ljudska prava, ali i onemogućiti ideološki aktivizam, isključivost i teror postavki koje niječu ne samo Božju istinu, nego i evolucijske činjenice. Teror manjine nad većinom ne smije voditi nijekanju temeljnih civilizacijskih postavki i profaniranju ljudske osobe, svodeći je na kategorije/identitete nepoznate zdravom razumu. Produbljivanje ideoloških sukoba ne pridonosi razvoju hrvatskog društva, nego rađa izvore novih zala čije će neslućene posljedice, kao golem teret, na svojim leđima nositi naraštaji koje dolaze. Promicanje ideologije u pitanje dovodi temeljne postavke opstojnosti i budućnosti naraštajâ hrvatskoga društva koji dolaze i koji imaju zadaću očuvati vlastiti identitet u vremenu za mlade zbunjujućih, neprirodnih i održivosti ljudske civilizacije protivnih tumačenja. Može se reći da je Bog stvorio slobodu, ali je grijeh našeg doba što smo tu slobodu odvojili od istine koja nas jedina čini slobodnima (usp. Iv 8,32).

Pozivamo sve odgovorne u državi i društvu da i u okviru kritične demografske slike hrvatskoga naroda promisle je li potrebno ili pogubno uvoditi rodne studije u visokoobrazovni sustav Republike Hrvatske, te o dalekosežnim posljedicama koje takvi studiji mogu imati na odgoj djece i mladih, te općenito za daljnji razvoj općega dobra hrvatskoga društva.

U Zagrebu 10. srpnja 2024.

✠ Đuro Hranić
nadbiskup đakovačko-osječki
predsjednik Komisije HBK-a *Iustitia et pax*

PRIOPĆENJE SA SASTANKA PREDSTAVNIKA HBK-A I VLADE RH

Nastavljen kvalitetan dijalog Vlade i HBK-a o temama važnim za hrvatsko društvo

Zagreb, 10. prosinca 2024.

Predsjednik Vlade Andrej Plenković i članovi Vlade održali su 10. prosinca 2024. godine redoviti sastanak s članovima Stalnog vijeća Hrvatske biskupske konferencije, u Banskim dvorima u Zagrebu.

Na sastanku izraženo je zadovoljstvo kvalitetnim odnosima Vlade i Katoličke Crkve te je nastavljen konstruktivan dijalog Vlade i Hrvatske biskupske konferencije o zajedničkim temama.

Raspravljene su daljnje aktivnosti u pogledu dovršenja procesa obnove sakralnih objekata nakon potresa, koja se odvija ubrzanom dinamikom uz osigurana sredstva iz državnog proračuna i Fonda solidarnosti EU-a.

Predstavljene su i nove mjere Vlade usmjerene na zaustavljanje negativnih demografskih trendova i jačanje obitelji kao jezgre hrvatskoga društva, kao i druge aktivnosti koje se poduzimaju za podizanje životnog standarda građana, ekonomsko osamostaljivanje mladih i priuštvost stanovanja.

Razmotrena je i tema unaprjeđenja okvira za djelovanje katoličkih odgojno-obrazovnih ustanova u Republici Hrvatskoj, kao i rješavanje pitanja financiranja katoličkih škola, u skladu s Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture. U tom pogledu, nastavit će se s izradom provedbenog ugovora o katoličkim odgojno-obrazovnim ustanovama, te je najavljena i inicijativa Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih o donošenju novog zakonskog okvira o osnovnom obrazovanju i srednjem obrazovanju.

Razgovaralo se i o potrebi donošenja provedbenog ugovora o pravnom reguliranju statusa katoličkih zdravstvenih ustanova u RH, poput Specijalne bolnice za psihijatriju i palijativnu skrb *Sveti Rafael* Strmac i slično. Bilo je govora i o pitanju poboljšanja pristupa osobama s invaliditetom sakralnim objektima i grobljima, kao i podršci Vlade aktivnostima obilježavanja 1100. obljetnice hrvatskog kraljevstva i splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava.

Na sastanku su sudjelovali članovi Stalnoga vijeća Hrvatske biskupske konferencije: predsjednik HBK-a mons. Dražen Kutleša, zagrebački nadbiskup i metropolit, mons. Đuro Hranić, đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit, mons. Zdenko Križić, splitsko-makarski nadbiskup i metropolit, mons. Jure Bogdan, vojni ordinarij u RH, mons. Ivica Petanjak, krčki biskup. Uz njih sudjelovali su i mons. Antun Škvorčević, požeški biskup u miru i generalni tajnik HBK-a Krunoslav Novak.

Uz predsjednika Vlade bili su potpredsjednik Vlade i ministar prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine Branko Bačić, potpredsjednik Vlade i ministar poljoprivrede, šumarstva i ribarstva Josip Dabro, ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek, ministar znanosti, obrazovanja i mladih Radovan Fuchs, ministrica zdravstva Irena Hrštic, ministar demografije i useljeništa Ivan Šipić i ravnatelj Ureda Komisije za odnose s vjerskim zajednicama Šime Jerčić.

Tiskovni ured HBK-a

PRIOPĆENJE SA SJEDNICE PODODBORA ZA OSOBE S INVALIDITETOM PRI VIJEĆU HBK-A ZA LAIKE

U kontekstu aktualnoga pastoralnog ciklusa posvećenog osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima, u četvrtak 26. rujna 2024. u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu održana je redovita sjednica Pododbora za osobe s invaliditetom (OSI) koje djeluje pri Vijeću HBK-a za laike.

U nazočnosti mons. Mate Uzinića, predsjednika toga Vijeća, koji je zahvalio svima na zalaganju u tome pastoralnome području, izneseno je što je od prošle sjednice ostvareno s razine Pododbora za OSI i Vijeća za život i obitelj, kao i razine povjerenika za OSI u pojedinim biskupijama. Iznesen je osvrt na edukativnoformativni

susret o temi *Pastoralne inkluzije* koji se održao u početku srpnja u Rijeci. Bilo je govora o modalitetima nastavka rada na katehetskim sadržajima, a za iduće razdoblje promišljalo se o mogućnostima što boljeg implementiranja pastoralnih smjernica dokumenta Dikasterija za laike, obitelj i život *Bezgranična radost*, potom o potrebi nastavka medijske senzibilizacije, obilježavanju Međunarodnog dana OSI uz predstavljanje njihovih umjetničkih ostvarenja, o daljnjim poticajima inkluzije u pastoralu OSI-ja, te o potrebi i mogućnostima proširenja kruga suradnika.

Tiskovni ured HBK-a

PRIOPĆENJE SA SASTANKA KOMISIJE HBK-A »IUSTITIA ET PAX«

Komisija HBK-a »Iustitia et pax« održala je svoj redoviti sastanak pod predsjedanjem đakovačko-osječkog nadbiskupa Đure Hranića, u srijedu 23. listopada 2024. godine u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu. Članovi Komisije osvrnuli su se na dosadašnji rad, te raspravljali o nadolazećem susretu Europske Komisije »Iustitia et pax«, koji će se održati od 28. veljače do 2. ožujka 2025. u Splitu. Na sastanku

je razrađen okviran plan i program susreta, te dogovorene tematske cjeline koje će se obrađivati u predviđenim radionicama. Plenarno predavanje održat će s. Helen Alford, dominikanka, predsjednica Papinske akademije društvenih znanosti iz Vatikana.

Tiskovni ured HBK-a

PRIOPĆENJE SA SASTANKA NAD/BISKUPIJSKIH POVJERENIKA ZA OBITELJSKI PASTORAL I SJEDNICA VIJEĆA HBK-A ZA ŽIVOT I OBITELJ

Sastanak (nad)biskupijskih povjerenika za obiteljski pastoral i sjednica Vijeće HBK-a za život i obitelj održani su u srijedu 6. studenoga 2024. godine u sjedištu HBK-a u Zagrebu, pod predsjedanjem dubrovačkog biskupa mons. Roka Glasnovića.

S ciljem međusobnog upoznavanja, nakon uobičajenih uvodnih točaka dnevnog reda, jutarnji sastanak povjerenika nastavljen je predstavljanjem novoimenovanih povjerenika, a potom i ostalih nazočnih. Voditelj Ureda HBK-a za život i obitelj izvijestio je o stanju izvršenja zaključaka prethodnog sastanka, izdvojio neke aktualnosti te najavio predstojeća događanja. Povjerenici su promišljali o tijeku aktualnog pastoralnog ciklusa posvećenog osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima u kontekstu odluke biskupa da se završni Nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji u Aljmašu, zbog jubilarne godine, odgodi za 2026. godinu. Među ostalim, raspravljali su i o obilježavanju Dana života 2025. godine, nekim prijedlozima poticanja molitve u obiteljima, kao i mogućnostima sudjelovanja hrvatskih obitelji na Jubileju obitelji, djece, djedova i baka te starijih osoba od 31. svibnja do 1. lipnja 2025. u Rimu.

U drugom dijelu sastanka prof. dr. sc. vlč. Josip Šalković povjerenicima je održao izlaganje o temi

Ženidbeni postupci na crkvenome sudu – zrcalo pastorala braka i obitelji, istaknuvši da sve ono dobro što se učini u cilju poboljšanja kvalitete pripreme parova za bračni i obiteljski život, u konačnici će se odraziti u prevenciji rastave brakova, ništavnosti ženidbi i posljedično smanjenju opterećenja ženidbenih sudova. Izlaganje potkrijepljeno konkretnim iskazima sudionika postupaka pred ženidbenim sudovima i konkretnim smjernica, potaknulo je sadržajnu raspravu usmjerenu razvoju priježenidbenog pastorala u skladu s aktualnim crkvenim dokumentima.

U poslijepodnevnom satima, članovi Vijeća su u sklopu svoje sjednice uzeli u obzir prijedloge i zaključke (nad)biskupijskih povjerenika kao podlogu za daljnje planiranje svoga rada, uključujući i prijedloge za sljedeći ciklus obiteljskog pastorala. U kontekstu prevođenja dokumenta *Family Global Compact* koji su 2023. objavili Dikasterij za laike, obitelj i život Svete Stolice te Papinska akademija društvenih znanosti, osobita pozornost posvećena je promišljanju o djelovanju i povezivanju udruga, zajednica i pokreta koji se zauzimaju za život, brak i obitelj u Republici Hrvatskoj.

Tiskovni ured HBK-a

PRIOPĆENJE SA SJEDNICE UPRAVNOG VIJEĆA CENTRA ZA PROMICANJE SOCIJALNOG NAUKA CRKVE HBK-A

Upravno vijeće Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve Hrvatske biskupske konferencije pod predsjedanjem predsjednika Vijeća đakovačko-osječkog nadbiskupa mons. dr. Đure Hranića održalo je sjednicu u petak 8. studenoga 2024. godine, u sjedištu Hrvatske

biskupske konferencije u Zagrebu. Bila je to prva sjednica Vijeća u novome sazivu koji je imenovan na prosljetnom plenarnom zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije u travnju ove godine. Tada su uz potvrđen nov mandat pročelniku Centra prof. dr. sc. Stjepanu

Balobanu u Upravno vijeće Centra ponovno imenovani: prof. dr. sc. Vladimir Dugalić, prof. dr. sc. Gordan Črpić, doc. dr. sc. Marijana Kompes, izv. prof. dr. sc. Silvija Migles, dr. sc. Stjepan Brebrić, dr. sc. Igor Jakobfi, dr. sc. Darko Rapić i mr. sc. Branimir Stanić.

Na početku je nazočne pozdravio predsjednik Vijeća nadbiskup Hranić koji je zahvalio dosadašnjoj tajnici Centra dr. sc. Dubravki Petrović Štefanac na predanom radu te zaželio dobrodošlicu novome tajniku Leonnelu Radinskom. Podnoseći izvješće o radu Centra u proteklome razdoblju, pročelnik dr. Baloban istaknuo je kako je u prošlih pet godina puno toga učinjeno, od organizacije raznih simpozija i Hrvatskoga socijalnog tjedna do objave četiriju knjiga-zbornika, građe za vjeronaučnu olimpijadu i organizacije proslave 25. obljetnice Centra. Pri kraju je priprema zbornika *Promicanje i oživotvorenje socijalnog nauka Crkve u Hrvatskoj* kao rezultat dvodnevno simpozija održanog prigodom proslave 25. obljetnice Centra (23. i 24. studeni 2023.).

Pri završetku je i priprema za tisak knjige *Socijalni nauka Crkve u školi i u župi* koja je pripremljena na temelju građe koju je Centar priredio za vjeronaučnu olimpijadu o temi socijalnog nauka Crkve za školsku godinu 2023./2024. Riječ o knjizi koja je namijenjena ne samo vjeroučiteljima, već i kao pomagalo u pastoralu u župama, te kao materijal koristan općenito za upoznavanje SNC-a u Hrvatskoj.

Sa željom da tema socijalnog nauka Crkve bude što prisutnija u našoj crkvenoj i društvenoj javnosti, spomenuta će knjiga biti podijeljena vjeroučiteljima kao i svim župama u Hrvatskoj i BiH. Od ostalih je aktivnosti dr. Baloban istaknuo sudjelovanje Centra u suorganizaciji stručnog skupa s temom *Doprinos koncepcije pametnih sela dugoročnoj viziji EU za ruralna područja*, ostvarenu u suradnji s LEADER mrežom Hrvatske. Podsjetio je i na dvije radio emisije na HKR-u: *Blago socijalnog nauka Crkve* i *Socijalni govor Crkve*, koje Centar već više od pet godina priređuje u programu Hrvatskoga katoličkog radija uz angažman brojnih suradnika.

Govoreći o planovima za predstojeće razdoblje, pročelnik Baloban je kao središnju aktivnost istaknuo daljnje traženje odgovora na pitanje iz prošlogodišnjega dvodnevno simpozija: Kako dalje promicati socijalni nauka Crkve u Hrvatskoj? U tome smislu jedna od mogućih aktivnosti jest organiziranje susrete s različitim skupinama ljudi na kojima će se promišljati o važnim temama socijalnog nauka Crkve, što je na tragu sličnih događanja iz prvih godina postojanja Centra. Uz to, profesor Baloban najavio je i dokument o opasnosti igara na sreću i kocke u Hrvatskoj, koji će zajedno prirediti Centar i Komisija »Iustitia et pax« HBK-a.

Tiskovni ured HBK-a

PRIOPĆENJE SA SASTANKA ODBORA HBK-A ZA MLADE

Sastanak Odbora za mlade HBK-a održan je u ponedjeljak 15. travnja 2024. godine, pod predsjedanjem šibenskoga biskupa Tomislava Rogića u sjedištu Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu. Na sastanku je sudjelovalo dvadesetak povjerenika za mlade pojedinih nadbiskupija i biskupija te redovničkih zajednica iz Hrvatske i BiH.

Nakon uvodne molitve i prihvaćanja zapisnika s prošle sjednice, predstavljeni su novi članovi Odbora za mlade. Druga točka dnevnog reda bio je *team building* povjerenika za mlade koji će se održati u veljači sljedeće godine u Šibeniku, a na kojem će članovi Odbora raspravljati o gorućim temama u Pastoralu mladih.

Potom su sudionici sastanka upoznati s novostima u organizaciji Susreta hrvatske katoličke mladeži u Požegi te Jubileja za mlade koji će se održati od 28. srpnja do 3. kolovoza 2025. godine u Rimu pod geslom *Hodokašninci nade*. U godini Jubileja povjerenici će poseban naglasak staviti na nacionalni program za mlade koji je usmjeren na posvetu mladeži Presvetom Srcu Isusovu, a

koji su pripremili povjerenici za mlade Splitsko-makarske nadbiskupije i Šibenske biskupije, don Ivan Terze i don Ante Vrcić.

Sljedeća točka dnevnog reda bila je o Završnici katoličke malonogometne lige koja se održava 1. i 2. lipnja 2024. godine u Zagrebačkoj nadbiskupiji. Nastupit će deset ekipa pobjednika biskupijskih liga.

Još jedna od tema o kojoj se raspravljalo na sastanku Odbora bio je nadolazeći Taizé novogodišnji susret, koji se ove godine održava u Tallinu, a na kojem će sudjelovati nekoliko skupina mladih iz Hrvatske.

Na kraju susreta biskup Rogić pozvao je sve povjerenike da se odazovu inicijativi SKAC-a Osijek te sudjeluju na mimohodu u Vukovaru na kojem će mladi, na čelu kolone sjećanja, nositi majice s imenima žrtava Grada Heroja.

Susret je završio zajedničkom molitvom i druženjem.

Tiskovni ured HBK-a

PRIOPĆENJE SA SJEDNICE VIJEĆA HBK-A ZA NAUK VJERE

Redovita sjednica Vijeća HBK-a za nauk vjere pod predsjedanjem sisačkog biskupa mons. dr. Vlade Košića, održana je u srijedu 20. studenoga 2024. godine u sjedištu HBK-a u Zagrebu. Sjednici su, uz predsjednika mons. Košića, nazočili: prof. dr. sc. Željko Tanjić, prof. dr. Tonči Matulić, prof. dr. sc. Mijo Nikić, izv. prof. dr. sc. Richard Pavlić i tajnica izv. prof. dr. s. Valerija Kovač uživo, te prof. dr. sc. Ante Mateljan *online*.

Najveći dio sjednice bio je posvećen završnim raspravama i doradama dokumenta Odgovornost prema zajedničkom domu. Odnos kršćana prema svemu stvorenom, koji će Vijeće objaviti uz Svetkovinu Krista Kralja svega stvorenja. Vijeće, na temelju kršćanskog nauka o stvaranju i suvremenih iskaza crkvenog učiteljstva,

tim dokumentom želi rasvijetliti ulogu i odgovornost koju kršćani imaju u suočavanju s ekološkom krizom na temelju svoga vjerničkog poslanja, koji su pozvani ostvarivati posebice u odnosu prema čovjeku i svemu stvorenomu.

Uz nekoliko aktualnih tema, na sjednici se još posebno raspravljalo o jubilejima koji će se slaviti sljedeće godine i o njihovoj važnosti: o proslavi Svete godine 2025., 1700. obljetnici prvoga Nicejskog sabora i 1100. obljetnici splitskih crkvenih sabora u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava.

Tiskovni ured HBK-a

IMENOVANJA

MONS. MARKO MEDO IMENOVAN GOSPIĆKO-SENJSKIM BISKUPOM

Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj objavila je u ponedjeljak 7. listopada 2024. godine, na spomen-dan Blažene Djevice Marije od Krunice, da je papa Franjo imenovao mons. Marka Medu gospićko-senjskim biskupom.

»Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj ima čast obavijestiti da je sveti otac Franjo imenovao gospićko-senjskim biskupom don Marka Medu, dosadašnjega generalnoga vikara Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj«, navodi se u priopćenju.

Vijest o imenovanju nuncij Giorgio Lingua objavio je u sjedištu Gospićko-senjske biskupije u Gospiću. Istodobno je objavljena u Vatikanu i sjedištu Vojnog ordinarijata u RH u Zagrebu.

Mons. Marko Medo rođen je 10. ožujka 1972. u Strupniću, u općini Livno, u Banjolučkoj biskupiji. Osnovnu školu pohađao je u svom rodnom mjestu Strupniću. Godine 1987. ušao je u sjemenište franjevac trećoredaca glagoljaša u Zagrebu. Od 1987. do 1991. pohađao je Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju u Zagrebu. Vrijeme novicijata, od 1991. do 1992. godine proveo je u franjevačkom samostanu u Zadru. Od 1992. do 1997. studirao je filozofiju i teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2007. stekao je magisterij iz pastoralne teologije na Institutu *Redemptor hominis* pri Papinskom lateranskom sveučilištu u Rimu. Za svećenika je zaređen u zagrebačkoj prvostolnici 27. lipnja 1998. godine.

Od 1998. do 2002. godine bio je župni vikar u Belišću i Kloštru Podravskom. Službe tajnika provincije i odgojitelja sjemeništara, promotora za duhovna zvanja, člana Uprave Provincije franjevaca trećoredaca glagoljaša u Zagrebu obnašao je od 2002. do 2011. godine, kad je imenovan vojnim kapelanom pri vojnoj kapelaniji MORH-a u Zagrebu.

U dva navrata, u razdoblju od šest mjeseci 2013. godine, obnašao je dužnost vojnog kapelana u Afganistanu pri Hrvatskom kontingentu u NATO-ovoj misiji. Od 2014. do 2015. godine, uz službu vojnog kapelana, bio je župnik Župe bl. Alojzija Stepinca i gvardijan Samostana Krista Kralja u Ogulinu. Inkardiniran je 2. studenoga 2015. godine u Vojni ordinarijat u Republici Hrvatskoj. Od 2016. do 2018. godine, uz službu vojnog kapelana, obnašao je službu biskupskog vikara za pastoral pripadnika MORH-a i OSRH.

Generalnim vikarom Vojnog ordinarijata u Republici Hrvatskoj imenovan je 27. ožujka 2018. godine i tu je službu obnašao sve do imenovanja biskupom. Od 2021. do 2023. godine, uz službu generalnog vikara Vojnog ordinarijata u RH, obnašao je službu vojnog kapelana na Hrvatskom vojnom učilištu u Zagrebu.

U Vojnom ordinarijatu bio je član raznih vijeća i službi. U Hrvatskoj biskupskoj konferenciji bio je član Vijeća za pastoral obitelji.

Osim hrvatskog jezika, govori talijanski i služi se engleskim i njemačkim jezikom.

Tiskovni ured HBK-a

VIJESTI

DRUGO ZASJEDANJE BISKUPSKE SINODE O SINODALNOSTI

Drugo zasjedanje XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode održano je u Rimu od 2. do 27. listopada 2024. godine. Zasjedanju su prethodila dva dana duhovne obnove, 30. rujna i 1. listopada u Vatikanu, koju su predvodili dominikanac Timothy Radcliffe i benediktinka majka Ignacija Angelini, koji su predvodili i molitvu tijekom održavanja sinode, zajedno s kamaldoljanom ocem Matteom Ferrarijem, odgovornim za liturgije, i redovnicima iz Camaldolija.

Novost u odnosu na prvo zasjedanje bilo je pokorničko bdijenje koje je 1. listopada 2024. u bazilici sveto-ga Petra predvodio papa Franjo. Bdijenje je bilo moguće pratiti putem vatikanskih medija, a otvoreno je bilo svima, osobito mladima. Tijekom pokorničkog slavlja, ispovijesti i svjedočanstva dijelili su biskupi, redovnici i laici koji su bili pogođeni grijesima počinjenima prema maloljetnicima, migrantima, žrtvama rata i siromaštva, okolišu, starosjediocima, ženama i sinodalnosti. Nakon svake od 10 ispovijesti i svjedočanstava čitanih naglas, slijedila je molitvena prošnja za oprost.

Druga novost bile su četiri teološko-pastoralne tribine otvorene za sve, također i za novinare akreditirane pri Tiskovnom uredu Svete Stolice. Svaka se tribina bavila relevantnom temom s ekleziološkoga gledišta, povezanom sa sadržajem pripremnog dokumenta *Instrumentum laboris*. U njima su sudjelovali teolozi, biskupi te osobe uključene u zasjedanja sinode.

Na zasjedanju je bilo 368 sudionika, od kojih 96 nisu biskupi. Posebnih je gostiju bilo osam, a broj bratskih izaslanika, što je bila još jedna novost, povećan je s 12 na 16. Papa Franjo je dopustio da se njihov broj poveća s obzirom na veliki interes koji su sestrinske Crkve pokazale za ovaj sinodski put. Među sudionicima bila su i dva biskupa iz Kine.

Završni dokument

Završni dokument drugoga zasjedanja Redovne opće skupštine Biskupske sinode, koji je u subotu 26. listopada 2024. godine u cijelosti odobren, prepričava i ponovno ističe iskustvo Crkve između *zajedništva, sudjelovanja, poslanja*, s konkretnim prijedlogom nove vizije koja preokreće potvrđene prakse

Završni dokument o kojem se glasalo, odobren u svih svojih 155 paragrafa, objavljen je i neće postati predmetom Papine poslanice. Sveti Otac je odlučio da ga treba odmah dijeliti kako bi mogao nadahnuti život Crkve. »Sinodski proces ne završava završetkom skupštine, nego uključuje etapu provedbe«, istaknuto je. U dokumentu se posebno mnogo traži od biskupa u pogledu njihove predanosti transparentnosti i odgovornosti dok se – kako je rekao također kardinal Victor Manuel Fernández, prefekt Dikasterija za nauk vjere – radi na tome da se više prostora i više moći dade ženama.

Dvije ključne riječi koje se ističu u tekstu – isprepletene perspektivom i prijedlogom obraćenja – jesu *odnosi* kao način bivanja Crkvom, i *veze* u znaku *razmjene darova* među Crkvama. Upravo su mjesne Crkve u središtu misionarskog obzora, koji je sâm temelj iskustva pluralnosti sinodalnosti. Značajan je i prijedlog iznesen u dokumentu da se osigura da dikasteriji Svete Stolice mogu pokrenuti konzultacije »prije objavljivanja važnih normativnih dokumenata«.

Struktura dokumenta

Završni dokument sastoji se od pet dijelova (11). Prvi dio nosi naslov *Srce sinodalnosti*. Drugi dio *Zajedno na Petrovoj lađi* posvećen je obraćenju u odnosima koji izgrađuju kršćansku zajednicu i daju oblik poslanju prožimanjem poziva, karizmi i službi. Treći dio *Na tvoju Riječ* utvrđuje tri intimno povezane prakse: crkveno razlučivanje, procese donošenja odluka i kulturu transparentnosti, izvještavanja i evaluacijâ. Četvrti dio – *Obilan ribolov* – ocrtava način na koji je moguće na nove načine njegovati razmjenu darova i prožimanje veza koje nas ujedinjuju u Crkvi, u vremenu u kojem se iskustvo ukorijenjenosti na jednome mjestu radikalno mijenja. Peti dio – *I ja šaljem vas* – pomaže pogledati prvi korak koji treba poduzeti: brigu o formaciji svakoga u misijskoj sinodalnosti. Osobito se napominje da je razvoj dokumenta vođen evandeoskim govorom o uskrsnuću.

Uvod dokumenta (1-12) odmah razjašnjava bit sinode kao »obnovljenog iskustva onoga susreta s Uskrsnim koji su učenici iskusili u Cenakulu na uskrsnu večer« (1). »Razmišljajući o Uskrsnome« – stoji

u dokumentu – »vidjeli smo i znakove njegovih rana (...) koje i dalje krvare u tijelima mnoge braće i sestara, također i zbog naših grijeha. Gledanje u Gospodina ne udaljava nas od tragedija povijesti, nego nam otvara oči da bismo prepoznali patnju koja nas okružuje i prodire u nas: lica djece prestravljenih ratom, plač majki, slomljeni snovi mnogih mladih, izbjeglice koje čekaju užasna putovanja, žrtve klimatskih promjena i društvenih nepravdi« (2).

Sinoda se, podsjećajući na *previše ratova* koji su u tijeku, pridružila »ponovnim apelima pape Franje za mir, osuđujući logiku nasilja, mržnje i osvete« (2). Nadalje, sinodski je put izrazito ekumenski – »usmjeren prema punom i vidljivom jedinstvu kršćana« (4) – i »istinski je čin daljnog prihvaćanja Drugoga vatikanskog sabora, produžujući njegovo nadahnuće i ponovno ga pokrećući u današnjem svijetu proročkom snagom« (5). Nije sve bilo lako, prepoznaje se u Dokumentu: »Ne skrivamo da smo osjetili teškoće i otpor prema promjenama, te iskušenje da dopustimo da naše ideje prevladaju nad slušanjem Božje riječi i prakticiranjem razlučivanja« (6).

Prvi dio Dokumenta (13-48) otvara zajedničko razmišljanje o *Crkvi, narodu Božjem, sakramentu jedinstva* (15-20) i o *sakramentalnim korijenima naroda Božjega* (21-27). Točno je da je, upravo »zahvaljujući iskustvu posljednjih godina«, značenje pojmova *sinodalnost* i *sinodski* »bolje i temeljitije shvaćeno i više življeno« (28). »Ti su se pojmovi sve više povezivali sa željom za Crkvom koja je bliža ljudima i koja se više odnosi na njih, koja je dom i Božja obitelj« (28). »Jednostavno i kraće rečeno, može se reći da je sinodalnost put duhovne obnove i strukturne reforme kako bi se Crkva učinila inkluzivnijom i više misionarskom, to jest kako bi bila sposobnija hoditi sa svakim muškarcem i svakom ženom, zračeći svjetlo Kristovo« (28). U svijesti da jedinstvo Crkve nije jednoličnost, »procjena konteksta, kultura i različitosti, te odnosi među njima ključ su rasta sinodske misionarske Crkve« (40), što će se dogoditi ponovnim pokretanjem odnosa, također i s drugim religijskim tradicijama, posebice »radi izgradnje boljega svijeta« i mira (41).

»Zahtjev za Crkvom koja je sposobnija njegovati odnose: s Gospodinom, između muškaraca i žena, u obiteljima, u zajednicama, među svim kršćanima, među društvenim skupinama, među religijama, sa stvorenim svijetom« (50), zapažanje je koje otvara drugi dio dokumenta (49-77). »Nije nedostajalo ni onih koji su dijelili patnju osjećaja isključenosti ili osude« (50). »Da bismo bili sinodska Crkva, potrebno je, dakle, istinsko obraćenje u odnosima. Moramo ponovno naučiti od evanđelja da briga za odnose i veze nije strategija ili oruđe za veću organizacijsku učinkovitost, nego način na koji se Bog Otac objavio u Isusu i po Duhu« (50).

Upravo »česti izrazi boli i patnje žena iz svih regija i kontinenta, kako laika tako i posvećenih osoba, tijekom sinodskog procesa otkrivaju koliko često to ne činimo« (52). Konkretno, »poziv na obnovu odnosa u Gospodinu Isusu odjekuje u pluralizmu konteksta« povezanih »s pluralizmom kultura« s, povremeno, također »znakovi- ma relacijske logike iskrivljene i katkad suprotstavljene onima iz Evanđelja« (53). Poticaj je izravan: »Zla koja pogađaju naš svijet imaju svoj korijen u ovoj dinamici« (54), ali »najradikalnije i najdramatičnije zatvaranje jest ono prema samom ljudskom životu, što dovodi do odbacivanja djece, već od majčine utrobe, i starijih« (54).

»Karizme, poziv i službe za poslanje« (57-67) u središtu su dokumenta koji se usredotočuje na najšire sudjelovanje laikinâ i laikâ. Služba zaređenih osoba je »u službi sklada« (68), a posebice je »biskupska služba« slaganje darova Duha u jedinstvu (69-71). Među različitim pitanjima, istaknuto je da se »konstitutivan odnos biskupa s mjesnom Crkvom danas ne pojavljuje dovoljno jasno u slučaju naslovnih biskupa, primjerice papinskih predstavnika i onih koji služe u Rimskoj kuriji«. Uz biskupa su »prezbiteri i đakoni« (72-73), za »suradnju među zaređenim službenicima unutar sinodske Crkve« (74). Značajno je, dakle, iskustvo »sinodske duhovnosti« (43-48) u sigurnosti da se »u nedostatku duhovne dubine, osobne i zajedničke, sinodalnost svodi na organizacijski cilj« (44). Zbog toga razloga, ističe se, »practiciran u poniznosti, sinodski stil Crkvu može učiniti proročkim glasom u današnjem svijetu« (47).

U trećem dijelu Završnoga dokumenta (79-108) odmah se ističe da smo »u molitvi i bratskom dijalogu prepoznali da su crkveno razlučivanje, briga za procese odlučivanja i zauzetost za polaganje računa o vlastitim djelima i ocjena ishoda donesenih odluka, postupci kojima odgovaramo na Riječ koja nam pokazuje putove poslanja« (79). Konkretno, »te su tri prakse usko isprepletene. Procesi donošenja odluka zahtijevaju crkveno razlučivanje, što zahtijeva slušanje u ozračju povjerenja, koje podržavaju transparentnost i odgovornost. Povjerenje mora biti obostrano: donositelji odluka trebaju znati vjerovati i slušati Božji narod koji, zauzvrat, treba biti sposoban vjerovati onima koji obnašaju vlast« (80). »Crkveno razlučivanje za poslanje« (81-86), u stvarnosti, »nije organizacijska tehnika, nego duhovna praksa koju treba živjeti u vjeri« i »nikada nije potvrda osobnog ili skupnog gledišta, niti se razrješava u jednostavnom zbroju pojedinačnih mišljenja« (82). »Oblikovanje procesa donošenja odluka« (87-94), »transparentnost, izvještavanje, evaluacija« (95-102), »sinodalnost i sudionička tijela« (103-108) središnje su točke prijedloga sadržanih u dokumentu koji proizlaze iz iskustva Sinode.

»U vremenu u kojemu se mijenja iskustvo mjesta u kojima je Crkva ukorijenjena i hodočasti, potrebno

je na nove načine njegovati razmjenu darova i prožimanje veza koje nas spajaju, uz podršku službe biskupa u zajedništvu međusobno i s rimskim biskupom.« To je bit četvrtog dijela dokumenta (109-139). Izrazi »ukorijenjeni« i »hodočasnici« (110-119) podsjećaju nas da se »Crkva ne može razumjeti bez ukorijenjenosti u konkretno područje, u prostor i u vrijeme gdje se oblikuje zajedničko iskustvo susreta s Bogom koji spašava« (110), također s pozornošću na fenomene »ljudske pokretljivosti« (112) i »digitalne kulture« (113).

U toj perspektivi, »zajednički hod na različitim mjestima kao Isusovi učenici u različitosti karizmi i službi, kao i u razmjeni darova među Crkvama, djelotvoran je znak prisutnosti Božje ljubavi i milosrđa u Kristu« (120). »Perspektiva zajedništva u razmjeni darova nadahnjujući je kriterij odnosa među Crkvama« (124). Odatle i »veze jedinstva: biskupske konferencije i crkvene skupštine« (124-129). Osobito je značajno sinodsko promišljanje o »službi rimskog biskupa« (130-139). Upravo u stilu suradnje i slušanja, »dikasterije se potiče da prije objavljivanja važnih normativnih dokumenata započnu konzultacije s biskupskim konferencijama i odgovarajućim tijelima Istočnih katoličkih Crkava« (135).

»Da bi sveti Božji narod mogao svjedočiti svu radost evanđelja, koja raste u praksi sinodalnosti, potrebna mu je odgovarajuća formacija: prije svega, sloboda sinova i kćeri Božjih u nasljedovanju Isusa Krista, razmatranog u molitvi i prepoznatog u siromasima«, navodi dokument u svom petom dijelu (140-151). »Jedan od zahtjeva koji se najsnažnije i sa svih strana pojavio

tijekom sinodskog procesa jest da formacija bude cjelovita, kontinuirana i zajednička« (143). I na tome se području vraća »žurnost razmjene darova među različitim zvanjima (zajedništvo), s ciljem služenja koje treba ostvariti (poslanje) i u stilu uključenosti i odgoja u podijeljenoj suodgovornosti (sudjelovanje)« (147).

I »drugo područje od velike važnosti jest promicanje kulture zaštite (čuvanja) u svim crkvenim sredinama, kako bi se zajednice učinile sve sigurnijim mjestima za maloljetnike i ranjive osobe« (150). Naposljetku, »teme socijalnog nauka Crkve, zauzimanja za mir i pravednost, brige za zajednički dom, te međukulturnog i međureligijskog dijaloga, također moraju biti više raširene među Božjim narodom« (151).

»Iskustvom sinodskog procesa – zaključak je Završnoga dokumenta (154) – postali smo svjesni da se spasenje koje se prima i naviješta događa u odnosima. Živimo to i svjedočimo zajedno. Čini nam se da je povijest tragično obilježena ratom, borbom za vlast, bezbrojnim nepravdama i ugnjetavanjima. Međutim, znamo da je Duh u srce svakog ljudskog bića stavio duboku i tihu želju za autentičnim odnosima i istinskim vezama. Sâm stvoreni svijet govori o jedinstvu i dijeljenju, o raznolikosti i isprepletenosti različitih oblika života.« Tekst završava molitvom kojom se Djevici Mariji povjeravaju »rezultati ove Sinode: *Pouči nas da budemo narod misionarskih učenika koji hodaju zajedno: sinodska Crkva*« (155).

IKA/HKM/Vaticannews/Tiskovni ured HBK-a

PAPA OTVORIO SVETA VRATA I ZAPOČEO JUBILARNU GODINU

Papa Franjo otvorio je Sveta vrata u bazilici svetog Petra na Badnjak 24. prosinca 2024. uoči mise bdjenja, čime je svečano započela Jubilarna 2025. godina.

Otvaranju Svetih vrata prethodila su čitanja Starog i Novog zavjeta, pjevanje antifona te odlomak iz Evanđelja po Ivanu u kojem se ističe dio u kojem Isus kaže: »Ja sam vrata. Kroza me tko uđe, spasit će se: i ulazit će i izlaziti i pašu nalaziti.«

»O Kriste, sjajna zvijezdo jutarnja, utjelovljenje beskrajne ljubavi, dugo očekivano spasenje, jedina nado svijeta, obasjaj naša srca svojim blistavim sjajem«, molio je Papa u obredu tijekom otvaranja Svetih vrata, nakon čega se i sâm zadržao u kratkoj molitvi u tišini na samom njihovom pragu. Zatim je papa Franjo prvi ušao u baziliku, u čemu ga je slijedilo pedeset i četvero (54) vjernika s pet kontinenata, čime se htjela poslati poruka univerzalnosti spasenja, ali i Crkve. Nakon njih, u ulaznoj procesiji pridružili su se prisutni kardinali, biskupi,

svećenici te predstavnici drugih kršćanskih crkava, a za to je vrijeme pontifikalni zbor pjevao himnu Jubileja *Hodočasnici nade*.

Papa je na blagdan sv. Stjepana otvorio Sveta vrata u rimskom zatvoru Rebibbia, nakon čega su otvorena vrata u preostalim trima velikim bazilikama: u bazilici svetoga Ivana Lateranskoga 29. prosinca, bazilici Svete Marije Velike 1. siječnja 2025. te u bazilici svetog Pavla izvan zidina 5. siječnja 2025. godine. Obrede su u njima predvodili nadprezbiteri tih bazilika.

U nedjelju 29. prosinca 2024., u svim mjesnim katedralama i konkatedralama, biskupi su slavili euharistiju u znak svečanoga otvaranja Jubilarne godine u njihovim biskupijama.

Jubilarna godina trajat će do svetkovine Bogojavljenja 2026. godine.

IKA/HKM/Tiskovni ured HBK-a

KONFERENCIJA ZA NOVINARE O 69. ZASJEDANJU SABORA HBK-A

Konferencija za medije na kraju 69. plenarnog zasjedanja Sabora Hrvatske biskupske konferencije održana je u četvrtak 14. studenoga 2024. godine u sjedištu HBK-a u Zagrebu.

Na konferenciji su govorili predsjednik Odbora HBK-a za sredstva društvenih komunikacija i zagrebački pomoćni biskup Mijo Gorski, izaslanik HBK-a na općoj redovnoj skupštini Biskupske sinode u Rimu đakovačko-osječki pomoćni biskup Ivan Ćurić te vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj Jure Bogdan, koji je govorio o Svetoj godini.

Biskup Gorski predstavio je rad 69. zasjedanja HBK-a. Podsjetio je da je biskup Ćurić bio izaslanik na Općoj redovnoj skupštini Biskupske sinode te je podsjetio na riječi pape Franje da sinoda ne završava, nego se nastavlja. Na zasjedanju se govorilo i o pastoralu osoba s invaliditetom te je iskazana želja za dodatnom edukacijom svećenika i drugih pastoralnih djelatnika kako bi se osobe s invaliditetom moglo bolje i više uključiti u život Crkve. Raspravljalo se i o edukaciji crkvenih službenika za nastupanje u medijima i korištenje društvenih mreža. Tu će edukaciju voditi profesori komunikologije s Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Predsjednik Hrvatskog Caritasa varaždinski biskup Bože Radoš na zasjedanju je upoznao biskupe da je za žrtve poplava i odrona u Bosni i Hercegovini prikupljeno oko 800 000 eura. Istaknuto je da to nisu sredstva organizacija, nego vjernika. »Nije to namijenjeno samo za katolike, nego za sve stradale, bez obzira na vjeru ili nacionalnost, i veći dio tih sredstava već je prosljeđen u BiH«, poručio je biskup Gorski. Budući da je biskup Antun Škvorčević umirovljen, na zasjedanju su dodijeljene i nove službe nekim biskupima. Bjelovarsko-križevački biskup Vjekoslav Huzjak imenovan je predsjednikom Biskupske komisije HBK-a za ekumenizam te predsjednikom Odbora za odnose sa Židovima i muslimanima. Dubrovački biskup Roko Glasnović imenovan je predsjednikom Vijeća HBK-a za katolički odgoj i obrazovanje, a požeški biskup Ivo Martinović predsjednikom Vijeća HBK-a za život i obitelj. Bilo je govora i o Svetoj godini 2025. koju će papa Franjo otvoriti 24. prosinca 2024., a u pojedinim biskupijama Sveta godina započet će na blagdan Svete obitelji 29. prosinca.

Biskup Ćurić podnio je izvješće o 16. općoj redovnoj skupštini Biskupske sinode. Istaknuo je da

Sinoda u središte stavlja sav Božji narod te da je kao osnovna metoda rada Sinode korištena tzv. sinodska metoda nazvana *razgovor u Duhu*. Rad je vodio prema izradi završnog dokumenta koji je papa Franjo na kraju proglasio važećim za daljnje oblikovanje života Crkve i njezine obnove. Mons. Ćurić je izdvojio neke naglaske toga dokumenta, među kojima je taj da »različitost poziva, darova i službi svoj korijen ima u tome da smo u jednom Duhu svi u jedno Tijelo kršteni«. Govoreći o ulozi žene, na Sinodi je zaključeno da po krštenju muškarci i žene uživaju jednako dostojanstvo u Božjem narodu te da je svim laicima, muškarcima i ženama, potrebno dati veću mogućnost sudjelovanja u pastoralu. »Sinodska obnova poziva na preobrazbu, na obraćenje, i to kad su u pitanju odnosi, ali i procesi u Crkvi. U središte je stavljen proces razlučivanja«, naglasio je biskup Ćurić. Nakon usvajanja završnog dokumenta Sinode, istaknuto je da tek tada počinje sinoda, te sâm Završni dokument donosi poticaje za njezinu provedbu.

Biskup Bogdan je, govoreći o nadolazećoj 2025. godini, rekao da su hrvatski biskupi donijeli odluku da će slijediti program koji je dan iz Rima, a odnosi se na hodočašća tijekom 2025. godine. Nacionalno hodočašće u Rim prigodom Svete godine bit će od 5. do 12. listopada 2025., a koordinator hodočašća je generalni tajnik HBK-a vlč. Krunoslav Novak. »On nas je izvijestio o do sada učinjenim radnjama i planu za organizaciju ovoga hodočašća. Koliko možemo vidjeti iz dostupnih informacija, čini se da je interes vrlo visok«, naglasio je. Sljedeće se godine navršava i 1100 godina od splitskih sabora u vrijeme kralja Tomislava, zbog čega su pokrenute različite inicijative. Biskupi su odlučili da će za početak došašća objaviti pastirsko pismo u prigodi Jubilejske godine 2025. i 1100. obljetnice od održavanja splitskih sabora. Bit će organiziran i međunarodni znanstveni skup o počecima Hrvatskoga kraljevstva, kralju Tomislavu i splitskim saborima, koji će biti održan u Splitu 8. i 9. svibnja 2025. godine. Tema vjeronaučne olimpijade također se odnosi na kralja Tomislava i splitske sabore, a državno natjecanje će se održati u travnju sljedeće godine upravo u Splitu. Biskupi su također odlučili da će posvetiti hrvatski narod i domovinu Presvetom Srcu Isusovu upravo na svetkovinu Srca Isusova 27. lipnja 2025. godine.

IKA/HKM/Tiskovni ured HBK-a

MONS. MARKO MEDO ZAREĐEN ZA GOSPIĆKO-SENJSKOG BISKUPA

Imenovani gospićko-senjski biskup mons. Marko Medo zaređen je u subotu 14. prosinca 2024. za biskupa u gospićkoj katedrali.

Glavni zaređitelj bio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj Jure Bogdan, a suzaređitelji zagrebački nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije Dražen Kutleša te riječki nadbiskup i metropolit Mate Uzinić. Apostolski nalog pročitao je apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj Giorgio Lingua, a zatim je mons. Bogdan izrekao prigodnu homiliju. Poručio je mons. Medi da čvrsto vjeruje da će ono što su prvi biskup Gospićko-senjske biskupije blagopokojni Mile Bogović i njegov nasljednik Zdenko Križić zajedno s klerom, pukom i Bogu posvećenim osobama, započeli i vodili, i on uspješno nastaviti: propovijedati riječju i djelotvornom ljubavlju kraljevstvo Božje u neumrlim dušama, utvrđivati braću u vjeri, izgrađivati Crkvu Božju u hrvatskom društvu. »Svi ti dijelovi od tradicionalne kršćanske obitelji, rodne župe i zavičaja, preko dalje formacije i boravka kod franjevac trećoredaca, duboko su utkani u tvoju osobnost, tvoj ljudski, duhovni, domoljubni, katolički, crkveni profil, svećenika Vojnoga ordinarijata u Republici Hrvatskoj, a sada novoga gospićko-senjskog biskupa«, poručio je te mu zahvalio na predanom radu u Vojnom ordinarijatu.

»Kada si prihvatio biskupsko imenovanje i danas na dan tvoga ređenja, zajedno s vjerničkim pukom pitaš se tko je biskup, hoćeš li to moći i kako ćeš kao biskup najbolje odgovoriti u službi koja ti je povjerena. Svijest o ljudskim ograničenostima, krhkosti i malenosti svakoga ljudskoga bića, pred Isusovim pozivom s apostolom Petrom, u vjeri i s pouzdanjem u Spasitelja i Otkupitelja čovjeka s kojim ploviš na istoj lađi odgovorio si, ispovjedio vjeru i moliš 'Gospodine, Ti znaš da Te volim' (Iv 21,15-17)«, rekao je biskup Bogdan mons. Medi.

Potom je biskupu Medi poručio da ne postoji škola ni obrazovanje čijim se završetkom odmah prima biskupska služba. »Nisu je završili ni u njoj diplomirali prvi apostoli, ali su Radosnu vijest – evanđelje – pronijeli cijelim svijetom. Uspjeli su u tome jer ih je vodio Duh Gospodnji kojemu su bili otvoreni i poslušni. Samo je jedna škola za pastirsku, za biskupsku službu: nasljedovanje Krista, Dobroga Pastira«, naglasio je biskup Bogdan.

Potom se osvrnuo na biskupsko geslo mons. Mede rekavši da nije sve tako jednostavno, nego da je ljudski život složen, prepun križeva i kriza. »Svaki put kada se oslonimo na Dobroga Pastira, vidimo istinska obraćenja, rast zajednice, Crkve kako mjesne tako i opće, i tada znamo da nije do nas: Gospodin je! Na nama je samo

baciti mreže na Njegovu riječ. Sve nas zajedno nose ti plodovi koji uključuju i naš trud, nas beskorisnih slugu, a Njegov blagoslov i ulov«, poručio je.

»Budi pastir Božji i lički, budi predvodnik Božjega naroda poput Božanskoga Učitelja Isusa Krista, Dobroga Pastira: u katoličkome nauku čvrst kao Velebit, uporan u radu kao brzaci Plitvičkih jezera, milosrdan i topao kao lička vuna, oštar u obrani vjere kao lička zima, hrabar i uporan kao Senjski uskok, neustrašiv i silan u propovijedanju Božje riječi kao senjska bura, a kada čuješ zavijanje vukova ili brundanje medvjeda, ti Gospodinu ponavljaš molitvu i određenje svoga srca i biskupske službe: 'Gospodine, Ti znaš da Te volim.' Neka te u tvojoj pastirskoj službi prati zagovor Blažene Djevice Marije od Krasna i tvoga nebeskog zaštitnika sv. Marka evanđelista«, zaključio je biskup Bogdan obraćajući se mons. Medi.

Usljedio je obred biskupskoga ređenja. Nakon poričesne molitve, otpjevan je himan *Tebe Boga hvalimo*, a zatim su prigodne govore uputili predsjednik HBK-a zagrebački nadbiskup Dražen Kutleša, dosadašnji dijecezanski upravitelj Gospićko-senjske biskupije mons. Richard Pavlič i Lucija Ratković u ime vjernika laika. Nadbiskup Kutleša poručio je biskupu Medi da su izazovi suvremenog svijeta, na koje su pozvani odgovoriti pastirskim svjedočenjem, raznoliki i zahtjevni te da stoga želi istaknuti četiri preporuke sv. Vinka Lerinskog. »Čuvaj ono što ti je povjereno! Polog vjere blago je koje smo primili, a ne izmislili. Povjereno nam je zlato nauka katoličke vjere koje treba čuvati čisto i neokaljano, štiti od zastranjenja i predati budućim naraštajima u njegovoj izvornosti. Kao biskup, pozvani ste biti čuvar tog pologa vjere – ne njegov utemeljitelj ni vlasnik, nego vjerni povjerenik koji prenosi ono što je primio od Gospodina i Crkve«, rekao je. Potom ga je potaknuo da čuva čistoću nauka naglasivši da uloga pastira nije u stvaranju nekog novog nauka, nego u produbljivanju razumijevanja primljenoga. »Prilagođavaj teološki izričaj, a ne nauk! Crkva neprestano odgovara na potrebe vremena prilagođujući vlastiti izričaj razumijevanju suvremenog čovjeka. Razumijevanje istine raste, a u tom procesu 'pastir mora biti spreman na autentičnu smjelost' čuvajući sâm nauk nepromijenjenim. Kao pastir pozvani ste govoriti riječi koje će razumjeti današnji čovjek, ali koje će u sebi nositi vječnu istinu evanđelja«, kazao je mons. Kutleša. Na kraju je biskupa Medu potaknuo da radi na razvoju nauka, a ne na njegovoj promjeni.

»Ne dopustite da se na njivi Crkve, koju su naši preci obrađivali, zametnu pogubne novotarije; čuvajte i brižno gajite istu onu pšenicu koja je nekoć sijana, da bi

i danas, u Vašoj biskupiji, donosila plodove svjetla, milosti i istine. Neka u Vašim rukama polog vjere raste poput cvijeta koji raste iz istog stabla i iz istog korijena – sve bogatiji, ljepši, jasniji i sjajniji, ali uvijek isti i neoskrvnen u svojoj naravi«, zaključio je nadbiskup Kutleša obraćanje mons. Medi, poželjevši da ga u svemu vodi Duh Sveti, uzor mu bude Krist, a zagovor Marije, Majke Crkve, da mu bude pomoć i utjeha.

Mons. Pavlič rekao je da je Gospičko-senjska biskupija svjedok velikog događaja kojim se nastavlja niz apostolskog nasljeđa i pastoralnog vodstva. »Zahvaljujemo dobrome Bogu na daru novoga pastira, mons. Marka Mede. Njegov dolazak označava novo poglavlje u životu naše biskupije, koje otvaramo s povjerenjem i nadom«, poručio je. »Zahvalnost dugujemo blagopokojnomu biskupu Mili Bogoviću te sadašnjem splitsko-makarskom nadbiskupu mons. Zdenku Križiću koji su u posljednjih, gotovo četvrt stoljeća, upravljali našom biskupijom. Oče biskupe Marko, s istim povjerenjem i odanošću danas gledamo prema Vama, već osvjedočeni u Vašu sposobnost upravljanja našom mjesnom Crkvom«, rekao je te dodao da u ime svećenika biskupije obećava podršku i suradnju.

Lucija Ratković kazala je da se iskreno raduju što je Gospodin uslišao njihove molitve i poslao im pastira. »Dobri Bog okupio nas je danas ovdje u sretnom trenutku koji je blagoslov za naš narod, pa Vam zahvaljujemo što ste ovu službu prihvatili«, poručila je, zaželjevši mu dobrodošlicu u Liku.

Na kraju se nazočnima obratio i novi gospičko-senjski biskup Marko Medo, zahvalivši svima koji su

na bilo koji način utkani u njegov život. Istaknuo je da u Gospičko-senjsku biskupiju dolazi širom otvorena srca u vremenu velikih neizvjesnosti, traženja, previranja i ponekad beznađa. »Najbolji lijek protiv očaja jest nada. I to nada koja dolazi od Gospodina«, poručio je podsjetivši da nadolazeća Sveta godina govori upravo o nadi. Dodao je da je područje Gospičko-senjske biskupije u povijesti najviše stradavalo. »Želim vjerovati da su teška vremena ratova i sukoba iza nas. I danas sa svim ljudima dobre volje, pripadnicima drugih vjeroispovijesti, želim graditi zajednički život na povjerenju i međusobnom poštovanju. Ovo je naša zajednička domovina, naša kuća«, rekao je te naglasio da svijet bez Boga postaje neizdrživ. »Uklonivši Boga, nije došla na vidjelo sreća, nego iskustvo praznine, nezadovoljstva, dosade«, kazao je. »U ovome vremenu tjeskobe i straha želim naviještati nadu koja ne vara, nadu koja ne postiduje. Neću se umoriti navješćivati tu nadu koju nam je ostavio raspeti Gospodin. Neumorno ću kucati na vrata svih ljudi dobre volje i na svaku župu moje biskupije, posebice na naše mlade koji su nada Crkve i hrvatskoga naroda. Siguran znak nade jest i sklapanje novih brakova i rađanje djece, koji su izravni glasnici nade njihovih roditelja koji su odlučili donijeti na svijet nov život i time posvjedočiti nadu koja je u njima. Svjestan sam da taj put iziskuje i mnogo trpljenja, no vjerujem i nadam se da će Bog dati snage, jer on svojih nikada ne ostavlja«, istaknuo je, među ostalim, biskup Marko Medo.

IKA/HKM/Tiskovni ured HBK-a

MONS. MLADEN VUKŠIĆ ZAREĐEN ZA KOTORSKOG BISKUPA

Biskupsko ređenje novog kotorskog biskupa Mladena Vukšića proslavljeno je u subotu, 23. studenog 2024. u katedrali sv. Tripuna u Kotoru. Zareditelj je bio zagrebački nadbiskup Dražen Kutleša, a suzareditelji splitsko-makarski nadbiskup Zdenko Križić te barski nadbiskup Rrok Gjonlleshaj. Na početku se okupljenima obratio nadbiskup Gjonlleshaj, dotadašnji apostolski upravitelj Kotorske nadbiskupije. »Radostan sam jer sada znam da nisam sam, već imam brata biskupa s kojim ću moći zajedno raditi na širenju Radosne Vijesti, brinuti se o dobrobiti Katoličke Crkve i njezinih vjernika u Crnoj Gori«, rekao je.

Nakon uvodnih obreda i liturgije riječi uslijedila je liturgija ređenja. Bulu pape Franje o imenovanju pročitao je apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini te Crnoj Gori Francis Assisi Chullikatt. U propovijedi je

nadbiskup Kutleša, osvrćući se na biskupsku službu, istaknuo da se ona ne može zaslužiti već prihvatiti. »Ne steže se po zaslugama, nego po milosrđu za služenje Tijelu Kristovu – Crkvi. Biskup Mladen toga je bio svjestan kada je za svoje biskupsko geslo uzeo riječi nadahnute Poslanicom Timoteju 'Ostani vjeran'. Ta vjernost onome u čemu je poučen i čemu je vjeru dao – ističe iz životnog zajedništva s Kristom«, rekao je propovjednik. Oslanjajući se na drugo misno čitanje iz Druge poslanice Korinćanima, u kojemu sv. Pavao objašnjava kakva treba biti apostolska služba, mons. Kutleša istaknuo je tri zahtjeva koja ju prate: ustrajnost, iskrenost i cjelovitost te propovijedanje Krista i služenje čovjeku.

Poslije homilije – zareditelj je, u zajedništvu sa suzarediteljima – ređeniku podijelio biskupski red. Nakon popričesne molitve, novom kotorskom biskupu obratili

su se: apostolski nuncij Francis Assisi Chullikatt, nadbiskup Zdenko Križić, fra Jozo Grbeš, u ime svećenika Kotorske biskupije don Siniša Jozić te u ime vjernika Mirko Vičević.

Nakon blagoslova sabrane zajednice novi je biskup Vukšić održao zahvalni govor. »Zahvalnost je priznanje da je sve dar«, rekao je zahvalivši svima koji mole za njega i s njim. »Mnogi će zastati pred njezinom malenošću i malobrojnošću vjernika«, rekao je kotorski biskup govoreći o Kotorskoj biskupiji. Zaključio je da to ne treba biti »izvor tjeskobe i straha«. »Dobro primjećuje papa Franjo – nije problem u malobrojnosti, nego u beznačajnosti u tome da se postane sol koja nema više okus evanđelja i svjetlo koje više ništa ne obasjava«, dodao je biskup Vukšić. Zahvalio je svojoj redovničkoj Provinciji u kojoj je mnogo toga dobio. Istaknuo je da su

ga vjernici uvijek podsjećali da »dar službe nije posao ni zadatak, nego predanje – darivanje vlastitog života; služenje bez mane danju i noću, Bogu i Božjem narodu«.

Biskup je nazočnim predstavnicima drugih vjerskih zajednica rekao da on i oni imaju zajedničku zadaću – »graditi zajedno prostore suživota i čovječnosti. Naši vjernici zaslužuju svu našu pozornost i trud te očekuju da radimo zajedno u uvažavanju i dijalogu za zajedničko dobro«, poručio je mons. Vukšić.

Sve prisutne i odsutne vjernike koji su htjeli prisustvovati biskupskom ređenju, sebe i svoju novu službu povjerio je na kraju govora zaštiti Blažene Djevice Marije, sv. Josipa, sv. Tripuna i »ostalih miljenika Božjih iz (...) Bokeljskog zatona«.

IKA/HKM/Tiskovni ured HBK-a

DAN HRVATSKIH MUČENIKA NA UDBINI

U povodu Dana hrvatskih mučenika, svečano euharistijsko slavlje u subotu 14. rujna 2024. godine predvodio je porečki i pulski biskup Ivan Štironja u Crkvi hrvatskih mučenika na Udbini.

Suslavili su riječki nadbiskup Mate Uzinić, splitsko-makarski nadbiskup Zdenko Križić, zadarski nadbiskup Milan Zgrablić, krčki biskup Ivica Petanjak, vojni ordinarij Jure Bogdan, šibenski biskup Tomislav Rogić, dubrovački biskup Roko Glasnović, pomoćni zagrebački biskup Ivan Šaško, pomoćni zagrebački biskup Mijo Gorski, generalni tajnik Hrvatske biskupske konferencije Krunoslav Novak, provincijal Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca fra Miljenko Hontić, provincijal Hrvatske salezijanske provincije sv. Ivana Bosca don Milan Ivančević te upravitelj Gospičko-senjske biskupije mons. Richard Pavlić, koji je prije početka misnog slavlja pozdravio nazočne. »Ovo okupljanje izraz je vjerničke zahvalnosti i odanosti onima koji su svoje živote darovali za bolje sutra i sveto danas. Uz sveti spomen na mučenike, u srcu nam je i trajan spomen na sv. papu Ivana Pavla II. koji nam je u prigodi beatifikacije bl. Alojzija Stepinca 1998. godine u Mariji Bistrici dao snažan poticaj na štovanje svetih mučenika od početaka kršćanske vjere do današnjih dana. Taj je poticaj na osobit način prepoznao i ostvario idejni začetnik i dovršitelj ovoga Svetišta hrvatskih mučenika na Udbini prvi gospičko-senjski biskup, pokojni Mile Bogović. Njegovo nastojanje cijenio je donedavni gospičko-senjski biskup, a sada splitsko-makarski nadbiskup Zdenko Križić«, kazao je mons. Pavlić.

U homiliji se biskup Štironja prisjetio prvoga gospičko-senjskoga biskupa Mile Bogovića, koji je

udbinsku crkvu nazvao »bijelom golubicom« i »trajnom propovjedaonicom o smislu i ulozi patnje«. Želio je da s toga mjesta odjeknu riječi u obliku poruke: »Oprosti, Bože, svima onima koji umjesto mira siju nemir, umjesto ljubavi šire mržnju, umjesto oprostjenja raspiruju osvetu. Isuse, jedini Otkupitelju čovječanstva, smiluj se svima nama i cijelome svijetu.«

Mons. Štironja podsjetio je na izazove i probleme današnjeg vremena. »Živimo u vremenu velikih izazova i kušnji, apsurdnih i pogubnih ideja, sumnjivih ideologija, nelogičnih i nerazumnih zakona. U opasnosti smo da nam sloboda preraste u anarhiju, upravljanje u bezvlade, društvena scena u borbenu arenu. Prisjetimo se samo otvaranja Olimpijskih igara u Parizu ove godine i izrugivanja presvete euharistije, na što se svaki zdrav razum mora zgroziti. Isto tako sjetimo se nedavnih pucnjeva u sliku Majke Božje s Isusom u ruci. Pitamo se je li to dio demokracije i slobode ili je vježba nasilja nad onima koji vole svoje svetinje. Sloboda i pravda dar su Stvoritelja, a ne izum ljudi ni s lijeve i s desne strane. Slobodu i pravdu, kao temelje zdrave uljudbe, trebamo svi čuvati i njegovati bez iznimke«, kazao je.

»Na trgu ispred crkve Hrvatskih mučenika vidimo kip svetoga pape Ivana Pavla II., velikog prijatelja hrvatskoga naroda, s križem u ruci, koji je potaknuo da se ne zaborave žrtve prošlih ratova. Križ je replika *Zlatnoga križa krbavskih biskupa*. Tako ova crkva postaje još znakovitija, a današnji blagdan Uzvišenja Svetoga Križa još znakovitiji za nas i za naš narod, koji danas obilježava Dan hrvatskih mučenika. U sjećanja nam naviru brojna braća i sestre koja su nestala na raznim planinama i padinama, dolinama i poljima, od ovoga Krbavskoga

1493. godine do onoga Bleiburškoga 1945., čija su tijela završavala u raznim rovovima i jarugama, kanalima i jamama, od Vukovara do Dubrovnika, preko Zrina i Škabrnje. Prisetimo se da se ni na ove prostore, nakon što je protjerano hrvatsko katoličko stanovništvo u prosincu 1942. godine, nije smjelo vratiti na svoja ognjišta. O tomu se nije smjelo ni pričati pa niti spomenuti«, istaknuo je.

Propovjednik je naglasio da se ne smije zaboraviti ni na one koji su protjerani u vrijeme ratova, dvaju svjetskih te Domovinskoga. Biskup se potom osvrnuo na liturgijsko čitanje iz Knjige brojeva koje kaže: »Narod putem postane nestrpljiv«, toliko nestrpljiv da je počeo »govoriti protiv Boga«. »I mi smo narod na putu, gubimo strpljenje. Nestrpljivost nije dobra osobina, iako ponekad i opravdana. No, može biti i neuputna i opasna, kako za pojedinca tako i za društvo. Najteži oblik nestrpljivosti jest grijeh protiv Boga. Molimo za dar strpljivosti, osobito da ne upadnemo u napast vrijeđanja

svetinja katoličke vjere, kao ni onih drugih i drukčijih«, napomenuo je propovjednik. Podsjetio je na bl. Miroslava Bulešića i Drinske mučenice koji su u trenutku mučeničke smrti zavapili Isusu.

Vjernike je potaknuo na razmišljanje o križu koji nameće pitanja o mučeništvu i pobjedi. Na kraju homilije pozvao je okupljene da krunicu i dalje drže kao neizostavan predmet na svim životnim putovima te zamolio Blaženu Djevicu Mariju da im bude zagovornica i putokaz prema Otkupitelju i Spasitelju Isusu Kristu.

Na kraju mise, mons. Pavlič zahvalio je biskupu Štironji te mu uručio dar – repliku križa krbavskih biskupa iz 1200. godine te ličku kapu, simbol Like. U ime hodočasnika za sve hrvatske branitelje poginule, nestale i umrle zavjetnu svijeću 9. vojnog hodočašća Hrvatske kopnene vojske zapalio je Blaž Beretin.

IKA/HKM/Tiskovni ured HBK-a

JESENSKI SUSRET RAVNATELJA KATOLIČKIH ŠKOLA U HRVATSKOJ

U organizaciji Nacionalnog ureda za katoličke škole, održan je 1. listopada 2024. u prostorima HBK-a u Zagrebu jesenski susret ravnatelja katoličkih škola u Republici Hrvatskoj. Susret je započeo molitvom Trećeg časa, a potom je predstojnik Ureda Ivica Žuljević pozdravio prisutne ravnatelje, zahvalio im na sudjelovanju te poželio plodonosan rad. Poseban pozdrav uputio je požeškom biskupu emeritusu Antunu Škvorčeviću, dosadašnjem predsjedniku Vijeća HBK za katolički odgoj i obrazovanje, kojem je ovo bio ujedno i oproštajni susret s ravnateljima. Predstojnik je zahvalio biskupu za svu podršku koju je pružao Nacionalnom uredu za katoličke škole i njegovim djelatnicima te ravnateljima i odgojno-obrazovnim djelatnicima.

Potom je biskup Antun uputio prigodnu riječ ravnateljima, pojasnivši ponajprije da on obnaša službu predsjednika Vijeća HBK-a za odgoj i obrazovanje dok ne bude izabran novi. Kazao je da s posebnom srdačnošću i zahvalnošću pozdravlja vodstvo Nacionalnog ureda za katoličke škole i sve ravnatelje, koji su svojim djelovanjem ostvarili dragocjenu međusobnu povezanost u tako važnom služenju mladim naraštajima. Napomenuvši kako je njih Duh Sveti obdario darom ravnateljstva u Crkvi, biskup je protumačio da dar ili karizma nije nešto što pojedinac dobiva za sebe, nego je to uvijek dar za drugoga, za izgradnju zajedništva Božjeg naroda, i zato taj dar uvijek trebaju živjeti u krilu Crkve. Potaknuo je ravnatelje da kao voditelji jakih evangelizacijskih postaja u Crkvi – a to su naše katoličke škole – s

pouzdanjem u Duha Svetoga radosno žive darovanost za druge. Izrazio je zahvalnost što je mogao biti s njima suradnik na tako važnom evangelizacijskom poslanju. Kazao je kako ravnateljima u ovom svom oproštajnom susretu želi staviti na srce tri stvari. Prvo djelatnicima u katoličkim školama, koji se u svojoj formaciji nisu pripremali na rad u katoličkim školama, potrebno je trajno pomagati kako bi svoja stručna znanja i kompetencije povezivali s vjerom, i svjedočili djelo spasenja koje je Bog ostvario u Isusu Kristu. U tu svrhu poslužiti će *Program stručnog usavršavanja nastavnika i djelatnika u katoličkim školama*, oblikovan u suradnji Nacionalnog ureda za katoličke škole i Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Druga stvar jest usko povezana s prethodnom, a odnosi se na nadopunu kurikula propisanog od Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske. Navedena nadopuna kurikula nastoji povezati znanje koje u katoličkim školama posredujemo učenicima i vjeru, koja u znanstvenim spoznajama otkriva dimenziju onostranosti, najdublje povezanosti s Bogom, svjedočeći kako smisao svemu daje ljubav koju nam je Bog očitovao u Isusovu križu i njegovoj pobjedi nad smrću. Treće pitanje koje je biskup Antun povjerio ravnateljima jest kurikulum i priručnici vjeronauka u katoličkim školama. Kazao je da po crkvenim dokumentima i po logici evanđeoskih vrijednosti koje uz znanje posredujemo djeci i mladima u svim školskim predmetima, vjeronauk ima središnje mjesto u katoličkim školama. On u tim školama nije usvajanje znanja o vjeri, nego uvođenje mladih

ljudi u život po vjeri, nastojanje oko stjecanja iskustva vjere, duhovne izgradnje, po kojoj mladi čovjek nije zaobljenik jednodimenzionalnog pristupa, nego raste u cjelovitosti svoje osobe i osposobljuje za zrelog građanina koji evanđeoskim putem daje svoj doprinos društvu u kojem živi. Biskup Antun istaknuo je kako je ozbiljna poteškoća što se nastava vjeronauka u katoličkim školama još uvijek odvija po kurikulumu javnih škola, jer za sada nemamo drugoga. Spomenuo je da se dosadašnjom suradnjom Nacionalnog katehetskog ureda i Nacionalnog ureda za katoličke škole još nije uspjelo doći do vjeronaučnog kurikula za katoličke škole i priručnika, izrazivši nadu da će se to u skoroj budućnosti uspjati ostvariti.

Naposlijetku je biskup Antun obavijestio ravnatelje da je HBK u srpnju 2023. predao Ministarstvu znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske prijedlog novog Provedbenog Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o katoličkim osnovnim i srednjim školama, katoličkim vrtićima i učeničkim domovima, ali da Ministarstvo još nije dalo nikakav odgovor. Biskup je očitovao uvjerenje da Ministarstvo shvaća važnost i mjesto katoličkih škola u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske te da će uskoro dogovorno doraditi Prijedlog ugovora i potpisati ga. Biskup je zahvalio ravnateljima na njihovoj otvorenosti, dobrohotnosti i suradnji koju su minulih godina iskazivali prema njemu.

Usljedilo je izlaganje Vladimira Dugalića, profesora moralne teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu o temi *Novi izazovi za identitet katoličkih škola*. Na početku je uveo ravnatelje u sadašnju situaciju, istaknuvši kako je u vrijeme II. vatikanskog koncila Europa disala kršćanski i optimistično, a danas treba biti svjestan da se situacija u potpunosti promijenila i da je zavladao individualizam i liberalizam. Katoličke škole stoga trebaju tražiti odgovore na sadašnje stanje. S

jedne strane imamo one koji se povlače u *svoju sigurnost* i ne žele biti dio svijeta, drugi pak žele agresivno dovesti do promjene u društvu, a treći prihvaćaju promjenu na štetu svoje vlastite vjere. Prof. Dugalić ističe i četvrti put, put pape Franje koji nas sve poziva i traži od nas sinodalnost. Ona podrazumijeva promjenu mentaliteta zajedništva i suodgovornosti – poziva na Crkvu koja je aktivna, misionarska kroz duh slušanja i uvažavanja. Zatim, Papa traži decentralizaciju Crkve i odgovornost spušta na niže instance, biskupije i svećenike. Time odgovornost za traženje odgovora na stanje u društvu dolazi i do katoličkih škola. Na kraju prof. Dugalić zaključuje kako učitelji moraju biti svjedoci vjere učenicima. Katoličke škole ne mogu biti poput javnih škola, jer svojom interdisciplinarnosti ističu svoj identitet usmjeren na učenike.

Predstavljeni su zatim neki zajednički programi u školskoj godini 2024./2025. u organizaciji Nacionalnog ureda za katoličke škole.

Na dnevnom redu bio je i *Program stručnog usavršavanja nastavnika i djelatnika u katoličkim školama*, koji je predstavio tajnik Ureda Buntak, upoznavši ravnatelje s organiziranjem prvog ciklusa predavanja, koji započinje u listopadu u Zagrebu. Zatim je Ana Matković, psihologinja u Katoličkoj osnovnoj školi u Požegi, prikazala ravnateljima projekt *Vrlinama do zdravog razvoja učenika*, koji se od ove godine provodi u svim katoličkih školama u Hrvatskoj kao pilot projekt. U zadnjoj točki dnevnog reda susreta razgovaralo se o studijskom putovanju ravnatelja u Rim u prigodi Jubilarne 2025. godine. Višednevnim putovanje obuhvatio bi se posjet u nekoliko katoličkih osnovnih i srednjih škola, te centara na sjeveru Italije. Susret je završio zajedničkim domjenkom.

Tiskovni ured HBK-a

NA HKS-U OTVORENA IZLOŽBA SUSRET U POVODU MEĐUNARODNOG DANA OSOBA S INVALIDITETOM

U organizaciji Hrvatske biskupske konferencije (HBK) i Hrvatskog katoličkog sveučilišta (HKS), u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, u utorak 26. studenoga 2024. godine na HKS-u u Zagrebu otvorena je izložba umjetničkog stvaralaštva osoba s invaliditetom *Susret*.

Na otvorenju izložbe pozdrave je uputio rektor HKS-a prof. dr. sc. Željko Tanjić, a čestitku u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom uputio je dubrovački biskup Roko Glasnović. O izložbi su govorili predsjednica pododbora za osobe s invaliditetom pri Vijeću HBK-a za laike Željka Šemper i akademski kipar Ozren Feller.

Rektor Tanjić istaknuo je prikladnost naziva izložbe koji, kako je rekao, nije mogao biti ljepši. »Često u našim porukama ističemo kako je naše Hrvatsko katoličko sveučilište mjesto dijaloga i susreta, zato nam je posebno drago da smo mogli ugostiti autore izložbe i susresti se s njima osobno, kao i putem njihovih djela koja su ovdje postavljena. Umjetnici koji ovdje danas izlažu možda nemaju iste fizičke mogućnosti kao mi, ali djela koja su izložena govore o njihovom bogatom duhovnom životu i umjetnosti u kojoj oni nalaze svoj prozor u svijet, na čemu im uime naše akademske zajednice od srca zahvaljujem i čestitam«, istaknuo je rektor Tanjić. Osvrćući se na riječi pape Franje da su »svi

dio istog ranjivog čovječstva koje je preuzeo i posvetio Krist«, rektor Tanjić naglasio je da »nikakva invalidnost – privremena, stečena ili trajna – ne može promijeniti uvjerenje da smo svi djeca jednoga Oca i da uživamo isto dostojanstvo«.

Biskup Glasnović je u ime HBK-a istaknuo glavne naglaske iz ovogodišnje čestitke u povodu Međunarodnog dana osoba s invaliditetom. »Naša čestitka nosi naziv *Prema neograničenoj radosti*. Upućujemo tu čestitku svima vama, drage osobe s invaliditetom i djeca s poteškoćama u razvoju. Činimo to s nakanom da, kao suputnici, kao braća i sestre u Kristu, nastavimo zajedno koračanje u duhu sinodalnosti, kako nas je pozvao Papa, bez obzira na poteškoće. Korisnu uputu za to putovanje daje nam sv. Pavao kada kaže: 'U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani!' (Rim 12,12). Sigurno je da od vas možemo najbolje naučiti da kršćanska radost ne proizlazi iz izostanka nevolja, prepreka i ograničenja, nego iz spremnosti da ih se prihvati kao sastavni dio ovozemaljskoga života«, rekao je biskup te zahvalio osobama s invaliditetom na svjedočanstvu vjere.

Predsjednica pododbora za osobe s invaliditetom pri Vijeću HBK-a za laike Šemper prisjetila se iskustva rada u Centru za odgoj i obrazovanje Dubrava, istaknuvši imena onih koji su, kako je rekla, svojim radom zadužili čovječanstvo, a koji su imali neki oblik invaliditeta. »Na ovoj izložbi možemo uživati u ljepoti koju su

nam podarili umjetnici koji skrovito žive svoj život ne svraćajući pozornost na sebe. I ne, nismo mi njima nešto učinili, nismo mi priredili ovu izložbu njima! Oni su nama otvorili prozore svojih duša da možemo njihovim očima i dodirom vidjeti ljepotu koju je Bog stvorio. Oni je tako intenzivno doživljavaju da nam je moraju izreći bilo to rukama, ustima ili kistom pričvršćenim na šaku obloženu zavojima. Kad je već tako – divimo se zajedno ljepoti koju su nam podarili ovih jedanaestero umjetnika«, istaknula je Šemper.

Osvrćući se na izložene umjetničke radove, akademski kipar Feller rekao je da su u umjetnosti svi ravnopravni. »Radovi, bez obzira na to kako su nastali i tko ih je napravio, podliježu istim kriterijima i vrednovanju. Osim poteškoća kako što bolje predočiti i artikulirati događaj, osobe s invaliditetom nose se i s teškoćama tehničke naravi. Znamo za mnoge primjere gdje pojedinci slikaju držanjem kista zubima ili tako što kist zataknu u zavoj koji su im omotane šake. Konačan rezultat je onakav kakav treba biti. Na ovoj su izložbi prikazani zaista čudesni radovi«, rekao je Feller. Osvrnuo se na pojedine radove, naglasivši da su to djela s »dušom i porukom«.

Izložba *Susret* obuhvaća umjetnička djela jedanaestero umjetnika s invaliditetom.

IKA/HKM/Tiskovni ured HBK-a

RELIKVIJE SVETIH LJUDEVITA I ZELIJE MARTIN DANE ZA POTREBE PASTORALA ŽIVOTA, BRAKA I OBITELJI U HRVATSKOJ

U kontekstu predstojeće Jubilarne godine 2025. u kojoj se ujedno obilježava i 100. obljetnica kanonizacije svete Terezije od Djeteta Isusa i Svetoga Lica te 10. obljetnica kanonizacije njezinih roditelja svetih Ljudevita i Zelij, u subotu 14. prosinca 2024. godine Petar-Krešimir Hodžić, voditelj Ureda Hrvatske biskupske konferencije za život i obitelj, u pratnji supruge, susreo se s o. Emmanuelom Schwabom, rektorom Svetišta u Lisieuxu. Od njega je primio relikvije svetih Ljudevita i Zelij Martin koje su, zajedno s pripadajućom potvrdom o autentičnosti, dane za potrebe pastoralne života, braka i obitelji Crkve u Hrvatskoj temeljem prethodne zamolbe Vijeća HBK-a za život i obitelj, uz potporu predsjednika HBK-a mons. Dražena Kutleše, zagrebačkoga nadbiskupa.

O. Schwab istaknuo je da se, u pripravi za Jubilej, upravo sprema s relikvijama sv. Terezije iz Lisieuxa uputiti prema Rimu na hodočašće od 15. do 22. prosinca idući istim putem kojim je svetica s ocem i

sestrom išla 1887. godine. Usto, u programu Jubileja obitelji, djece, djedova i baka te starijih osoba, u petak 30. svibnja 2025. godine predviđeno je i događanje *Živjeti radost u obitelji nasljedujući primjer obitelji Martin* koje, uz ostale prigodne sadržaje, obuhvaća i čašćenje relikvija svih troje svetaca.

Dr. Hodžić srdačno je zahvalio rektoru Svetišta, spomenuvši da je sv. Mala Terezija vrlo omiljena svetica među Hrvatima. Upoznao ga je i s dosadašnjim nastojanjima i budućim planovima u širenju pobožnosti prema svetim supruzima Ljudevitu i Zeliji u Hrvatskoj, s pogledom na Šesti nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji koji će se održati 2026. godine u Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji. Izrazio je nadu da će, uz pomoć relikvija, plodovi tih nastojanja biti još konkretniji i vidljiviji, poglavito u smislu življenja poziva na svetost u braku i obitelji, stavljajući Krista u središte kao što je to činila obitelj Martin.

Tiskovni ured HBK-a

SOCIJALNI NAUK CRKVE U ŠKOLI I U ŽUPI – NOVA KNJIGA CENTRA ZA PROMICANJE SOCIJALNOG NAUKA CRKVE HBK-A

Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve objavio je knjigu *Socijalni nauk Crkve u školi i u župi* u suizdanju s Glasom Koncila. U knjizi se nastoji na zanimljiv način prikazati bogat sadržaj socijalnog nauka Katoličke Crkve, koji se sve više pokazuje kao vrijedno sredstvo i putokaz u traženju legitimnog mjesta kršćana i Crkve u današnjem društvu, pa tako i u našem hrvatskom društvu. Radi se o korisnom sadržaju za vjernike u Hrvatskoj koji djeluju u različitim područjima: gospodarstvu, politici, medijima, znanosti i kulturi.

Knjiga je rezultat rada petero autora (Silvija Mišles, Igor Jakobfi, Dubravka Petrović Štefanac, Zvonimir Ancić), suradnika Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve, koji su prvo pripremili građu za Vjeronaučnu olimpijadu 2023./2024., a nakon toga napisali tu knjigu, prvu takve vrste u Hrvatskoj.

U četiri poglavlja se u riječi i slici uvodi u temeljno poznavanje socijalnog učenja Katoličke Crkve. Prvo poglavlje želi dati odgovor na pitanje što je to socijalni nauk Crkve. Drugo donosi socijalne poruke papâ, i to od pape Lava XIII. (1891.) do danas. U trećem se poglavlju aktualizira socijalni nauk Crkve u nekim područjima života, kao što su skrb za stvoreno, promicanje mira, vjernik i njegov angažman u politici, a četvrto poglavlje donosi pregled razvoja socijalnog nauka Crkve u Hrvatskoj od početka 20. stoljeća do danas, s posebnim naglaskom na njegov razvoj u slobodnoj i demokratskoj Hrvatskoj. Socijalni nauk Crkve proizlazi iz snažne poruke

da svi – ne samo katolici, kršćani, nego svi ljudi dobre volje – mogu pridonijeti tomu da u našem svijetu bude mjesta za svakoga čovjeka i za sve ljude, jer su svi Božja stvorenja.

Ova knjiga će se besplatno podijeliti svim vjeroučiteljicama i vjeroučiteljima i svim župama u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Svi ostali knjigu mogu nabaviti u *Glasi Koncila*.

Sadržaj knjige *Socijalni nauk Crkve u školi i u župi* prikladan je ne samo za školu i župu, već i za sve važne čimbenike u crkvenom i društvenom životu u Hrvatskoj, od vjerskih udruga, društava i pokreta preko civilnih udruga do političara, gospodarstvenika, djelatnika u medijima, te svakoga čovjeka dobre volje koji u Hrvatskoj u kulturi dijaloga želi graditi budućnost hrvatskoga naroda i države u smjeru boljega sutra.

U vremenu velikih i za mir opasnih promjena u svijetu te zastrašujućih ratova, proučavanje i bolje upoznavanje socijalnog nauka Crkve potiče na izgradnju *civilizacije ljubavi* na koju nas je pozvao sveti papa Pavao VI. na svetkovinu Duhova 1970. godine. Riječ je o životu u ljubavi i miru, koji su današnjem čovjeku i svijetu toliko potrebni, a koji se veoma teško i mukotrпно ostvaruju.

Nova knjiga *Socijalni nauk Crkve u školi i u župi* nudi informacije i pokazuje put prema boljoj budućnosti hrvatskoga naroda i države.

Tiskovni ured HBK-a

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

HR-10000 ZAGREB, Ksaverska cesta 12A

Tel. 01 5635 001

e-mail: info@hbk.hr

www.hbk.hr

